

Дел. број 543

Датум 16.06.2021.

На основу члана 119. став 1. тачка 1), у вези са чланом 61, 68, 69, 88, 120. Закона о основама система, образовања и васпитања („Сл.гласник РС“, број 88/17, 27/18-др. закони, 10/19, 6/20, члана 10. Закона о средњем образовању и васпитању „Сл. Гласник РС“ број 55/13, 101/17, 27/18-др. закони, 6/20, 52/21), а у складу са Планом и програмом наставе и учења уметничког образовања и васпитања за средњу музичку школу („Службени гласник, Просветни гласник РС“ број 8/2020, 11/2022 (исправка), 15/2020 (исправка)), Школски одбор Музичке школе „Ватрослав Лисински“, на седници одржаној дана 16.06.2021. године, једногласно доноси

Школски програм за средњу музичку школу

Београд, 16.06.2021.

ИНСТРУМЕНТИ

Планови и програми за СМШ - инструмент хармоника

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета **Хармоника** је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиловима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **105**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких – захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Изграђивање технике двогласа у полифоним композицијама. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената

више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте украса; – негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – -критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – -критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу		правилне интерпретације. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украси – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лаких композиција. Овладавање разним техникама промене регистара. ЛЕСТВИЦЕ Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умање ни септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Арпеђо. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 120 и више или у: четвртинама (једанпут кроз једну октаву); осминама (једанпут кроз две октаве); шеснаестинама (два пута кроз две октаве); Све лествице свирати на
--	--	---

музике;		основном (стандард) басу или на мелодијском басу. ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.
Обавезни минимум програма а) шест етида различите техничке проблематике; б) две полифоне композиције; в) једна композиција цикличног облика; г) две композиције, по избору, различитог карактера. У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.		
Смотра 1. Лествице 2. Етида Испит 1. Лирска композиција по слободном избору 2. Полифона композиција 3. Циклична композиција 4. Техничка композиција по слободном избору		

Кључне речи: транскрипција, транспоноване, арпеђо, регистри.

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде

- З.Ракић, Збирка етида за хармонику за ученике средње школе
- И. Хавличек, Концертне етиде - по избору
- К. Черни, ор. 740 - по избору у одговарајућој транскрипцији
- К. Черни, ор. 299 - по избору у одговарајућој транскрипцији
- М.Клементи, етиде по избору у одговарајућој транскрипцији
- Ј.Крамер-Билов, етиде по избору у одговарајућој транскрипцији
- Н. Чајкин, Етиде за хармонику - А-дур, еф-мол, е-мол и де-мол
- Ј. Шишаков, „Три етиде за хармонику" (Москва, 1962. године)
- Д.Ракић,Збирка етида за хармонику бр.1
- М. Двиљански, „Етида-интермецо" (Москва, „Сов. компози- тор", 1975. године)

Полифоне композиције

- Ј. С. Бах, Трогласне инвенције, по избору
- Ј. С. Бах, Добро темперовани клавир, по избору

Композиције цикличног облика

- В.Золотарјов, Дечје свите - по избору („Антологија", VIII свеска)
- Е.Јемељанов, „Скице природе" (Лењинград, „Сов. компози- тор", 1960)
- В.Бонаков, „4 композиције на руске теме" (Москва, „Сов. композитор", 1977)
- „Из дечјег живота" (Москва, „Музика", 1990)

- „Пет лирских песама" (Москва, „Музика", 1990)
- Ј.Дербенко, Свите и дечје свите - по избору
- Г.Вдовин, „Пет тренутака" (Москва, „Сов. композитор", 1979)
- П.Лондонов, „Маскарада играчака" (Москва, „Сов. композитор", 1983)
- А.Репњиков, Дечја свита „Сувенири"

Композиције по избору

- Н. Римски-Корсаков, „Бумбаров лет" (Москва, „Сов. композитор", 1980)
- Д. Скарлати, Сонате - по избору
- П. И. Чајковски, „Годишња доба" - по избору
- Н.Чајкин, „Лирски валцер" (Москва, „Музика", 1984) П. Лондонов, „Сеоска слика" (Москва, „Музика", 1980)
- А. Глазунов, Валцер (Москва, „Музика", 1966)
- Ј. Дербенко, „Трк времена"
- Ј. Шишаков, „Циркуски марш" (Москва, „Сов. композитор", 1984)
- А. Холминов, „Ноктурно" (Москва, „Сов. композитор", 1984) А.Рибалкин, „Музички моменат" (Москва, „Музика", 1967)
- К. Сен-Санс, „Лабуд" (Москва, „Сов. композитор", 1989)
- М. Мошковски, „Тарантела" (Москва, „Сов. композитор", 1989)
- Д. Шостакович, „Шпанска игра" (Москва, „Музика", 1970)

Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техничким могућностима ученика.

Назив предмета

ХАРМОНИКА

Циљ

ЦИЉ учења предмета **Хармоника** је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиловима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

105

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;		Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим

– самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – користи носиоце звука	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Овладавање разним техникама промене регистара. Лествице Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септалорд у малом и великом разлагању и симултано.
---	---	--

за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 132 и више или у: - четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 66 и више; - осминама (једанпут кроз две октаве); - шеснаестинама (два пута кроз две октаве); - тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу. ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.
---	--	---

Обавезни минимум програма

- а) шест етида различите техничке проблематике;
- б) две полифоне композиције;
- в) једна композиција цикличног облика;
- г) две композиције, по избору, различитог карактера.

У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.

Смотра

1. Лествице
2. Етида

Испит

1. Лирска композиција по слободном избору
2. Полифона композиција
3. Циклична композиција
4. Техничка композиција по слободном избору

Кључне речи: динамичко нијансирање, изражајност, транскрипција, украси.

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде

- З. Ракић: Збирка етида за хармонику за ученике средње школе
- И. Хавличек, Концертне етиде - по избору

- К. Черни, ор. 740 - по избору
- К. Черни, ор. 299 - по избору
- М. Клементи, Етиде - по избору
- Ј. Крамер-Билов, Етиде - по избору
- Г. Шендерјов, „24 концертне етиде" - по избору (Москва, „Музика", 1990)
- Gradus ad Parnasum, 1. и 2. свеска - по избору
- Д. Ракић, Збирка етида за хармонику бр.1

Полифоне композиције

- Ј. С. Бах, Добро темперовани клавир, по избору

Композиције цикличног облика

- В. Золотарјов, Дечје свите - по избору („Антологија", VIII свеска)
- Ј. Дербенко, Свите и дечје свите - по избору
- Ј. Холминов – Свита („Антологија“ IV, „Музика“, Москва, 1987.)
- Н. Чајкин – Соната бр.1 („Антологија“ IV – „Музика“, Москва, 1987.)
- Г. Шендерјов – Руска свита („Антологија“ V – „Музика“, Москва 1988.)

Композиције по избору

- В. Новиков – Балада на тему „Караван“ (З.Ракић „Хармоника на концертној сцени“ З.Ракић и Музичка Академија Источно Сарајево, 2000.)
- Д. Скарлати, Сонате - по избору
- Ф. Купрен – Изабрана дела, прва свеска („Скорина“, Москва 1993.)
- А. Љадов, „Експромт" (Москва, „Сов. композитор", 1990) „Музичка табакерка" (Москва, „Музика", 1990) Ф. Шуберт, Скерцо (Москва, „Музика", 1967) А. Репњиков, „Монолог" (Москва, „Сов. композитор", 1974)
- „Басо остинато" (Москва, „Сов. композитор", 1984)
- Ј. Дербенко, „Експромт" (Москва, „Сов. композитор", 1986)
- „Нова кадрил" (Москва, „Сов. композитор", 1987)
- Ј. Шишаков, „Експромт у ритму тарантеле" (Москва, „Сов. композитор", 1987)
- П. Сеница, „Скерцо" (Кијев, „Муз. Украина", 1980)
- А. Бородин, „Ноктурно" (Москва, „Музика", 1982)
- Г. Камалдинов, „Лирска фантазија" (Москва, „Сов. композитор", 1987)
- А. Кукубајев, „Скерцо" (Москва, „Сов. композитор", 1982)
- Н. Паганини, „Карневал у Венецији" (Москва, „Сов. композитор", 1968)

Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техничким могућностима ученика.

III РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Све лествице са свим елементима из претходног разреда. Темпо за шеснаестине 144 и више, односно 72 и више за четвртине.

Лествице се могу допунити и другим техничком вежбама по избору наставника (репетиција на тону, репетиција на акордима, кратким мехом на два и на три итд.).

ЕТИДЕ

К. Черни, ор.740 - по избору К. Черни, ор. 299 - по избору Крамер- Билов, Етиде - по избору ОгаЉиб аЈ Рагпавиш, II и III свеска - по избору Шендерјов, „24 концертне етиде" - по избору М. Двиљански, Етиде Це-дур, а-мол (Москва, „Сов. Композитор", 1989) И. Лахер, Етида а-мол (Москва, „Сов. Композитор", 1989) Г. Розелен, Етида Ге-дур (Москва, „Сов. Композитор", 1989) Ф. Лекупе, Етида Це-дур (Москва, „Сов. Композитор", 1989) Е. Јуцевич, Етиде Е-дур, е-мол (Кијев, 1963) К. Мјасков, Етида А-дур, а-мол (Кијев, 1963) С. Чапки, Етиде Це-дур, ха-мол, а-мол, це-мол (Кијев, „Музичка Украина", 1963)

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах, избор из дела за оргуље
Ј. С. Бах, „Добро темперовани клавир" - по избору Д. Букстехуде, избор из дела за оргуље
Ј. Пахелбел, избор из дела за оргуље
Д. Шостакович, „24 прелудијума и фуге" - по избору
П. Ландо, Трогласна фуга (Москва, „Сов. Композитор", 1987)
Н. Римски-Корсаков, Фуга (Москва, „Сов. Композитор", 1984)
Р. Кемуларија, „Полифона композиција" (Кијев, „Музичка Украина", 1985)
А. Александров, Фуга е-мол (Москва, „Сов. Композитор", 1987) А. Пољшина, Фуга (Москва, „Музика", 1981)
П. Чекалов, Прелудијум и фуга (Москва, „Сов. Композитор", 1982)
А. Хачатурјан, „Речитатив и фуга" бр.2 (Москва, „Сов. Композитор", 1988)

КОМПОЗИЦИЈЕ ЦИКЛИЧНОГ ОБЛИКА

Х. Лук, „Соната бр. 1" Ј. Матис, „5 багатела" В. Зубицки, Дечје свите - по избору И. Јакшевич, Соната
В. Подгорни, „Три композиције" (Кијев, „Музичка Украина", 1988)
В. Золотарјов, „Пет композиција" (Кијев, „Музичка Украина", 1981)
„Камерна свита" („Антологија" V свеска) Б. Барток, „4 багателе" (Кијев, „Музичка Украина", 1980) Г. Комраков, „6 лирских композиција" (Москва, „Сов. Композитор", 1981)
Ј. Шамо, „Соната бр. 3" (Москва, „Музика", 1986) В. Бонаков, „Соната-балада" (Москва, „Сов. композитор", 1977)
В. Семјонов, „Бугарска свита" (Лењинград, „Музика", 1984) Г. Шендерјов, „Руска свита" („Антологија" V свеска)

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО ИЗБОРУ

Д. Скарлати, Сонате - по избору Ј. Хајдн, Сонате - по избору В. А. Моцарт, Сонате - по избору Ф. Брож, „Хроматске варијације" П. Међери, „Прелид и скерцо" А. Репников, „Токата" („Антологија" V свеска) Ф. Менделсон, „Фантазија-каприс" (Москва, „Сов. Композитор", 1989)
Холминов, „Концертна композиција" (Москва, „Музика", 1962)
Дикусаров, „Скерцо" (Москва, „Музика", 1966)
В. Золотарјов, „Ферапонтов манастир" („Антологија" V свеска) В. Тројан, „Разрушена катедрала"

Журбин, „Концертна бурлеска" (Москва, „Музика", 1985) Ф. Лист, „Заборављени валцер" (Москва, „Сов. Композитор", 1989)

Подгорни, „Размишљање" (Киев, „Музичка Украина", 1988) М. Двиљански, „Скерцо" (Москва, „Музика", 1982)

Поред наведене литературе може се користити и друга одговарајућа.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) шест етида различите техничке

проблематике, б) једна полифона композиција,

в) једна композиција цикличног облика,

г) две композиције, по избору, различитог карактера.

У току школске године обавити најмање једну проверу техничке сваког ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

- Две етиде;

- Једна полифона композиција;

- Једна циклична композиција;

- Једна композиција по избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НА ПАМЕТ

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Све лествице са свим елементима из претходних разреда. Темпо за шеснаестине 156 и више, односно 78 и више за четвртине.

ЕТИДЕ

К. Черни, ор. 740 - по избору К. Черни, ор. 299 - по избору Крамер-Билов, Етиде - по избору Шенредјов, „24 концертне етиде" - по избору Н. Паганини-Ф. Лист, „Велике етиде" - по избору (Кијев, „Музичка Украина" 1983)

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах, избор из дела за оргуље

Ј. С. Бах, „Добро темперовани клавир" - по

избору Д. Букстехуде, избор из дела за оргуље

Д. Скарлати, Фуга (Москва, „Сов. Композитор", 1968)

Д. Шостакович, „24 прелудијума и фуге" - по избору Ј. Салавјов, Прелудијум, фуга и постлудија (Москва, „Сов. Композитор", 1976)

К. Сарокин, Црелудијум и фуга (Москва, „Сов.

Композитор", 1985) В. Подвала, Прелудијум и фуга (Којев, „Мизочка Украина", 1978)

Б. Черногорски, Токата и фуга (Москва, „Музика", 1986) Н. Гарлов, Прекудијум и фуга де- мол (Москва, „Музика", 1976)

КОМПОЗИЦИЈЕ ЦИКЛИЧНОГ ОБЛИКА

В. Золотарјов, „Соната бр. 2" („Антологија" VI свеска) А. Нагајев, „Соната бр. 1" (Москва,

„Музика", 1981) К. Волков, „Соната бр. 1" („Антологија" VIII свеска)

Холминов, Свита („Антологија" IV свеска)
 Ј. Дербенко, „5 руских слика" („Антологија" VII свеска)
 Чајкин, „Украинска свита" („Антологија" VI свеска) „Концертни триптих" (Москва, „Музика", 1988)
 Л. Белман, „Готска свита" (Москва, „Музика", 1986)
 Кусјаков, Сонате - по избору
 М. Симански, „Концертни триптих" (Москва, „Сов. Композитор", 1976)
 И. Шамо, „Три композиције" из свите „Слике руских живописца" (Москва, „Сов. композитор", 1987)
 И. Шамо, „Соната бр. 1" (Москва, „Музика", 1985) Х. Бреме, „Дивертиченто ин Еф" (Москва, „Сов. Композитор", 1979)
 Г. Шендерјов, „Карактерна свита" (Кијев, „Музичка Украина", 1985) Ј. Шишаков, „Свита а-мол" (Москва, „Сов. Композитор", 1987)

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО ИЗБОРУ

Д. Скарлати, Сонате - по избору Ј. Хајдн, Сонате - по избору А. Моцарт, Сонате - по избору
 А. Говедник, „Интродукција и рондо-скерцандо" Л. Међери, Скерцо Жук, Поема (Кијев, „Музичка Украина", 1985)
 Р. Шчедрин, „Басо остинато" (Москва, „Музика", 1981)
 Пољевој, „Интермецо" (Кијев, „Музичка Украина", 1981) В. Подгорни, „Прелудијум" (Москва, „Сов. Композитор", 1982) Ј. Најмушин, „Скерцо" (Москва, „Музика", 1990)
 А. Журбин, „Токата" („Антологија" VI свеска) Ј. Дербенко, „Токата" (Москва, „Музика", 1990) П. Лондонов, „Скерцо-токата" (Москва, „Музика", 1982) Ф. Шуберт-Ф. Лист, „Шумски цар" (Москва, „Музика", 1982) А. Хачатурјан, „Валцер" (Москва, „Музика", 1982) К. Бом, „Перпетјум мобиле" (Москва, „Музика", 1988) Поред наведене литературе може се користити и друга одговарајућа.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) четири етиде различите техничке проблематике, б) једна полифона композиција, в) једна композиција цикличног облика, г) две композиције, по избору, различитог карактера.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

- Једна концертна етида;
 - Једна полифона композиција;
 - Једна циклична композиција;
 - Две композиције, по избору, различитог карактера. Пожељно је да најмање две композиције буду оригинално писане за хармонику.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НА ПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Усавршавање јединства музичког и техничког развоја ученика гради се кроз детаљно упознавање комплетне личности ученика, његових општих психофизичких особина,

музичке и техничке спремности, као и свих осталих елемената битних за евентуалне измене у начину рада кроз сложеније и одговорније задатке.

Наставни програм за хармонику је већим делом оригинално конципиран на основу искустава стечених у раду и на основу одговарајућих резултата добијених у нашој земљи, а делимично оријентисан и према програмским захтевима за остале инструменте. Међутим, изворна литература на којој се базира програм потиче, углавном, из страних земаља: Русије, Немачке, Чешке и Пољске док се међу транскрипцијама препоручују одређене етиде и композиције које одговарају хармоници, а посебно многе оригиналне композиције писане за руски бајн. Број етида и одређених композиција по разредима дат је као минимум, уз захтев за максимуму квалитету извођења. Међутим, не треба све ученике задржати на утврђеном минимуму; напротив, треба им допустити да напредују према својим могућностима.

Поједине алтернативе, нпр. у испитном програму, наведене су ради ширег избора приликом, евентуалног, недостатка оригиналне или адекватно транскрибоване композиције, као и ради пружања могућности за планирање нових, у међувремену штампаних дела. Пажљиво треба планирати и одређени извођачки програм намењен јавним наступима, за сваког ученика посебно. Програм музичког образовања треба да омогући паралелно развијање музичке и техничке способности ученика уз свесно мотивисање за истрајан рад ради квалитетног музичког изражавања, према томе, и жеља за овладавањем техничким елементима потиче из потребе за правилним тумачењем музичког садржаја.

Сагледавајући техничке задатке десне и леве руке, уз прилагођавање индивидуалним могућностима сваког ученика, треба правилно одабрати етиде, имајући у виду њихову намену.

Лепота тона на сваком инструменту представља вредност, па стога и посебну пажњу треба посветити и неговању тона уз помоћ технике прстију и меха. Рад на техници меха треба ускладити према одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању. Постизање одређеног темпа левом и десном руком, кроз уједначен рад прстију у техничким вежбама и етидама, такође тражи да служи квалитетнијем музичком доживљају. Употреба регистра треба да буде правилно постављена, у односу на поједине музичке и техничке захтеве. Упознавање и примена мелодијског баритонбаса доприноси квалитетнијем и адекватнијем извођењу оригиналних и транскрибованих, посебно полифоних композиција, уз обавезно теоријско и практично познавање склопова и функција акордских стандард басова. Посебну пажњу треба обратити транскрибовању композиција које се, захваљујући примени поменутог мелодијског баса, односно проширеном обиму басова стране инструмента, могу изводити читањем из оригиналне литературе, као нпр, поједине Крамерове етиде, Скарлатијеве сонате, Бахове клавирске и оргуљске композиције и друго. За извођење транскрибованих оргуљских дела потребна је посебна техника и стилска припрема. Обавезно је да сваки ученик у току школске године, у сва четири разреда, изведе најмање две оригиналне композиције за хармонику, као и да најмање два пута наступи на интерном, односно јавном часу, или смотри, колоквијуму и сл.

Испитни програм треба да обухвати најмање две оригиналне композиције, односно етиде, а препоручује се свирање једне лествице од четири које су задате неколико дана пре испита.

Уз наведену литературу може се користити и друга, одговарајућа по захтевима и обиму. Комплетан избор литературе (етида, полифона композиција и све композиције које се изводе) треба да буде строго постављен, прилагођен индивидуалности ученика и интересу његовог најцелисходнијег музичког школовања. Међутим, у сваком тако прилагођеном избору треба да буду заступљене све основне компоненте музичке наставе јер неговање квалитета тона, ритмичке и метричке стабилности, меморије, динамичких и

агогичких односа и сличног, ставља пред ученика и наставника још један у низу задатака у правцу формирања комплетне музичке личности ученика и даље афирмације инструмента.

У корелацији са осталим музичким предметима, а уско везано за камерно, односно оркестарско свирање настава хармонике треба да делује и на естетско, интелектуално и друго одговарајуће васпитање ученика користећи музичку традицију наших народа и народности, као и музичко наслеђе других народа. Детаљна анализа у практичном проверавању вредности појединих оригиналних композиција за хармонику, као и одговарајућих транскрипција, треба да осамостали ученика у правцу његовог будућег одабирања, или евентуалног свирања квалитетне оригиналне литературе. Упознавање са главним стилистичким изражавањима треба да прати и развијање ученикове способности критичког запажања и формирање његове музичке културе како би се што пре оспособио за самосталан рад, самоконтролу и самокритику.

Планови и програми за СМШ - читање с листа хармоника

Назив предмета **ЧИТАЊЕ С ЛИСТА**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, оспособљавање за корепетиторску праксу и упознавање ученика са широм инструменталном и вокалном литературом.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **35**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа вежбе одвојено и са обе руке истовремено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – индетификује одређене проблеме и издвоји важна места у композицији коју чита; – импровизује задату мелодију;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – брзо и тачно читање (парлато читање пре свирања); – одлично познавање тоналитета; – уочавање више елемената у истом моменту (тачности текста, динамике, артикулације). Читање с листа композиција. Овладавање разним

– спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално транспонује композиције; – негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;		техникама промене регистара. Основни принципи израде транскрипција за хармонику на лакшим композицијама клавирске и оргуљске литературе. Транспоноване сложенијих композиција. Извођачка редакција. ЛИТЕРАТИРА* списак литературе налази се испод табеле по разредима
--	--	---

Кључне речи: тачност, брзина повезивање, интерпретација

ЛИТЕРАТУРА*

Први разред

- З.Ракић: Хармоника, 1. и 2. разред
- В.Вуковић-Терзић: Школа за клавирску хармонику 1. и 2. разред
- А. Факин: Школа за клавирску хармонику 1. и 2. разред
- М. Барачкова: Оригиначне солистичке композиције домаћих и страних аутора 1. свеска
- Л. Међери: Избор композиција за хармонику

Друга одговарајућа литература.

Други разред

- З.Ракић: Хармоника, 3.разред
- В.Вуковић-Терзић: Школа за клавирску хармонику 3. разред

- А. Факин: Школа за клавирску хармонику
- М. Барачкова: Оригиналне солистичке композиције домаћих и страних аутора 2. свеска
- Ф. Криг: Мале композиције заборављених мајстора XVIII века
- З. Вукосављев: Композиције за хармонику III и IV разред
- Л. Међери: Избор композиција за хармонику Х. П. Хесе: Полифони комади 2. свеска
- Љ. Мицић: Збирка етида и одабраних композиција 3. и 4. разред
- Друга одговарајућа литература.

Трећи разред

- З.Ракић: Хармоника, 4. и 5. разред
- В. Вуковић-Терзић: Избор етида и композиција 1. свеска
- В. Вуковић-Терзић: Избор етида за клавирску хармонику 2. свеска
- В.Вуковић-Терзић: Избор композиција за клавирску хармонику 3. свеска
- Љ. Мицић: Збирке етида и одабраних композиција 4. и 5. разред
- Факин: Школа 3. свеска
- З. Вукосављев: Композиције за хармонику 4. и 5. разред
- Х. П. Хесе: Полифони комади 2. свеска
- Л. Међери: Избор композиција за хармонику

Четврти разред

- З. Ракић: Хармоника, 6.разред
- В. Вуковић-Терзић: Избор етида 2. свеска
- В. Вуковић-Терзић: Избор композиција 3. свеска
- Љ. Мицић: Збирке етида и композиција 6. разред К.Черни-Буковски: Етиде
- Д. Ракић: Збирка етида бр.1
- Ј. С. Бах: Двогласне и трогласне инвенције
- Л. Међери: Избор композиција за хармонику
- З. Вукосављев: Композиције за хармонику 6. разред

ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКО УПУТСТВО

ХАРМОНИКА И ЧИТАЊЕ С ЛИСТА

I. УВОДНИ ДЕО

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све

техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

Планови и програми за СМШ - инструмент гитара

Назив предмета

ГИТАРА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања

Разред

Први

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– препознаје и примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела“ до „сул таста“) у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток; – примени технику тремоло свирања на гитари; – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; – учествује у јавним	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Тремоло техника. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Скале Дијатонске дурске и молске скале кроз триоктаве. Хроматска скала кроз три октаве. Терце, сексте, октаве, дециме, разлагање трозвука и четворозвука. Каденце у сва триполжаја. ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.

наступима у школи и ван ње.		
Обавезни минимум програма: – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом – Две етиде – Циклично дело – Комад.		
Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре: – Етида – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом; Програм испита: – Етида; – Циклично дело; – Комад Испитни програм се изводи напамет		

Кључне речи: агогика, фраза, музички израз

ЛИТЕРАТУРА*

Школе и етиде:

- Ј. Јовичић: Школа за гитару II, III, IV и V део
 - Е. Пухол: Escuela rotónada
 - А. Карлеваро: Cuadernos no. 1, 2, 3, 4
 - М. Каркаси: Етиде оп. 60 - број 1, 2, 3, 6, 7, 11, 12, 14, 19
 - Ф. Сор – А. Сеговиа: 20 етида - број 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15
 - Н. Косте: Етиде оп. 38
 - М. Ђулијани: Етиде оп. 48
 - Д. Агуадо: Етиде
 - Л. Лењани: Каприча
 - Е. Пухол: Grado superior - број 1, 2
- Друге етиде по избору наставника.

Циклична дела

- М. Ђулијано: Сонатине оп. 71 - број 1, 2, 3
- Ф. Карули: Сонате
- Ф. Молино: Сонате
- А. Диабели: Соната Це-дур, А-дур
- Г. Ф. Хендл: Сарабанда и варијације
- М. Каркаси: Варијације Де-дур, А-дур
- Ј. А. Логи: Партите

а-мол, Це-дур

- С. Л. Вајс: Свита „L’Infidelle”
- Друга дела по избору наставника

Комади

- Избор комада од епохе ренесансе до XX века – Џ. Дауленд, Г. Санс, А. Мудара, Р. де Визе, С. Л. Вајс, Д. Агуадо, Ф. Сор, М. Ђулијани, Ф.Тарега, Х. Вила-Лобос, Л. Броувер и др.

Друга дела по избору наставника.

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ

ЦИЉ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **105**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – примењује шири спектар боја на гитари (од „<i>понтичела</i>“ до „<i>сул таста</i>“) у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и

– критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток; – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; – учествује у јавним наступима у школи и ван ње.		реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала кроз три октаве; терце, сексте, октаве, дециме, разлагање трозвука и четворозвука; каденца у сва три положаја. Скале и све припадне вежбе треба вежбати и даље и легато и стакато, уз проширење употребе ритмичких варијанти; ученика оспособити да може да свира већ у брзом темпу - м. м. = 100-112. ЛИТЕРАТУРА: Школе и етиде – Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска – Е. Пухол: Escuela rotonada – А. Карлеваро: Cuadernos no. 1, 2, 3, 4 – М. Каркаси: Етиде оп. 60 – Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида – Косте: Етиде оп. 38 – М. Ђулијани: Етиде оп. 48 и оп. 100 – Д. Агуадо: Етиде – Л. Лењани: Каприча – Е. Пухол: Grado Superior Друге етиде по избору наставника. Циклична дела Сонате, сонатине, свите или
--	--	---

		варијације из литературе а по избору наставника Комади Избор комада из литературе за гитару од ренесансе до XX века - избор може да садржи и транскрипције (нпр дела Албениза, Гранадоса и др.).
Обавезни минимум програма: – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом – Две етиде – Циклично дело – Комад.		
Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре: – Етида – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом; Програм испита: – Етида; – Циклично дело; – Комад – Комад. Испитни програм се изводи напамет		

Кључне речи: агогика, фраза, музички израз

III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, дециме, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја.

Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза тем- па (мм = 120)

ШКОЛЕ И ЕТИДЕ

Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V део Е. Пухол: Escuela ratonada

А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4 Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида Косте: Етиде оп. 38

Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе

Х. Вила-Лобос: Етиде Х. Сагreras: Етиде Д. Агуадо: Етиде Друге етиоде из литературе по избору наставника Ј. С. БАХ

У III разреду у програм улази и музика Ј. С. Баха те је, сходно томе, током године потребно урадити бар два става из неке свите - уколико професор не оцени да је могуће може се урадити и нека већа и сложенија композиција, нпр. фуга.

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Сонате, варијације, свите из литературе а по избору наставника

КОМАДИ

Избор комада из литературе од ренесансе до XX века.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) Осам етида;
- б) осам комада;
- в) два циклична дела.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Скала са вежбама и каденцама изведена на више различи- тих начина и у потребном темпу;
Две етиде;

Два става Баха; Циклично дело; Комад.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, дециме, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја.

ШКОЛЕ И ЕТИДЕ

Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска Е. Пухол: Escuela rotomada

А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4

Х. Вила-Лобос: Етиде

Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида Н. Косте: Етиде оп. 38

Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе Д. Агуадо: Етиде

Сагрерас: Етиде

Друге етиде из литературе Ј. С. БАХ

Два става из неке Бахове свите или нека Бахова композиција сложенијег садржаја и форме (нпр. Чакона де-мол и сл)

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Сонате из шире литературе нпр: Ф. Сор: Соната оп. 22, оп. 25, оп. 15 М Ђулијани: Соната оп.

15 А. Диабели: Соната Еф-дур

М. М. Понсе: Сонатина меридионал, Соната класика Ф. М. Тороба: Сонатина Х. Турина:

СОНАТА

У обзир долазе и развијене једноставачне сонатне форме као што су: М. Ђулијани: Grande ouverture, Grand sonata Eroika

КОМАДИ

Избор комада од епохе ренесансе до XX века - потребно је у избор укључити бар једну композицију домаћег аутора: Д. Богдано- вића, В. Трајковића, Ј. Јовичића, В. Ивановића и др.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Завршни испит може се, зависно од програма, конципирати на два начина: Једна концертна етида или 1. Једна концертна етида

Соната 2. Први став сонате

Два става Баха 3. Цела Бахова свита или композиција која по дужини може бити еквивалент свити

Композиција домаћег аутора 4. Композиција домаћег аутора Комад 5. Комад

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

При избору композиција, нарочито у I разреду који је у извесном смислу спона основне и средње школе, треба се руководити идејом афирмисања правилног функционисања свирачког апарата, тј. стварањем чврсте психофизичке везе између ученика, инструмента и музике. Програм, поготово у почетку I разреда, не треба да садржи тешке композиције већ тежина мора бити у захтевима који се ученику постављају- нпр. тонска лепота и изражајност, фразирање, темпо, динамика, нијансирање боја, агогика. Оваквим континуираним приступом учврстиће се код ученика критички однос према захтевима музичког текста, а то је важан корак у правцу његовог осамостаљења.

При постављању или обради композиција из програма наставник је дужан да, бар у неколико реченица, упозна ученика са композитором и са временом и стилем у којем је дело настало. Различити видови анимације ученика учиниће интерпретацију маштовитијом, убедљивијом и разноврснијом.

Композиције из програма многобројне су и разноврсне. О њиховом избору одлучује наставник не заборављајући да етиде и техничке вежбе морају покрити све аспекте технике, а да остале композиције треба да су што различитије и по времену настанка (стил) и по карактеру.

Изузетно је важно да се наведени поступци почну доследно промењивати од самог почетка I разреда средње музичке школе јер представљају образац по коме се одвија професионално музичко школовање и дају чврсту и здраву основу за развој музичке личности.

Планови и програми за СМШ - инструмент харфа

Називпредмета

ХАРФА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Харфа је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

105 часова (3 часа недељно)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изведе лествице у различитим интервалима, супротном смеру и бржем темпу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – изведе динамички флажолете; – изведе етуфе и свира при табли; – изведе различите врсте арпеђа и задржи мелодичност у њима; – свира глисанда и изведе различите трилере и украсе; – изведе композиције са одговарајућим техничким захтевом, музикално и течно; – броји и обележава динамику и педале; – користи различите артикулације и изведе легато и стакато; – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – препозна тему кроз дело и испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Артикулација: дуга средња и кратка. Развијање распона руку. Исписивање педализације. Лествице кроз све октаве у различитим правцима. Разложени септакорди са комбиновањем различитих праваца прстију. Свирање акорада појединачно сваки прст, једне руке, док друга рука пригушује те исте жице. Све ритмичке комбинације трилера. Интервали –од секунде до децимале са различитом комбинацијом прстореда. Скале и трозвучи Све лествице у октави - паралелно и у супротном смеру; терци и сексти; ЛИТЕРАТУРА*списак се налази испод табеле.

– свира дела барока и класицизма водећи рачуна о структури облика и одликама стила; – учествује у разговорима о извођењу на јавним наступу; – правилно вежба поштујући техничке процедуре; – користи информационе технологије у циљу стицања знања о стилу, композитору и извођачима.		
Обавезни минимум програма а) 5 етида различитог карактера; б) 1 композиција старих мајстора; в) једна сонатина или соната; г) две композиције за извођење.		
Јавни наступи : Обавезна 2 јавна наступа у току године		
Испитни програм – Скале; – Једна етида ; – Једна сонатина; – Једна композиција за извођење. Испитни програм се изводи напамет		

Кључне речи: вештина извођења, музичка фантазија и естетика, епоха, стил

ЛИТЕРАТУРА*

- Ђ. Фројо: Техничке вежбе Комплетна метода;
- М.Гроси: Техничке вежбе;
- С. Мекдоналд и Л. В. Роло „Харфа за данас“;
- Ј. Кондонасис „Свирати харфу“;
- Е. Ларивиер, оп.9;
- Ф.Ј.Надерман: Етиде прелудијуми;
- Т.Лабаре:Тридесететида;
- Р. Н. Ч. Бокса: Етиде 1.део Оп.34;
- Е. Поцоли: Студије средњег нивоа;
- Б.Андре 12 етида;
- Ј. Ф. Рамо: *Тамбурин, Ригодон*;
- А. Кабезон: Италијанска павана, Павана са варијацијама;

- А. Корели: Жига, Гавот и Сарабанда.
- Г.Ф.Хендл: „Тема са варијацијама“;
- М. Глинка „Варијације на тему Моцарта“;
- Ф.Ј Надерман: Седам прогресивних соната;
- Ј. Пари: Сонате;
- А.Росети: Сонате;
- Д.Ф. Кулхау „Тема са варијацијама“;
- М. Глинка: Ноктурно;
- Ј. Томас: *Поздрав родној земљи*;
- А. Аселман: Извор, Мали валцер;
- Ж. Ибер: Скерцето;
- Ф. Годфроа: Фантазија;
- Париш Алварс: Романсе, прва књига;
- Г. Ф. Хендл: Пасакаља;
- Е. Реније: *Код потока*;
- М. Турније: *Руска успаванка*;
- Д. Хенсон-Конан: Нови блуз“;
- К. Салцедо: *Песма у ноћи*;
- Г.Ф.Хендл : Чакона;
- А. Аселман: Ноктурно;
- А. Шалан: Валцер.
- В. Миланковић: Ноктурно;
- Д. Богдановић: Четири пролећна прелида.

Назив предмета

ХАРФА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Харфа је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

105 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– самостално наштимује инструмент и замени жицу; – обликује тон, мотив и	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Самостално штимовање инструмента. Правилмо дисање током свирања.

фразу; – обликује тон у складу са карактером и стилском одредницом композиције; – препозна и води полифоно гласове; – води мелодију у акордској поставци; – координира рад руку и ногу у задатом темпу; – меморише нотни текст различитим методама; – свесно исправља постојеће грешке истражујући нове начине вежбања; – изражајно свира и интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – користи знања из теоретских предмета у интерпретацији музичког дела; – најави себе на јавном наступу, као и дело које свира; – се самостално припреми за наступ; – користи информационе технологије у циљу стицања знања о стилу, композитору и извођачима.		Све ритмичке комбинације пасажне технике у форте и пијано динамици. Све дурске и молске лествице у октавама, затим у размаку сексте и дециме у кретању кроз све октаве у осминама и шеснаестинама; Скале кроз све октаве у различитим прстним комбинацијама, као и укрштање руку; Разложени трозвуци, доминантни и умањени септакорди са комбиновањем различитих праваца прстију; ЛИТЕРАТУРА*списак се налази испод табеле.
Обавезни минимум програма а) 5 етида различитог карактера; б) 1 композиција старих мајстора; в) једна сонатина или соната г) две композиције за извођење.		

Јавни наступи: Обавезна 2 јавна наступа у току године
Програм испита: – Скала; – Једна етида ; – Једна сонатина или соната; – Једна композиција за извођење; Испитни програм се изводи напамет

Кључне речи: штимовање инструмента, дисање, меморисање нотног текста

III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Поред уобичајених трозвука и четворозвука по квинтном кругу навише и наниже потребно је обратити већу пажњу на свирање арпеђа, као и на алтероване акорде, јер ће се такви појављивати у литератури за харфу.

ЕТИДЕ

Бокса: Етиде ор. 318 бр. 2 - двадесет етида (ове Етиде се могу поделити у три групе према проблематици која се у њима налази)

Група „А" - Етиде за прсте - бр. 21, 28, 30, 31, 34, 35, 37, 38, 39 и 40

Група „Б" - Етиде мелодијско-хармонског карактера - бр. 24, 27, 31 и 33

Група „В" - Етиде за свирање стаката - бр. 22, 23, 25, 26, 29 и 36 Бах-Гранђани: Етиде - по избору

СТАРИ СТИЛ

Гранђани: „Мала класична свита" Г. Ф. Хендл: Пасакаља Ћиполи: Гавота и жига И друга дела у старом стилу по слободном избору.

СОНАТНИ ОБЛИК

Надерман: Сонатина бр. 6 Мајер: Соната ге-мол Розети: Соната Це-дур бр. 6 Кардон: Сонате по избору

И други комади XIX и XX века на сличном техничком нивоу по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Гранђани: Две народне француске песме; Јесен Хаселманс: Прелудијум ор. 52 А.

Турније: Четири прелудијума из ор. 14 Салцедо: Музичка кутија Розати: Прелудијум И друга дела домаћих и страних композитора по слободном избору

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) етиде из групе „А" бр. 21, 30, 32, 38 и 40;

б) етиде из групе „Б" - бр. 24, 27, 31 и 33;

в) етиде из групе „В" - бр. 22, 25 и 26;

г) две композиције старог стила;

д) две композиције сонатног облика; ђ) две композиције за извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Скале;

Две етиде различитог карактера; Композиција у старом стилу; Соната;

Композиција по слободном избору
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Свирати скале у свим комбинацијама.

ЕТИДЕ

Бокса: ор. 62 (ове Етиде се могу поделити у четири групе ма да се у појединим њетидама појављује и прожима више врста техничких проблема)

Група „А" - Етиде за прсте - бр. 1, 4, 5, 6, 13, 16, 17, 19, 22 и 25 Група „Б" - Етиде за арпеђа - бр. 10, 12 и 24 Група „В" - Етиде за октавне и ритмичке етиде - бр. 3, 7, 15, 17, 20 и 23

Група „Г" - Етиде мелодијско-хармонског карактера - бр. 2, 8, 9, 11, 14 и 21

Бах-Гранђани: Етиде - по избору Дусек: Соната це-мол

СТАРИСТИЛ

Шпански мајстори (XVI - XVII век): Ревизија Кабалета Хендл-Реније: Гавота са варијацијама Одговарајућа дела по избору наставника

СОНАТНИ ОБЛИК

Крумхолц: Соната у Бе-дуру ор. 17 бр. 1; Соната у Де-дуру ор. 17 Дусик: Соната у Це-дуру

Г. Ф. Хендл: Концерто гросо Бе-дур у оригиналу Или друго сонатно дело на истом ступњу технике, по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ Ибер: Фантазија Ибер: Скерцато Воткинс: Свита

Хаселманс: Житана Хаселманс: Балада Сен-Санс: Фантазија Дебиси: Месечина; Девојка са ланеном косом; Арабеска Гранадос: Шпанска игра бр. 2

И друге композиције XIX и XX века сличног техничког нивоа

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) етиде из групе „А" - бр. 4, 5, 6, 19 и 25;

б) етиде из групе „Б" - бр. 14;

в) етиде из групе „В" - бр. 3 и 7;

г) етиде из групе „Г" - бр. 2, 9, 11 и 21;

д) једна композиција у цикличном облику или две обичне;

ђ) једна соната или концерт;

е) две композиције из стране литературе;

ж) једна композиција из домаће литературе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна тежа етиде;

Једна композиција по избору; Соната или концерт по избору;

Једна композиција за извођење из стране литературе; Једна композиција за извођење из домаће литературе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Овај програм је само основни оквир који наставницима служи као путоказ и пример. Наставник би требало својим радом, знањем и искуством да прилагоди програм сваком ученику и непрестано гапроширујеи допуњава, пратећи и усвајајући све позитивне новости и кретања на подручју харфистичке педагогије. Начин и редослед реализације програма одабира наставник по својој процени, подстичући ученике на самостални одабир појединих композиција као и на самосталну обраду истих. Својим радом наставник треба да подстиче критичност, самосталност, осећај одговорности и такмичарски дух код ученика. Изражавајући се музиком, ученик активира своје емоције имашту, што подстичењегов креативни приступ музичкој репродукцији и наступима пред публиком. Све то развија ученикову личност, памћење, радне навике и утиче на његове ванмузичке активности обликујући га као целокупну личност. Потребно је појачати интезитет наступања кроз која ће ученик развити и способност креирања пред публиком, као и савладавање треме приликом јавних наступа. Наставник треба да одреди ритам јавних наступа сваког ученика према његовим могућностима. Минимум наступа током школске године - бар четири или пет наступа, с тим што се програм може понављати. Важан сегмент у стицању праксе ученика су свакако и такмичења. Захтевни програм који треба да се изведе у целости уз посебно психичко оптерећење, доприносибржем превладавању треме као и развијању правилног односа према успеху или неуспеху доноси. Том приликом наставник захтева од ученика да у кратком року савлада нова музичкадела, због чега је неопходно да сеу наставни процес укомпонује и читање с листа. У склопу тог часа је обавезна и обрада оркестарских деоница за харфу. Осим читања с листа са кратком припремом, важно је учење напамет солистичких делова штима, ради бољег сналажења у оркестру.

Планови и програми за СМШ - читање с листа харфа

Назив предмета	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА – ХАРФА
Циљ	ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Разред	Први, други, трећи, четврти
Годишњи фонд часова	35/35/35/33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања.

чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице харфе у камерним и оркестарским композицијама.		Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије; Сналажљивост и брзо реаговање; Упознавање са деоницама харфе у камерној и оркестарској литератури; Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА* – Хрестоматија за 1.,2.,3. и 4. Омш; – Б. Миланковић: Оркестарске студије за харфу, први део – Конхоусер/Сторк: Оркестарски штимови за харфу
---	--	---

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена

ЛИТЕРАТУРА* – ХАРФА

Први разред – Оркестарска сола

- Ш. В. Глук: Орфеј и Еуридика – Увертира; 22 Соло са хором; 24 Арија – транспозиција за тенор;
- М.И. Глинка: Иван Сусањин – арија;
- М.П. Мусоргски: Ноћ на голом брду;
- Ђ. Пучини: Боеми – предигра за 3. чин; Tosca – молитва из 2. чина;
- Ђ. Доницети: Љубавни напитак – арија-ромаса Неморина;
- Ж. Бизе: Кармен -3. чин, 2. чин;
- К. Сен-Санс: Самсон и Далила – арија Далиле из 2. Чина;
- Б. Сметана: Влтава – симфонијска поема из циклуса „Моја домовина“.

Други разред – Оркестарска сола

- Ђ. Верди: Аида – интродукција, хор, сцена и дует из 2. Чина;
- А. Томас: Мињон;
- Џ. Франк: Симфонија у де –молу – 2. Став;
- Ж. Бизе: Арлежанка –друга оркестарска свита – 1. Пасторала, 2. Интермецо, 3. Менует;
- П.И. Чајковски: Ромео и Јулија – увертира- фантазија;Италијански капричо;
- Ј. Славенски: Симфонија оријента-Јевреји; 2. Левант;
- А. Обрадовић: Скерцо – увертира;
- П. Маскањи: Кавалерија Рустикана;
- Б. Сметана: Вишеград.

Трећи разред – Оркестарска сола

- Р. Штраус: Дон Жуан;
- П. И. Чајковски: Лабудово језеро;
- Ђ. Верди: Маскенбал- 1. чин;Моћ судбине –Увертира; 4. чин бр. 17 Мелодија;
- Х. Берлиоз: Фантастична симфонија, 2. Став: Валцер;
- Б. Бритн: Водич за младе у оркестру – 1. Варијација;
- Р. Леонкавало: Пајаци – песма птица;
- К.М. Вебер/Берлиоз: Брз плес;
- Х. В. Хенце: Ондин -1. чин.

Четврти разред – Оркестарска сола

- Б. Барток: Концерт за оркестар – 4.став –Интермецо ;
- А. Брукнер: Симфонија бр.8 – 3.став-Адађо;
- Ђ. Доницети: Луција ди Ламермур – 1. Чин, бр.2; Каденца у седмом такту;
- М. Равел: Alborada del Gracioso;Клавирски концерт Ге-Дур – ге-мол-1.став; Цигане;
- И. Стравински: Симфонија у три става – 2.став;
- П. Чајковски: Крцко Орашчић, балет – 2.чин-Валцер цвећа;
- Р. Вагнер: Валкире, 3. Чин-3.сцена.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА - ЧИТАЊЕ С ЛИСТА ХАРФА

I. УВОДНИ ДЕО

Предмет Читање слиста је неодвојиво повезан са предметом инструмента и оркестром. Настава је усмерена на остваривање **исхода**, који представљају музичке, опажајне

и сазнајне активности ученика. Искуствено учење подразумева примену већ стечених знања и вештина и њихово проширивање у контексту сналажења у новом, непознатом нотном тексту а посебно када он припада оркестарској литератури.

Исходи се надовезују, усложњавају и прожимају кроз четири разреда средње музичке школе, а ниво и сложеност исхода одређени су захтевима из понуђене литературе по разредима.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу.

У односу на трајање часа рад треба ефикасно организовати тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице.

Припрема за час обухвата читав спектар активности - од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара, преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења евиденције о ученичком раду и напретку.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Часови предмета Читање а листа одвијају се у групама од 2 ученика. На часовима овог предмета треба водити рачуна о томе да се ученици подучавају вештини читања с листа (*prima vista*) уз помоћ за то одабраних примера, који ће у односу на разред и узраст, обухватати све шири дијапазон захтева у тексту, почев од једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мело-ритмичке целине. Свакако треба избећи ситуацију да се примери из литературе изводе примарно *primavista*, и да је то сврха часа.

Оркестарска литература чини изузетно важан део репертоара будућих оркестарских свирача, инструменталиста и треба јој приступити озбиљношћу којом се приступа и инструментално-солистичком репертоару. Изводе из оркестарске литературе треба пажљиво проучити, упутити ученика на слушање дате композиције, проширити знање о композитору, периоду и стилу и коначно, задати да се увежба.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд, квалитет рада ученика, његово напредовање по питању течног читања и сналажења у нотном тексту и практична примена стечених вештина у оркестру.

Планови и програми за СМШ - инструмент клавир

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **105 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилем музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала – октаве. Извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стилевима (од барока доXXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, израз, педализација

пратње; – коригује лоше извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку		Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде – К.Черни: оп. 740, оп. 299 – избор – Крамер-Биров: Етиде - избор – Ф. Лист: оп. 1 - избор – Е.Нојперт: Етиде -
--	--	--

припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.		избор Полифоне композиције – Ј. С. Бах: Трогласне инвенције, Француске свите - избор – Г. Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.
--	--	--

Обавезни минимум програма

- шест етида - од којих три напамет;
- три полифоне композиције;
- једна цела соната и једна соната или концерт делимично
- три композиције разних стилова - по избору

Обавезни јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године.

Програм смотре/испита:

Смотра технике (у току првог полугодишта)

- Дурске и молске лествице на белим диркама, у размаку октаве, паралелно кроз четири октаве у шеснаестинама, арпеђа трозвука у основном положају кроз четири октаве паралелно;
- Једна етида из програма

Испитни програм (на крају школске године)

- Једна етида;
- Једна трогласна инвенција Ј. С. Баха;
- Два става сонате (обавезан сонатни облик),
- Једна композиција по избору.

Испитни програм се изводи напамет

Кључне речи: економичност покрета, врсте меморија, артикулација

Назив предмета

КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Клавирје да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности,

естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања

Разред **Други**
Годишњи фонд часова **105 часова** (три часа недељно)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – коригује извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиловима (од барока доXXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији

интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира); – својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – пореди различита извођења исте композиције; – критички прати		интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз две октаве у осминама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно Етиде: – К.Черни: оп. 740, оп. 365 - избор – М.Клементи: Градус ад
---	--	---

сопствени развој – самостално вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.		Парнасам - избор – И.Мошелес: оп. 70 - избор – М.Мошковски: оп. 72 – избор – Ф. Лист: оп. 1 - избор – Е.Нојперт: Етиде - избор Полифоне композиције – Ј. С. Бах: Француске свите, Енглеске свите, Прелудијуми и фуге-Добро темперовани клавир, I и II - избор – Г. Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.
Обавезни минимум програма - шест етида - од тога три напамет; - три полифоне композиције; - две сонате или соната и концерт - једно дело у целини, друго делимично; - три композиције разних стилова.		
Обавезни јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године.		
Програм смотре/испита: Смотра технике (у току првог полугодишта) – Све дурске и молске лествице - сви тоналитети - кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа трозвука - велико разлагање - у основном положају кроз четири октаве паралелно; – Једна етида из програма. Испитни програм (на крају школске године) – Једна етида – Три става свите – обавезни сарабанда и један брзи став - из Француске свите Ј. С. Баха или Свите Г. Ф. Хендла, или Прелудијум и fuga Ј.С. Баха – Једна соната или концерт - цело дело;		

– Једна композиција по слободном избору.

Испитни програм се изводи напамет

Кључне речи: економија покрета, врсте меморија, артикулација

III РАЗРЕД **(3 часа недељно, 105 часова годишње)**

СКАЛЕ И АКОРДИ

Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању.

Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању.

Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда саобртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно – без комбинација.

ЕТИДЕ

Черни: ор. 740, Токата

Клементи: Ога Либла Јагпавиш-избор Мошелес: ор. 70-избор

Мошковски: ор. 72 - избор Ф. Менделсон: ор. 104

Шуман-Паганини: Етиде ор. 3-избор Аренски: ор. 36

Рубинштајн: ор. 23

Кеслер: ор. 20, ор. 100 – избор

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Енглеске свите Партите

Италијански концерт Прелудијум и фуга Г. Ф. Хендл: Свите-теже

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет етида различитих техничких захтева;

б) две полифоне композиције;

в) две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично;

г) три композиције разних стилова по слободном избору;

д) у току године ученик ОБАВЕЗНО треба јавно да изведе I или II и III став концерта за клавир и оркестар.

СМОТРА ТЕХНИКЕ

Све дурске и молске лествице, сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; Арпеђо доминантни и умањени септакорд у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве у шеснаестинама;

Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају (безобртаја) кроз четири октаве паралелно;

Једна етида из програма.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна виртуозна етида;

Два става из Енглеске свите Ј. С. Баха, или два става из Партите (два од обавезних ставова), или прелудијум и фуга;

Цела соната;

Једно дело из епохе романтизма.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ И АКОРДИ

Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању.

Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању.

Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно – без комбинација.

ЕТИДЕ

Мошковски: ор. 72, ор. 48

Кеслер: ор. 20, ор. 100 Клементи - најтеже

Ф. Шопен: ор. Робинзон, ор. 10 и 25 – избор Лист-Паганини: Етиде - избор, Игратулака, Жубор шуме, Уздах

Скрјабин: ор. 8 - избор, ор. 2 цис-мол Рахмањивон: Етиде - слике ор. 33 Рубинштајн: ор. 23

Аренски: ор. 41, ор. 36 Шимановски: ор. 4

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј.С.Бах: Прелудијуми и фуге (ТК и II) Италијански концерт Партите Коралне предигре Капричо Бе-дур Токате итд

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три концертне етиде;

б) две полифоне композиције – обавезно један прелудијум и фуга;

в) једна соната;

г) три композиције различитих стилова.

СМОТРА ТЕХНИКЕ

Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; Арпеђо доминантног и умањеног септакорда у основном положају кроз четири октаве у шеснаестинама;

Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају (безобртаја) кроз четири октаве паралелно;

Једна етида из програма.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна концертна етида; Један прелудијум и фуга; Једна соната;

Једно романтично дело; Једно дело аутора XX века;

Једно дело југословенског аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАПОМЕНА:

На завршном испиту морају бити заступљени сви стилови; уколико се не свира класична соната, већ соната из периода романтизма или XX века, класични период мора бити заступљен неким другим делом (нпр. варијације, фантазија, рондо и сл).

ИЗБОР ЛИТЕРАТУРЕ ЗА СВЕ РАЗРЕДЕ СОНАТЕ

А. Моцарт: КУ 279 Це-дур, КУ 280 Еф-дур, КУ 281 Бе-дур, КУ 309 Це-дур, КУ 310 а-мол, КУ311Де-дур,КУ330Це-дур,КУ331А-дур,КУ332Еф-дур,КУ333Бе-дур,КУ457ц-мол, КУ 570 Бе-дур, КУ 576 Де-дур

Ј. Хајдн: Ноћ. 20 це-мол, Ноћ. 23 Еф-дур, Ноћ. 43 Ас-дур, Ноћ. 32 ха-мол, Ноћ. 44 ге-мол, Ноћ. 46 Ас-дур, Ноћ. 49 Ес-дур, Ноћ. 50 Це-дур, Ноћ. 52 Ес-дур

Л. ванБетовен: ор. 2 бр. 1 еф-мол, пр. 2 бр. 2 А-дур, пр. 2 бр. 3 Це-дур, ор. 7 Ес-дур, пр. 10 бр. 1 ц-мол, ор. 10 бр. 2 Еф-дур, ор. 10 бр. 3 Де-дур, ор. 13 ц-мол, ор. 14 бр. 1 и 2, ор. 22 Бе-дур, ор. 27 бр. 1 и 2, ор. 28 Де-дур, ор. 3 жбр. 1, 2 и 3, ор. 78 Фис-дур, ор. 90 е-мол, Клементи: ор. 47 бр. 2 Бе-дур, ор. 39 бр. 2 Ге-дур, ор. 34 бр. 1 Це-дур, ор. 26 бр. 2 фис-мол, ор. 40 бр. 2 ха-мол, ор. 40 бр. 3 де-мол Е. Григ: Соната е-мол, Прокофјев: Соната бр. 1 еф-мол
Ф. Шуберт: Сонате -избор

КОНЦЕРТИ

Г. Ф. Хендл: Еф-дур

Ј. С. Бах: еф-мол, де-мол, А-дур Ј. Хајдн: Де-дур, Ге-дур, Це-дур

В. А. Моцарт: КУ 175 Де-дур, КУ 238 Бе-дур, КУ 246 Це-дур, КУ 271 Ес-дур, КУ 413 Еф- дур, КУ 414 А-дур, КУ 415 Це-дур, КУ 449 Ес-дур, КУ 450 Бе-дур, КУ 451 Де-дур, КУ 453 Ге-дур, КУ 456 Бе-дур, КУ 459 Еф-дур, КУ 466 д-мол, КУ 467 Це-дур, КУ 482 Ес- дур, КУ 488 А-дур, КУ 491 ц-мол, КУ 503 Це-дур, КУ 537 Де-дур, КУ 595 Бе-дур

Л. ван Бетовен: Концерт бр. 1, 2 и 3 Е. Григ: Концерт а-мол Ф. Менделсон: Концерт ге-мол и де-мол Кабалевски: Концерта-мол ор. 9 Д. Шостакович: Концерт Еф-дур бр. 2

Концертни комади за клавири оркестар - Вебер, Менделсон, Сен-Санс

КОМПОЗИЦИЈЕ РАЗЛИЧИТИХ СТИЛОВА

Д. Скарлати: Сонате - избор Д. Чимароза: Сонате Парадизи: Токата Галупи: Сонате

Ј. Хајдн: Варијације еф-мол, Капричо Це-дур, Ге-дур

А. Моцарт: Фантазије це-мол КУ 396, КУ 475, Адађо ха- мол, КУ 540, Рондо а-мол, КУ 511, Варијације Це-дур, Де-дур, Ге- дур итд.

Л. ван Бетовен: Варијације Еф-дур ор. 34, 32 варијације ц-мол, Рондо Це-дур и Ге-дур ор. 51, Анданте фавори Еф-дур, Рондо ор. 129 итд.

Ф. Шуберт: Музички моменти, Емпромпти ор. 90 и 142 Р. Шуман: Арабеска, Дечје сцене, Лептири ор. 2, Варијације на тему Кларе Викор. 5, Фантастични комади-избор, Новелете- избор, Романсе ор. 28 итд

Ф. Шопен: Валцери, ноктурна, мазурке, полонезе, тарантеле, емпромпти (свачетири), Екосезе, Баладе бр. 2 и 3, Скерца бр. 1 и 2, Бриљантне варијације ор. 28 итд.

Ф. Лист: Цетраркини сонети, Утехе, Љубавни снови, Полонеза Ес-дур, Године ходочашћа- избор, Мађарске рапсодије-из-бор, транскрипције соло песама Шуберта, Шумана, Шопена итд Ф. Менделсон: Песме без речи, Рондо каприћозо Ј. Брамс:

Рапсодије, 4 баладе, избор из ор. 117, ор. 118, ор. 119 П. И. Чајковски: Годишња доба, Думка, Варијације Еф-дур Скрјабин: Прелиди -избор

Рахмањинов: Елегија, Полишинел, Музички моменти-избор, Прелиди-избор К. Дебиси: Бергамска свита, Естампе, Свита „Заклавир", Прелиди – избор итд Прокофјев: Ромео и Јулија, Пролазне визије, Комади ор. 4 и ор. 12 итд

Б. Барток: Румунске игре, Микро козмос-избор, Алегробар-баро итд Д. Шостакович: Три фантастичне игре, Прелиди ор. 34 итд

ДЕЛА ДОМАЋИХ КОМПОЗИТОРА

М. Тајчевић: Прелиди, Балканске игре Милошевић: Сонатина Перичић: Сонатина

Рајичић: Етиде, Игре, Хумореске Љ. Марић: Прелудијуми, Етида, Бранково коло

Ј. Славенски: Југословенска свита, Свита „Са Балкана"

Мокрањац: Соната Це-дур, Фрагменти, Игре, Етиде, Ин-тима

Б. Симић: Варијације и токата; Сонатина

Д. Деспић: Ноктурна, Вињете, Минијатуре, Хумористичне етиде

К. Бабић: Прелид и Ђокози, Токата, Фуга М. Михаиловић: Три прелудијума Д. Радић: Три прелудијума, Соната леста, Свита за клавир, 4 сонатине

М. Логар: Златна рибица, Бурлеске К. Миљковић: Невидљиве нити Божић: Ноктурно, Лирика Атоса

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Свирање лествица и арпеђа је сведено, као код већине савремених пијанистичких школа, на основне елементе, без комбинација, супротног кретања и сл. То је учињено ради систематског решавања овог важног дела рада на техници, ради овладавања свим тоналитетима а не бесконачног задржавања на само пар лествица. Тако из године у годину може да се оствари квалитативан напредак у техничко-тонској реализацији, уједначености, брзини, кроз различите начине извођења (форте-песанте, пиано-легтиеро) итд. Наравно, уколико наставник жели, може и даље да ради са ученицима и ове комбинације, под условом да већ владају поменути основним елементима у свим лествицама.

Избор дела из литературе треба схватити само као подсетник који ни у ком случају не може бити потпун. Етиде и полифона дела сврстане су по годинама учења као обавезни део пијанистичке едукације сваког ученика; сонате, концерти и композиције разних стилова представљају подручје ширих и разноврсних музичко-техничких и уметничких задатака који тешко подлежу формалистичком сврставању у одређени разред.

Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика са којим ради, његове психофизичке способности, и да му помогне при професионалном опредељењу и усмеравању. Он планира и индивидуални програм за сваког ученика (највише за једно полугодиште) водећи рачуна о поступности у повећавању захтева и хармоничном развоју ученикових пијанистичких и музичких способности.

Посебан део у настави, данас веома важан, су припреме ученика за такмичења која могу бити веома корисна као подстицају раду, као и мотив за већи број одговорних јавних наступа нарочито због изузетно концентрисано усмереног рада са талентованим ученицима. Тако ће и репертоар у појединим случајевима бити усмерен према захтевима на одређеном такмичењу. То ипак не би требало да донесе превелика одступања у погледу пређеног годишњег програма, јер је прелажење што већег репертоара у овим годинама од суштинске важности за сваког будућег младог пијанисту.

СМОТРА ТЕХНИКЕ

Обавезна је за сваког ученика кроз сва четири разреда средње школе. Без позитивне оцене на смотри НЕ МОЖЕ се приступити годишњем испиту. Ученик који није задовољио на смотри технике мора да је понови.

На свим јавним наступима, смотри и испиту цео програм ИЗВОДИ СЕ НАПАМЕТ.

Предложена литература је подсетник за професора, а путоказ за приправнике у погледу избора програма. Списак одабраних композиција не искључује израда остала слична дела и других аутора која својим квалитетима и захтевима успешно доприносе професионалној едукацији ученика. У току четворогодишњег средњег школовања ученик је дужан да јавно изведе две Бетовенове сонате у целити, а сонате Хајдна, Моцарта, Клементија, Шуберта и других аутора предвиђене су за годишње испите током целог школовања, укључујући и матурски испит.

Планови и програми за СМШ - читање с листа за клавиристе, чембалисте и оргуљаше

Назив предмета

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Читање с листа за инструменте са диркама је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, разумевање и упознавање музичке литературе и корепетиторску праксу.

Разред:

Први, други, трећи, четврти

Годишњи фонд часова

35/35/35/33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Аутентичне каденце свих дурских и молских тоналитета (први и други разред) и проширене аутентичне каденце (трећи и четврти разред). Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Припрема за пратњу различитих инструмената, певача, балета или хора Сналажљивост и брзо реаговање.

– отпрати вокалног и/или инструменталног извођача у једноставнијој композицији.		Транспоноване за секунду (први и други разред) и терцу (трећи и четврти разред) навише и наниже *ЛИТЕРАТУРА Ј Кршић.: Читање с листа и корепетиција, Завод за уџбенике 1982. Методe*: Specimen sight reading tests for pianoforte Grades 1 -8, diploma и сл.
Обавезни минимум програма 10 етида 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера 8 композиција предвиђених за корепетицију		
Смотра (на крају школске године – 1, 2, 3 и 4. разред) – Једна композиција за клавир (читање с листа) – Једна композиција за корепетицију – Транспозиција		

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање,

ЛИТЕРАТУРА *

Први разред

Аутентичне каденце дурских и молских тоналитета на белим диркама.

Вежбе за развијање меморије и брзог памћења, одгонетање наставника или завршетка једне мисли или реченице, транспоноване једноставних вежбица у тоналитете за секунду навише и наниже.

- Почетне школе за клавир: А. Николајевић, Ј. Кршић
- Е. Гњесина: Клавирска абецеда
- А. Диверноа: Етиде оп. 76
- А. Лешхорн: Етиде оп. 192
- Лемоан: Етиде оп. 37
- Х. Беренс: Етиде оп. 70
- Избор сонатина за II разред основне школе
- Композиције аутора XVII и XVIII века 1а, 1б, 2
- Ј.С.Бах: Мале композиције
- „Наши композитори за мале пијанисте" - збирка
- Албум југословенских клавирских композиција

- Први кораци, I и II свеска
- Први успеси, I и II свеска
- Б. Барток: Микрокосмос, I и II свеска
- Р. Шуман: оп. 68
- С. Мајкапар: оп. 16
- Д. Кабалеvски: 24 лаке композиције оп. 30
- Д. Скарлати: Мале игре и комади
- К. Ф. Е. Бах: Мали комади за клавир
- Збирке ренесансних композиција
- Р. Шуман: Албум за младе
- Ф. Шуберт: Збирка игара
- П. И. Чајковски: Албум за младе
- С. Прокофјев: „Музика за децу" оп. 65
- Ц. Франк: 18 мањих комада
- А. Хачатурјан: 10 комада

Избор литературе за корепетицију

Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање).

Виолина

- Дејан Марковић: I, II и III свеска
- Дејан Марковић: Нека увек буде песма, I и II свеска Хрестоматија I и II свеска Златне степенице I и II свеска
- Л. Миранов: Песме и плесови старих мајстора
- Ј. С. Бах: Лаки кончертино
- Е. Кохлер: Кончертино Ге-дур
- Љ. Николић: Кончертино Ге-дур
- А. Вивалди: Кончертино Ге-дур

Виола – дела по избору наставника.

Виолончело

- Хрестоматија I и II свеска
- Р. Мац: Мала свита

Контрабас

- Н.Бакланова: Збирка лакaх комада
- Уварова-Миљушких Хавшенко: Збирка класичних комада

Тамбура

- П. И. Чајковски: Наполитанска песма
- Н. Бакланова: Хоровод
- Ж. Ф. Рамо: Тамбурин

Флаута

- М. Мирковић-М. Егић: Збирка лакaх комада
- Р. ле Рој и Х. Класенс: I и II свеска

- И други комади за **кларинет, обоу и фагот** предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе

Труба:

- Алојз Стрнад: Композиције за трубу и клавир

Хорна:

- Дубравко Марковић: Збирка лакших композиција
- Разни комади за остале **лимене дувачке инструменте** предвиђени по програму за I и II разред основне музичке школе

Удараљке

- Д. Палијев: 20 комада за добош уз пратњу клавира - избор 5 комада Свегирев: Комади за ксилофон и клавир - избор 3 комада
- Ц. Мекензи: Концертино за тимпане и клавир

Вокална литература

- Ф. Абт: Мелодијске вежбе
- Х. Панофка: Мелодијске вежбе
- Ђ. Конконе: Мелодијске вежбе
- Р. Тирнанић: Песме и арије старих мајстора - избор из I свеске

Други разред

- А. Бертини Етиде оп. 100
- Ј. Кршић: Клавирска вежбанка за 2. Разред ОМШ
- Ј. С. Бах: Мале композиције
- Ј. С. Бах: Мали прелудијуми
- Ј. С. Бах: Мали прелудијуми и фугете
- Разне лакше полифоне композиције - само два гласа
- Д. Кабалеvски оп. 51: Варијације Еф-дур
- Ф. Кулау: Варијације Ге-дур
- Први успеси: II свеска
- Ј. Хајдн: Мале игре, 10 немачких игара, 12 менуета, лакше сонатине - избор из Збирке Шишмановић- Кршић
- В. А. Моцарт: 14 лакших композиција, Бечке сонатине
- А. Гречанинов: Дечја књига
- Л. ван Бетовен: Екосезе и немачке игре, Варијације - избор лакших
- Б. Барток: Микрокосмос II и III свеска
- В. Лутославски: 12 малих комада
- П. И. Чајковски: Албум за младеж, Годишња доба - избор лакших
- Ф. Шуберт: Збирка игара I и II свеска, 6 лакших комада
- Р. Шуман: оп. 124 Албумблатер
- Е. Григ: оп. 17 Норвешке игре, Лирски комади – избор

и композиције сличне тежине по избору наставника

Избор литературе за корепетицију

Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање).

Виолина

- Д. Марковић: Комади III и IV свеска
- Ј. Скрипач: II свеска
- П. Николић: Варијације А-дур
- Н.Бакланова: Сонатина
- Б. Мартину: Сонатина
- Од предкласике до модерне I и II свеска
- Ђ.Тартини: Сарабанда
- Г.Ф.Телеман: Сарабанда и Гавота
- Л. Бокерини: Менует
- П. Стојановић: Романса
- А. Марчело: Граве и Алегро
- А. Корели: Алегро Де-дур
- А. Рубинштајн: Преслица
- Н. Бакланова: Кончертино
- И. Зајц: Кончертино Ге-дур
- А. Вивалди: Концерт Де-дур; Ге-дур; а-мол и други
- А. Комаровски: Концерт А-дур
- Ђ.Б. Виоти: Концерт Це-дур оп. 23
- В.А. Моцарт: Мали концерт
- Г. Ф. Телеман: Сонатине

Дела за **виолу** по избору наставника

Виолончело

- Р.Мац: Свита Це-дур, Соната да камера
- Мати: Комади II и III свеска
- Ж. Б. Бревал: Кончертино
- Ш. Бодио: Кончертино Це-дур
- А. Вивалди: Концерт Це-дур; а-мол
- К. Штамиц: Концерт Це-дур
- В. А. Моцарт: Песме
- Л. ван Бетовен: Песме

Дела за **контрабас** по избору наставника

Тамбура

- В. А. Моцарт: Турски марш
- Б. Фиготин: Романса
- О. Ридинг: Концерт ха-мол оп. 35
- Л. К. Дакен: Кукавица
- А.Вивалди: Концерт а-мол

Флаута

- Р. ле Рој и Х. Класенс: III и IV свеска
- К. В. Глук: Песма Орфеја

- В.А. Моцарт: Анданте Це-дур
- А. Вивалди: Кончерто бр. 5 Еф-дур
- Г.Ф. Телеман: Соната
- Разни комади и лакши сонатни облици за **све дувачке инструменте**

Удараљке

- Д. Палијев: 19 комада за тимпане и клавир - избор 5 комада
- Ж. К. Таверније: „Веса 2" за вибрафон и клавир
- М. Птажински: Скерцо за ксилофон и клавир
- Ц. Квик: Солистичке збирке за маримбу и ксилофон уз пратњу клавира - избор 5 комада

Вокална литература

- Б. Цвејић: За младе певаче
- Избор лакших песама југословенских аутора (Бинички, Милојевић, Зајц, Берко и други)
- Избор лакших оперских арија (подразумева се да су лакше за пијанисте):
- В. А. Моцарт: Арија Сузане из „Фигарове женидбе"
- Ђ. Росини: Серенада Алмавиве из „Севилског берберина"
- П. И. Чајковски: Успаванка Марије из „Мазепе"
- Ђ. Верди: Арија Аџучене из „Трубадура"
- Ђ. Пучини: Арија Манон из „Манон Леско" и слично

III разред

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

Почета школе за клавир: Николајев,

Кршић Гњесина:Клавирска абецеда

Диверноа: Етидеоп. 76

Лешхорн: Етидеоп. 192

Лемоан: етиде

Беренс: Етидеоп. 70

Избор сонатина за II разред основне школе

Композиције аутора XVII и XVIII века 1а, 1б, 2 Кунц: 200 кратких канона Бах: Мале композиције

Лахивицкаја: Редакција зборника полифоних композиција

„Наши композитори за мале пијанисте"-збирка Албум југословенских клавирских композиција Први кораци, I и II свеска

Први успеси, I и II свеска

Б. Барток: Микрокосмос, I и II свеска

Р. Шуман: оп. 68

Мајкапар: оп. 16

Кабалевски: 24 лаке композиције оп.30 Д.Скарлати: Мале игре и комади

К.Ф.Е.Бах:Мали комади за клавир Збирке ренесансних композиција Р. Шуман:

Албумзамладе Ф. Шуберт: Збирка игара П. И. Чајковски: Албум за младе С. Прокофјев:

„Музика за децу" оп. 65 Ц. Франк: 18 мањих комада

Хачатурјан: 10 комада

Вежбе за развијање меморије и брзог памћења, одгонетање наставника или завршетка једне мисли или реченице, транспоноване једноставних вежбица у тоналитете за секунду навише и наниже.

IV разред

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

Д. Скарлати: Сонате - лакше

Ј.С.Бах: Прелудијуми из Добро темперованог клавира Ј.Хајдн: Сонате-

избор А.Моцарт: Сонате-избор Ф.Шопен: Валцери

Ф. Шопен: Мазурке Ф.

Шуберт: Валцери

П.И.Чајковски: Годишња доба-избор

Ј.Брамс: оп.3916 валцера

Е. Григ: Лирски комади

К. Дебиси: Дечји кутак

Прокофјев: Пролазне визије-избор и друга дела сличне тежине по избору наставника.

Планови и програми за СМШ - корепетиција за клавиристе

ЦИЉЕВИ

Развијање ученика са циљем овладавања вештине брзогитечног читања нотног текста, ради оспособљавања ученика за корепетиторску праксу

Упознавања са широм клавијском, инструменталном и вокалном литературом.

ЗАДАЦИ

Рад на усавршавању способности ученика да после краћевизуалне анализе успешно прочита за дан и нотни текст поштујући све за дане параметре (тоналитет, темпо, динамику, артикулацију, ритам...)

Рад на усавршавању способности за анализу текста и развијање способност да унапред види нотни материјал, а по могућству и чује мелодијске и хармонске покрете који следе. Оспособљавање ученика за успешну сарадњу са другим инструменталистом (певачом)

III Разред

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ДЕЛА ЗА ВИОЛИНУ

Ј. Хајдн: Концерт Це-дур Раков: Кончертино Кабалеви: Концерт Ј. С. Бах: Концерт Е-дур; де-мол

Вивалди: Концерт Це-дур Брух: Адаћо оп.56 Јосип Славенски: Југословенска песма и игра А.Моцарт: Рондо Бе-дур и Ге-дур

Л. Ван Бетовен: Менует: Ге-дур; Рондо Ге-дур Берио: Фантазија оп. 100; Валцер оп. 58;

Аријебр.1;12 италијанских мелодија

ДЕЛА ЗА ВИОЛУ

М. Глинка: Мазурка

Таћејев: Листса албума оп. 33 И. Стравински: Пасторала Љадов: Прелудиј оп. 11 бр. 1

Живорад Грбић: Албум за младе виолисте

ДЕЛА ЗА ВИОЛОНЧЕЛО

Форе: „Послесна Станојло Рајичић: Елегија Ј. Хајдн: Концерт Це- дур Л. Бокерини: Концерт Бе- дур А. Бородин: Серенада П. И. Чајковски: Романса оп. 5 Л. Бокерини: Ларго и Алегро Дела за контрабас по избору наставника

ДЕЛА ЗА ТАМБУРУ

Ф. Шуберт: Пчелица А. Хачатурјан: Ноктурно П. И. Чајковски: Баркарола Раков: Кончертино Кабалевски: Омладински концерт Ј. С. Бах: Концерт Е- дур

ДЕЛА ЗА ФЛАУТУ

Телеман: Соната Еф- дур Г. Ф. Хендл: Сонате бр. 4, 6 и 7 Ј. С. Бах: Сонате бр. 4 и 6 Вивалди: Концерт бр. 1 и 2 Леклер: Сонатаха- мол

ДЕЛА ЗА ОБОУ

Р. Шуман: Романса
Г. Ф. Хендл: Концерт ге- мол; Соната бр. 2

ДЕЛА ЗА КЛАРИНЕТ

Стамиц: Концерт Ес- дур Перминов: Балада
Бруно Барун: Минијатуре ДЕЛА ЗА ФАГОТ
А. Моцарт: Концерт Бе- дур I став Станојло Рајичић: Песма и игра

ДЕЛА ЗА ТРУБУ

Калиновски: Збирка игара и мелодија Ј. Хајдн: Концерт Ес- дур II став

ДЕЛА ЗА ХОРНУ

К. Сен-Санс: Романса оп. 36
Младен Позајић: Стара мелодија
Борис Папандопуло: Стара љубавна песма
Дела за остале лиимене дувачке инструменте по избору наставника

УДАРАЉКЕ

К. Х. Кепер: „Дивертименто“ за тимпане и клавир Н. Ј. Живковић: „Српски валцер“ за ксилофон или маримбу уз пратњу клавира
М. Птажинска: 4 прелида за вибрафон и клавир

ВОКАЛНА ЛИТЕРАТУРА

Скарлати: Песме и Арије Чимароза: Песме и Арије Ј. Хајдн: Песме Г. Ф. Хендл: Арије Миховил Логар: Успаванка Станојло Рајичић: Песме З. М. Шкерјанц: Песме Радмила Тирнанић: Песме и арије старих мајстора III свеска

БАЛЕТСКА ЛИТЕРАТУРА

Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре“ за балетске и музичке школе- свеска 3 П. И. Чајковски: „Лабудово језеро“ II чин - „Валс невеста“; бр. 17
Општи валс

ХОРСКА ЛИТЕРАТУРА

М. Тајчевић: Народне песме за двогласни децји или женски хор С. Мокрањац: Руковети – по избору

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) за корепетицију у току године треба обрадити и увежбати најмање 15 дела различитог карактера и облика, за различите инструменте.

СВАКИ УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ – ИЛИ ПО ЈЕДАНПУТ У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ – НАСТУПИ НА ИНТЕРНОМ ИЛИ ЈАВНОМ ЧАСУ КАО КОРЕПЕТИТОР

IV РАЗРЕД

(1 час недељно, 33 часа годишње)

ДЕЛА ЗА ВИОЛИНУ

Ф. Менделсон: Концерт е-мол, Вијетан: Концерт бе. 2 и 4 Л. ванБетовен: Романса Ге-дур и Еф-дур Ј. Брамс: Успаванка оп. 49 бр. 4; Скерцо; Валцер оп. 39 и оп. 15 Бравничар: Млади концертант II Брух: Концерт ге-мол Б. Барток: Пет словачких народних песама П. И. Чајковски: Анданте кантабиле оп. 11; Баркарола оп. 37 бр. 6; Романса оп. 5; Меланхолична серенада оп. 26; Трикомада оп. 42
Дворжак: Албум за виолину и клавир Е. Григ: Лирски комади оп. 38
Ј. Хајдн: Серенада Г. Ф. Хендл: 25 комада
Миливоје Ивановић: Од преткласике до модерне III свеска Југословенски аутори за виолину и клавир
Кабалевски: Албум комада Милоје Милојевић: Елегија
Мартину: Сонатина
Д. Шостакович: Три игре; Четири прелудијума А. Моцарт: Концерти Ге-дур и А-дур

ДЕЛА ЗА ВИОЛУ

В. А. Моцарт: Концерт Це-дур А. Вивалди: Концерт Еф-дур Ј. С. Бах: II концерт Е-дур Дејан Деспић: Балада Боздуганов: Комади за виолу

ДЕЛА ЗА ВИОЛОНЧЕЛО

П. И. Чајковски: Песма јесени; Анданте кантабиле оп. 11 Форе: Елегија Гранадос: Шпанска игра Г. Ф. Хендл: Адаћо и Алегрето
Ј. Хајдн: Концерт Де-дур
Л. Бокерини: Менует; Рондо
Дела за контрабас по избору наставника

ДЕЛА ЗА ТАМБУРУ

Д. Радић: Песма и игра К. Бабић: Алетро за тамбуру Н. Р. Корсаков: Бумбаров лет
Леклер: Тамбурин Ф. Менделсон: Концерт е-мол В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур

ДЕЛА ЗА ФЛАУТУ

Ј. С. Бах: Соната бр. 7 Леклер: Концерт Це-дур Форе: Фантазија В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур и Де-дур Ј. Хајдн: Концерт Де-дур

ДЕЛА ЗА ОБОУ

Д. Чимароза: Концерт Албинони: Концерт Бе-дур и Де-дур Б. Барток: Три народне песме за обоу Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур В. А. Моцарт: Концерт Ес-дур

ДЕЛА ЗА КЛАРИНЕТ

К. М. Вебер: Кончертино Крамарж: Концерт Ес-дур Шчедрин: Комади Б. Барток: Комади

ДЕЛА ЗА ФАГОТ

Давид: Кончертино

Вивалди: Концерт за фагот а-мол

ДЕЛА ЗА ТРУБУ

Л. ван Бетовен: Романса Глиер: Анданте и Варијације

ДЕЛА ЗА ТРОМБОН

Лами: Комад са варијацијама Клерис: Молитва Бара: Интродукција и Серенада Г. Ф.

Хендл: Концерт еф-мол

ДЕЛА ЗА ХОРНУ

А. Моцарт: Концерт Де-дур; Концерт Ес-дур Ј. Хајдн: Концерт Де-дур

Крешимир Барановић: Елегија Петар Стојановић: Адађо и Рондо Дамаз: Успаванка Р.

Шуман: Адађо и Алетро оп. 70 К. М. Вебер: Кончертино е-мол оп. 45

Дела за остале лимене дувачке инструменте по избору наставника

УДАРАЉКЕ

К. Х. Кепер: „Митологија” - 3 скице за тимпане и оркестар (клавир)

Шинстајн: Соната бр. 1 за тимпане и клавир

Рафлинг: Концерт за маримбу, ксилофон, вибрафон и оркестар (клавир)

ВОКАЛНА ЛИТЕРАТУРА

Петар Коњовић: Лирика; Моја земља Борис Папандолупо: Песме Јосиф

Маринковић: Песме А. Хачатуријан: Песме Милоје Милојевић: Песме С. Прокофјев:

Песме Рахмањинов: Песме Ф. Шуберт: Песме Р. Шуман: Песме; Дуети

Ф. Менделсон: Дуети Перизоти: Стареарије

Иа албума „Југословенских соло песама” - I, II и III свеска

БАЛЕТСКА ЛИТЕРАТУРА

Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре” за балетске и музичке школе IV свеска

Л. Делиб: „Копелија” - I чин-Славенске теме са варијацијама

ХОРСКА ЛИТЕРАТУРА

М. Тајчевић: Народне песме за дечји и женски трогласни хор Ст. Мокрањац: Руковети – по избору

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) у току године ученик треба да увежба најмање 10 дела различитог карактера и за различите инструменте

СВАКИ УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ – ИЛИ ПО ЈЕДАН ПУТ У ТОКУ СВАКОГ ПОЛУГОДИШТА НАСТУПИ НА ИНТЕРНОМ ИЛИ ЈАВНОМ ЧАСУ КАО КОРЕПЕТИТОР

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Оргуљаши предмет корепетицију изводе као и клавиристи - свирајући клавир.

Предмет корепетиција је веома повезан са предметом камерна музика и то би требало имати у виду приликом остваривања плана и програма. Требало би имати стални увид у остале предмете који са овим предметом чине заједништво, оно што се назива музика.

Ту се пре свега мисли на главни предмет - клавир, а затим на хармонију, солфеђо, музичке облике и историју музике.

Корепетиција је показивање знања и умења па је неопходно да се стечено знање на часу примењује и у пракси.

Обука на часовима подразумева упутства за вежбање, указивање на одређену проблематику и њено решавање, док пракса треба да омогући проверавање знања. Како су могућности и вежбање и свирање индивидуална ствар, треба и корепетицију посматрати на тај начин. Нормално је да се програм овог предмета за једног ученика прилагођава, пре свега, његовом инструменталном нивоу, а затим његовој спретности, знању, брзини савлађивања задатака. Имајући све то у виду произилази да наставник мора бити велики познавалац свих проблема и особености литературе како би сваког ученика могао довести до комплетног знања и умења у корепетицији. Остваривање овог програма треба да буде прилагођено индивидуалном раду много више него осталим музичким предметима, између осталог и зато што у пракси треба објединити целокупно знање из области музике.

Планови и програми за СМШ - клавирски дуо

Назив предмета

КЛАВИРСКИ ДУО

Циљ

Циљ учења предмета **Клавирски дуо** је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и да се кроз камерно музичко искуство развије способност комуницирања којом се подстиче директни трансфер знања и развија вештина дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње и тимског рада.

Разред

Први/Други

Годишњи фонд часова

35/35 часова (један час недељно)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
— познаје музичку фактуру дела; — лако чита нотни текст; — користи леви и десни педал у зависности од положаја за клавиром; — изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо; — примени атрикулациону технику	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ: — усклађивање покрета у клавирском дуу, — рад на економичности покрета у односу на задату фактуру, — рад на ритмичкој фактури, мелодијској линији и фактури дела, — рад на педализацији, самостално, и у дуу — рад на инструментацији музичких линија у односу

– износи своја запажања о делу које изводе; – свира различита дела симфонијског и камерног репертоара; – критички вреднује своје и заједничко извођење – покаже спремност за тимски рад; – поштује договорена правила извођења; – аналитички приступа музичком делу; – повеже и примени знање са главног предмета; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – осмисли са сарадником из клавирског дуа и/или уз помоћ наставника концепцију извођења; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за истраживање и слушање музике различитих стилова.		на оригинално дело, – рад на динамици, артикулацији и агогици. ЛИТЕРАТУРА*: налази се у списку испод табеле по разредима
Обавезни минимум програма:		
Први разреди други разред – шест композиција различитих стилова		
Трећи разред и четврти разред – осам композиција различитих стилова		
Обавезна два јавна наступа у току године		

Смотра (на крају године):

Две композиције различитог карактера.

Кључне речи: музичка фактура, анализа музичког дела, тимски рад, трансфер знања.

ЛИТЕРАТУРА***Први разред**

- Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К.Анх 45/375д и Алегро це-мол К.Анх 44/426а за два клавира,
- Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45
- Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
- Бела Барток: *Микрокосмос*
- Јоханес Брамс: Валцери , *Мађарске игре*
- Антоњин Дворжак: *Словенске игре*
- Фредерик Шопен: *Варијације*
- Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
- Игор Стравински: *Пећа и вук* – свита
- Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута“, циклус Комади за клавир, валцери за клавир
- Дејан Деспих: Токата за клавир у четири руке оп. 178
- Владимир Тошић: Дуал и Триал
- Морис Равел: *Моја мајка гуска*
- Камиј Сен-Санс: *Игра смрти, Berceuse*, Оп.105, *Карневал животиња*
- Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп.1а
- Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп.124, *Патетични алегро* оп.123
- Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп.4
- Морис Мошковски: *Шпански албум* оп.21
- Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
- Антон Диабели: *Ала Турка*
- Феликс Менделсон: *Бриљантни алегро* оп.92, Анданте и варијације оп.83а
- Антон Рубинштајн: *Бал под маскама*, Оп.103
- Роберт Шуман: *Слике са истока* оп.66, Балске сцене, Оп.109
- Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп.339
- Макс Регер: 6 Бурлески, Оп.58
- Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
- Франц Шуберт: Алегро а-мол Д.947
- Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп.142
- Јулиус Заребски: 3 галске игре оп.2
- Цезар Кјуи: 3 комада оп.69
- Едвард Григ: свита *Пер Гинт*
- Лудвиг ван Бетовен: симфоније
- Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харписхорда, Брандербуршки концерти
- Жорж Бизе: опера „Кармен“
- Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп.5 и оп.17, Руска рапсодија

И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине

Други разред

- Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К.Анх 45/375д и Алегро це-мол К.Анх 44/426а за два клавира,
- Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45
- Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
- Бела Барток: Микрокосмос
- Јоханес Брамс: *Валцери* , *Мађарске игре*
- Антоњин Дворжак: *Словенске игре*
- Фредерик Шопен: Варијације
- Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
- Игор Стравински: *Пећа и вук* – свита
- Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута“, циклус Комади за клавир, валцери за клавир
- Дејан Деспих: Токата за клавир у четири руке оп. 178
- Владимир Тошић: Дуал и Триал
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Камил Сен-Санс: *Игра смрти*, *Berceuse*, Оп.105, *Карневал животиња*
- Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп.1а
- Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп.124, *Патетични алегро* оп.123
- Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп.4
- Морис Мошковски: *Шпански албум* оп.21
- Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
- Антон Диабели: Ала Турка
- Феликс Менделсон: *Бриљантни алегро* оп.92, Анданте и варијације оп.83а
- Антон Рубинштајн: *Бал под маскама*, Оп.103
- Роберт Шуман: *Слике са истока* оп.66, *Балске сцене*, Оп.109
- Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп.339
- Макс Регер: 6 Бурлески, Оп.58
- Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
- Франц Шуберт: Алегро а-мол Д.947
- Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп.142
- Јулиус Заребски: 3 галске игре оп.2
- Цезар Кјуи: 3 комада оп.69
- Едвард Григ: свита *Пер Гинт*
- Лудвиг ван Бетовен: симфоније
- Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харпсихорда, Брандербуршки концерти
- Жорж Бизе: опера „*Кармен*“
- Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп.5 и оп.17, *Руска рапсодија*

И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО

КЛАВИРСКИ ДУО

I УВОДНИ ДЕО

Природа камерне музике подразумева константно упућивање на партнера и прожимање свих тематских јединица које су предвиђене планом наставе и учења. Без трансфера знања из осталих предмета (солфеђо, хармонија, историја музике...) није могуће постићи завидан ниво камерног музицирања и музицирања уопште.

Јединство техничких и музичких елемената у камерном музицирању подразумева и усклађеност са партнером из камерног састава и подразумева заједничку надоградњу свих аспеката извођачке личности.

Бављење камерним музицирањем у клавирском дуу подразумева развијање свих менталних и психо-моторних потенцијала који су неопходни као основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир који ће им касније користити у аналитичнијем приступу раду на музичком делу.. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике у клавирском дуу.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика које би требало да савлада или да овлада њима на одређеном нивоу.

Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу, али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће се оба ученика моћи да репродукују све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Обратити пажњу при спајању ученика у клавирски дуо на њихову музичко-техничку припремљеност и на њихова интересовања како би продуктивност овог предмета била максимална. Ово не подразумева састављање клавирских дуа од личности сличних музичких афинитета, већ баш супротно, састављати ученике који својим потенцијалом могу допринети развоју другог ученика.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је

сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута) рад треба ефикасно организовати, а разноврстан и маштовит час најбољи је начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Час клавирског дуа, као и сама настава соло инструмента мора све време бити маштовито осмишљена и разноврсна у остваривању како би се искористили максимални капацитети овог предмета. Константно упућивање ученика на трансфер знања једног од другог и неговање њихових међусобних квалитета су најбољи пут ка успешном извођењу.

Јасно постављање циљева и њихова правовремена реализација ће довести до сигурности која ће на подсвесном нивоу изградити самопоштовање и сигурност ученика.

Треба добро водити рачуна о избору програма, јер добро изабране композиције могу показати све квалитете клавирског дуа, а такође и прикрити све недостатке које треба постепено отклањати. Такође, потребно развијати музичку фантазију ученика.

Наставник треба да ојачава професионалну и психолошку припрему ученика за јавни наступ. Понуђени избор клавирске литературе је само подсетник за наставника и не значи да га се треба круто придржавати. Богатство литературе за клавирски дуо даје наставнику могућност да у рад укључи и друга дела сличних захтева, водећи рачуна о психофизичким способностима оба ученика и зависно од њихове спремности за комплетне извођачке захтеве које пред њих поставља одређено дело.

Потребно је бирати композиције које ће допринети ширењу дијапазона изражајних средстава, али водити рачуна о тежини дела и њиховој реализацији.

Искористити клавирски дуо да се чланови овог састава упознају и са музичком литературом која је писана за друге камерне саставе и оркестре. Упознати ученике са најбољим делима симфонијске музике, камерне музике и са делима која су оригинално писана за клавирски дуо па накнадно транскрибована за друге саставе и обрнуто.

Сама спознаја и слушање ових извођења у другом извођачком медију, допринеће квалитету звука и јасноћи израза.

Програм годишње смотре се не изводи напамет, и не подлеже нумеричком начину оцењивања. Али коментари и сагледавање смотре утиче на коначну годишњу оцену.

Препорука је да се смотре обављају при крају школске године, и оквиру групе неколико класа професора(три или више), и буду јавне за професоре и ученике тих класа. Пожељно је да ученици присуствују смотрама и слушају остале ученике, а ради развијања професионалне самосвести, и осигуравања јавног наступа код ученика.

II. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима клавирског дуа најбитније је развијање духа заједништва и поверења које ће се највише исплатити на сцени. Учење заједничког дисања у циљу постизања јасне ритмичке структуре и симултаног исказивања идеја треба да буду основ вредновања.

Критеријум у оцењивању треба да буде уложен труд и напредак ученика у односу на њихово лично и заједничко напредовање и у складу са њиховим могућностима.

Пријатна атмосфера на часовима одагнаће све страхове и несигурности и допринеће потпуном остваривању потенцијала оба ученика. Јасно неговати и награђивати примену теоријски знања у функцији доброг извођења музичког дела.

Планови и програми за СМШ - упоредни клавир

за ученике СВИХ ОДСЕКА сeм ТЕОРЕТСКОГ и СОЛОПЕВАЊА на ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНОМ ОДСЕКУ

ЦИЉЕВИ

Развој унапређивања извођачке технике: скале, свирање кандеци, етиде, техничке вежбе, једноставне вежбе за полифонију, сонатине, вежбе за читање с листа, вежбе за четвороручно свирање.

Развој способности ученика за повезивање овог предмета са главним предметом који ученик изучава

ЗАДАЦИ

Рад на усавршавања извођачке технике

Рад на савршавању техничког ниво који треба да је у функцији потреба примене основног, односно главног предмета који ученик изучава

І РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске скале са белих дирки (Це, Ге, Де, А, Е, Ха, Еф) у осминама у обиму две октаве, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог).

Трозвуци (истих тоналитета) симултано и разложено трогласно, кроз две октаве паралелно.

ШКОЛА ЗА КЛАВИР

У недостатку почетне школе за старији узраст може се користити:

Ј. Кршић: Почетна школа Николајев: Почетна школа Бајер: Почетна школа и друге етиде
Ј. Кршић: Клавирска читанка за II разред, Диверноа оп. 176 – избор тежих Лемоан оп. 37 лакше.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 40 вежби из неке почетне школе;

б) три етиде;

в) четири композиције по слободном избору, различитих стилова и карактера;

г) две клавирске пратње малих комада за соло инструмент (виолина, гитара....) или композиције за четири руке (ЈелаКршић: „Засвирајмо заједно" I свеска).

II РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Све дурске скале у осминским триолама у обиму три октаве паралелно.

Молске скале са белих дирки (а, ха, це, де, е, еф) у осминама, кроз две октаве паралелно, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог).

Сви дурски и молски трозвуци наведених тоналитета симултано и разложено четворогласно, кроз две октаве паралелно.

ЕТИДЕ

Диверноа оп. 176 – теже Лемоан оп.37, Хелер-избор Бертини оп.100-избор и остале етиде исте тежине

СОНАТИНЕ

Ванхал, Андре, Бетовен, Клементи, Хаслингер и др....

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Обухватити најмање композиторе из три епохе; једна композиција треба да буде клавирска пратња за соло инструмент, или композиција за четири руке.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

- а) шест етида са различитим техничким захтевима;
- б) једна сонатина или више ставова различитог карактера из разних сонатина;
- в) пет композиција по слободном избору различитог карактера и стила од старих мајстора до савременог стваралаштва.

ЗАХТЕВИ ЗА ГОДИШЊИ ИСПИТ

Једна скала; Једна етида;

Један став сонатине; Један комад

III РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске скале кроз четири октаве паралелно у лаганим шеснаестинама.

Молске скале у триолама паралелно кроз три октаве. Трозвуци дурски и молски симултано Велико разлагање дур и мол трозвука у осминама кроз две октаве.

Доминантни и умањени септакорд и симултано и разложено четворогласно кроз две октаве.

ЕТИДЕ

Черни оп. 849 – избор Бертини оп. 100 – избор Беренс оп. 88 - избор

Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I свеска - избор

И други аутори виртуозних комада или етида одговарајуће тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПОЛИФОНОГ СТИЛА

J. C. Бах: Мале композиције за клавир

Полифоне композиције из разних епоха одговарајуће тежине

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Обухватити композиције различитог карактера и стила-бар једна да буде за четири руке (J. C. Бах: Композиције за четири руке) и савладати две клавирске пратње за инструмент који ученик учи на вокалноинструменталном одсеку

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

- а) шест етида са различитим техничким захтевима;
- б) две композиције полифоног стила;
- в) четири композиције по слободном избору.

IV РАЗРЕД

(1 час недељно, 33 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама.

Трозвуци симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно.

Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, а велико разлагање кроз две октаве паралелно.

ЕТИДЕ

Черни оп. 849 – теже Черни оп. 299 I свеска – лакше Беренс оп. 88 и оп. 61 – избор Кршић- Ранковић: Избор етида, Хелер оп. 100

И други аутори етида или виртуозних комада одговарајуће тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПОЛИФОНОГ СТИЛА

J. С. Бах: Мале композиције за клавир J. С. Бах: 12 малих прелудијума J. С. Бах: 6 малих прелудијума

Полифоне композиције из различитих епоха одговарајуће тежине.

СОНАТИНЕ

Клементи, Кулау, Хајдн, Чимароза, Скарлати, Моцарт, Бетовен и други.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

J. Кршић: Клавирска хрестоматија за IV разред

Две композиције клавирске пратње одговарајућег инструмента.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

- а) четири етиде различитих техничких захтева;
- б) три полифоне композиције различитог карактера;
- в) једна цела сонатина;
- г) три слободне композиције различитог карактера.

Планови и програми за СМШ - упоредни клавир

за СОЛО ПЕВАЧЕ на ВОКАЛНОИНСТРУМЕНТАЛНОМ ОДСЕКУ

ЦИЉЕВИ

Развој унапређивања извођачке технике: скале, свирање кандеци, етиде, техничке вежбе, једноставне вежбе за полифонију, сонатине, вежбе за читање с листа, вежбе за четвороручно свирање.

Развој способности ученика за повезивање овог предмета са главним предметом који ученик изучава

ЗАДАЦИ

Рад на усавршавању извођачке технике

Рад на усаврашавању техничког нивоа који треба да је у функцији потреба примене основног, односно главног предмета који ученик изучава

I РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске скале у осминама паралелно у обиму две октаве. Молске скале у осминама у обиму две октаве паралелно. Дурски и молски трозвуци симултано и разложено у обиму две октаве трогласно.

Каденца I, IV, V, I.

ЕТИДЕ

Лемоан оп.37-избор Черни оп.849- лакше Хелер-избор лакших етида И други аутори децјих етида и малих комада одговарајуће тежине.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј.С.Бах: Мале композиције за клавир

СОНАТИНЕ

Ј.Кршић-Д.Шишмановић: Избор сонатина Клементи-избор Дијабели-избор Кулау-избор.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Дела различитог карактера из различитих епоха на одговарајућем техничком нивоу.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

- а) 12 етида различитог карактера;
- б) три полифоне композиције;
- в) две сонатине;
- г) три композиције по слободном избору.

II РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске и молске лествице у паралелном кретању у осминама у обиму две октаве.
Дурски и молски трозвучи четворогласно симултано и разложено у обиму две октаве.
Каденца I, IV, V, I.

ЕТИДЕ

Черни оп. 849 – избортежих Черни оп. 299 I и II свеска – избор Бертини оп. 100 – избор Беренс оп. 88 – избор Хелер - избор.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Мале композиције за клавир Ј. С. Бах: 12 малих прелудијума – лакши,
Полифоне композиције других аутора различитих епоха одговарајуће тежине.

СОНАТИНЕ

Клементи, Кулау, Дусек, Дијабели, Хајдн, Моцарт

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Дела различитог карактера из различитих епоха на одговарајућем техничком, нивоу.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

- а) осам етида са различитим техничким захтевима;
- б) три полифоне композиције;
- в) једна цела сонатина или три става из различитих сонатина различитог карактера;
- г) три композиције по слободном избору различитог карактера.

ЗАХТЕВИ ЗА ГОДИШЊИ ИСПИТ

Једна скала; Једна етида;
Једна полифона композиција; Два става сонатине;
Једна композиција по слободном избору.

III РАЗРЕД **(1 час недељно, 35 часова годишње)**

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске и молске скале у триолама кроз три октаве паралелно. Дурски и молски трозвуци у малом разлагању кроз три октаве четворогласно.

Доминантни и умањени четворозвуци у осминама у малом разлагању кроз две октаве.

ЕТИДЕ

Черни оп. 849 – теже Черни оп. 299 I и II свеска – теже Бертини оп. 100 - избор

Беренс оп. 61 – избор Хелер - избор

Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I свеска

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

J. С. Бах: 12 малих прелудијума J. С. Бах: 6 малих прелудијума - лакши

Полифоне композиције разних аутора и зразличитих епоха на одговарајућем техничком нивоу.

СОНАТИНЕ

Клементи, Кулау, Дијабели, Дусек, Хајдн, Моцарт и други аутори

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Мали комади слободног облика разних аутора из различитих епоха (менуети, скерца, гавоте, игре и други облици одговарајуће тежине).

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) осам етида различитих техничких захтева;

б) четири композиције полифоног карактера;

в) једнацеласонатина;

г) четири композиције слободног облика од којих једна треба да буде клавирска пратња вокалне деонице, соло песме или вокализе.

IV РАЗРЕД **(1 час недељно, 33 часа годишње)**

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске и молске скале у шеснаестинама кроз четири октаве паралелно. Дурски и молски трозвуци у великом разлагању кроз две октаве паралелно.

ЕТИДЕ

Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I свеска Беренс оп.61 I свеска Черни оп.299 I и II свеска Хелер-избор тежих етида.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

J.C.Бах: 12 малих прелудијума-тежи J.C.Бах: 6 малих прелудијума-лакших Хендл: Мале композиције

Полифоне композиције разних аутора из различитих епоха на одговарајућем техничком нивоу.

СОНАТИНЕ

Хајдн, Моцарт, Бетовен

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

П. И. Чајковски: Албумзамладеоп. 39 Р. Шуман: Албум за младе оп.68 Кабалеvски:

Композиције за клавир оп.27 Б.Барток: За децу, Исвеска

Композиције других аутора из различитих епоха и различитих стилова на одговарајућем техничком нивоу.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) шест етида;

б) четири полифоне композиције;

в) две сонатине;

г) четири композиције по слободном избору од чега једна треба да буде лака клавирска пратња вокалне деонице, соло песме или вокализе.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика са којим ради, његове психофизичке споспбности. Он планира и индивидуални програм за сваког ученика на годишњем нивоу, водећи рачуна о поступности у повећавању захтева и развоју ученикових пијанистичких и музичких способности. Такође и репертоар у појединим случајевима бити усметен према могућностима ученика. То ипак не би требало да донесе превелика одступања у погледу годишњег програма рада. Предложена литература је само основа за избор композиција, а он не искључује израда остала слична дела других аутора која својим квалитетима и захтевима успешно доприносе професионалном развоју ученика.

Планови и програми за СМШ - инструмент флаута

Назив предмета **ФЛАУТА**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Флаута је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високообразовним установама.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **105**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
- самостално вежба, поштујући одређене процедуре; - истражује начине чистог свирања и свесно коригује интонацију; - контролише квалитет тона у свим регистрима;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Израђивање тонова,рад на уједначавању регистара. Флексибилност амбажуре илепота тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници . Вежбе за развој технике

– примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – учествује на јавним наступима концертима, такмичењима; – изведе задате композиције напаметсоло и уз пратњу клавира; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.		прстију,хроматика. Меморисање текста – врсте и начини. Артикулацијеи динамика. Музичка агогика,фразирање,инвенција. Различите музичке форме и интерпретација различитих стилова. Систематско и правилно вежбање. Скале Дурске и молске лесвице до пет предзнака. Темпо извођења $\theta = 88 - 112$. Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични кинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), са развијањем, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел – Ф. Гобер: VIIдео Комплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7; – Т. Вај: Техника – Џ. Гилберт: Секвенце Тонске вежбе – Џ. Гилберт: Флексибилност – Т. Вај: Тон – М. Моиз: "О звучности" – К. Монтафија: Метода ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле
Обавезни минимум програма – дурске и молске скале до пет предзнака – две различите школе етида		

– четири композиције уз клавирску пратњу – најмање једна соната и један концерт
Јавни наступи: Обавезна су четири јавна наступа у току школске године - по два у сваком полугодишту
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида (изводи се из нота) – 1 мелодијска етида (изводи се из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)

Кључне речи: флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост.

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде

- М. Моиз: Мале мелодијске етиде
- Л. Друе: Етиде
- Е. Келер: Романтичне етиде, оп. 66
- Е. Келер: Етиде оп. 33, друга свеска

и друге етиде сличног садржаја и тежине, које обрађују све важне аспекте свирања.

Сонате

- Г. Ф. Хендл: Сонате у е-молу (Хале), а-молу (Хале), Ге-дуру, Еф-дуру, а-молу
- Л. Винчи: Соната у Де-дуру
- Б. Марчело: Сонате, избор
- А. Вивалди: Верни пастир, избор
- Ж. Б. Леје: Соната у Еф-дуру

и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине.

Концерти

- Л. Бокерини: Концерт у Де-дуру
- К. Стамиц: Концерт у Де-дуру
- А. Вивалди: Избор концерата
- Л. Хофман - Ј. Хајдн: Концерт у Де-дуру
- П. Г. Буфардин: Концерт у е-молу
- М. Блаве: Концерт у а-молу

Комади

- В. А. Моцарт: Анданте у Це-дуру
- Ђ. Росини: Анданте и Алегро
- Ф. Шопен: Варијације на Росинијеву тему
- А. Ф. Доплер: Берсеза
- А. Ф. Доплер: Мазурка оп. 16
- В. Поп: Мађарска рапсодија
- Б. Годард: Алегрето. Идила
- Е. Келер: Северна звезда

- М. Бертомије: Романтична свита
- Ж. Муке: Пан
- В. Тобер: Берсеза
- Е. Боца: Вече у планини
- А. Гргин: Мала прича: Алегрето. Идила
- Е. Келер: Северна звезда
- М. Бертомије: Романтична свита
- Ж. Муке: Пан
- В. Тобер: Берсеза
- Е. Боца: Вече у планини
- А. Гргин: Мала прича
- Д. Радић: Песма и игра

Назив предмета

ФЛАУТА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Флаута је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високообразовним установама.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

105

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– континуирано бежба и свесно планира дневни рад који обухвата рад на тону, техници и репертоару; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – примењује одређене процедуре у побољшању моторике; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – свесно коригује интонацију, кроз примену аликвортних низова и истражује начине чистог свирања;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Изддржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници . Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Вежбе за артикулације: нон-легато, стакато, тенуто, маркато, потрато; Вежбе за развој динамичког дијапазна инструмента; динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција.

– примењује различите артикулације у зависности од природе композиције – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни; – учествује на јавним наступима концертима, такмичењима; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.		Различите музичке форме , интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале: Све дурске и молске лесвице квинтног и квартног круга. Темпо извођења $\theta = 108-120$ Поставка лесвице, велико разлагање/развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лесвица. Хроматске лесвице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле) са развијањем, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел – Ф. Гобер: VII део Комплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7, 10; – М. Моиз: Дневне вежбе А, Б. – Т. Вај: Техника. – Џ. Гилберт: Секвенце – Рајхарт: 7 дневних вежби – П. Л. Граф: Check up - 20 основних студија Тонске вежбе – Џ. Гилберт:
---	--	--

		Флексибилност – Т. Вај: Тон – М. Моиз: "О звучности" – К. Монтафија: Метода ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале – Избор техничких вежби – Две различите школе етида; – Четири композиције уз клавирску пратњу – Две сонате – Један концерт (сва три става), са каденцом.		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године. По два у сваком полугодишту.		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала напамет – 1 техничка етида (из нота) – 1 мелодијска етида (из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)		

Кључне речи: флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост.

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде

- Ђ. Гариболди: Велике етиде оп. 134.
- Л. Друе: 25 етида
- Е. Келер: оп. 33, свеска II, III избор
- Ј. Андерсен: 24 етида оп. 33.
- Ј. Хекер: 24 етиде оп. 6.

и друге етиде сличног садржаја и тежине, које обрађују све важне

Сонате

- Ј. С. Бах: Соната у Це-дуру
- В. А. Моцарт: Соната у Це-дуру
- Ј.Ј.Кванц: Сонате, избор
- Г.Ф.Хендл: Соната у е-молу, HWV 379;
- Г. Ф. Телеман: 12 фантазија за флауту соло (избор)
- Г. Ф. Телеман: Свита у а-молу

- Г. Доницети: Соната
- Ф. М. Верачини: Соната бр. 2.
- Л. Винци: Соната у Де-дуру
- А. Вивалди: Сонате из збирке "Верни пастир"

и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине.

Концерти

- К. Штамиц: Концерт у Це-дуру
- Ђ. Б. Перголези: Концерт у Ге-дуру
- К. В. Глук: Концерт у Ге-дуру
- А. Вивалди: Концерт оп. 10, бр. 6.
- Л. Бокерини: Концерт у Де-дуру
- Ф. А. Реслер-Росети: Концерт у Де-дуру

Комади

- Б. Мартину: Скерцо
- А. Русел: Анданте и Скерцо;
- Ф. Шопен: Варијације на Росинијеву тему
- М. Бертомије: Романтична свита
- Ж. Муке: Пан
- В. Поп: Мађарска рапсодија
- Л. Ган: Анданте и Скерцо
- Џ. Рутер: Античка свита (Избор ставова)
- Г. Форе: Комад (Pièce)
- О. Маха: Варијације за флауту и клавир
- К. Штамиц: Осам каприча за флауту соло
- А. Онегер: Игра коза
- З. Вауда: Ноктурно
- З. Вауда: Естампа за флауту соло;
- З. Вауда: Снови за флауту соло.

III РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у разлагању, са разложеним трозвучима, доминантним и умањеним четворозвучима, кроз две октаве у свим артикулацијама, у шеснаестинама, ММ = 120-134, на- памет.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

М. Моис: Техничке студије и вежбе

М. Моис: Скале и арпеђа

М. Моис: Школа артикулације

Ј. Ердег: Техничке вежбе III свеска

ЕТИДЕ

Т. Бем: 24 каприча ор. 26
Б. Фирстенау: 24 етиде ор. 125
Ф. Шиндлер: 24 Бахове студије
Е. Келер: Етиде ор. 33 III свеска
и друге збирке етида сличног садржаја и тежине

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

В.А. Моцарт: Рондо Де-дур В. А. Моцарт: Концерт Це-дур
Ј. С. Бах: Соната е-мол
К. Ф. Е. Бах: Соната а-мол за флауту соло
М. Маре: „Лудости Шпаније" („Pe8 Po11e8 J'E8pa\$пе") за флауту соло
М. Кронке: Свита у старом стилу оп. 81
Ф. Шуберт: Интродукција, Тема и Варијације оп. 1
К. Сен-Санс: „Оделет"
М. Блаве: Концерт а-мол
Ф. Девијен: Концерт Ге-дур
К. Штамиц: Концерт Ге-дур ор. 29
В. Блодек: Концерт Де-дур
К. Дебиси: Сирингс за флауту соло
Ж. Ибер: Комад за флауту соло
А. Онегер: „Игра козе" за флауту соло
М. Живковић: Свита у класичном стилу оп. 4
и друга дела сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) четири пута по квинтном кругу - истоимени дур и мол;
- б) на сваком часу по једна тонска и техничка вежба на сваком часу, по избору наставника;
- в) две збирке етида, односно пет етида месечно;
- г) четири сонате или свите;
- д) пет комада;
- ђ) три концерта.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна дурска и једна молска скала;
Две етиде различитог карактера;
Дело за извођење уз пратњу клавира - ОБАВЕЗНО НА-ПАМЕТ

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у разлагању са разложеним трозвучима, доминантним и умањеним четворозвучима, кроз две октаве у свим артикулецијама, у шеснаестинама, ММ = 126-144, на- памет.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

М. Моис: Механизам - Хроматизам

М. Моис: Дневне вежбе

Ј. Ердег: Техничке вежбе IV свеска

ЕТИДЕ

В. Де Микелис: 24 етиде ор. 25

Е. Келер: 30 виртуозних етида ор. 75

Тафанел-Гобер: 12 великих виртуозних етида

Ј. Андерсен: 24 етиде ор. 15и друге збирке етида сличног садржаја и тежине

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ј. С. Бах: Соната ха-мол

Ј. С. Бах: Партита а-мол за флауту соло

А. Ф. Доплер: Фантазија оп. 26

Г. Форе: Фантазија оп. 79

Ж. И: Фантазија

Ж. Енеску: Кантабиле и Престо

Ф. Гобер: Ноктурно и АLEGRO скерцандо

А. Вебер: Скерцето

С. Шаминад: Кончертино оп. 107

Ј. Ј. Кванц: Концерт Ге-дур

В.А. Моцарт: Концерт Де-дур КУ 314

В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур КУ 315

К. Рајнеке: Концерт Де-дур

Ј. Ривије: Концерт

Д. Деспић: Партита ор. 60 за флауту соло

П. Озгијан: Концертантна свита

и друга дела сличне тежине и садржаја

У оквиру наставног плана и програма обухваћена је основа свирања на ПИКОЛО ФЛАУТИ, прилагођавање специфичној поставци усника на уснама, упознавање са свим тоновима из звучног обима инструмента, њихово изједначавање по боји, јачини и квалитету, као и стицање основних вештина у техници свирања пиколо флауте кроз свирање скала, техничких вежби, етида, композиција за извођење и лакших примера из оркестарске литературе.

ЛЕСТВИЦЕ

Све дурске и молске скале кроз једну (у II полугодишту у разлагању и кроз две октаве), са разложеним трозвучима и четворозвучима у различитим артикулацијама, од умерених осмина до шеснаестина у темпу: четвртина ММ 100.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Тафанел-Гобер: Техничке вежбе, бр. 1 и 2

ЕТИДЕ

Љ. Димитријевић: Школа за флауту I књига, од 23. до 55. стране (вежбе у распону де1 до це3 -звучно од де2 до це4)

Љ. Димитријевић: Школа за флауту II књига (вежбе у распону од це3 до ха3 - звучно од це4

до ха4)

КОМАДИ, СОНАТЕ, КОНЦЕРТИ

М. Блаве: Гавота I из Концерта а-мол

М. Корет: Рондо

Ј. С. Бах: Рондо и Менует из Свите ха-мол

Г. Ф. Хендл: Буре и Менует из Сонате Ге-дур

Ј. Л. Дусек: Менует

Е. Кронке: ор. 92 „Весели тренутак“

В. Кронке: Гавота

В. Поп: „Шпанска игра“

Г. Ф. Телеман: Менует II из Свите а-мол

Ф. Ј. Госек: Гавота и Тамбурен

Г. Ф. Хендл: Соната ге-мол

Г. Ф. Хендл: Соната Еф-дур

Г. Ф. Телеман: Соната Еф-дур

А. Вивалди: оп. 10 Концерт бр.4 Ге-дур

А. Вивалди: оп. 10 Концерт бр. 5 Еф-дур

Ј. Г. Линике: Концерт Ге-дур

и друга дела сличне тежине и садржаја, по избору наставника У току II полугодишта ученика упознати са лакшим солима за пиколо флауту из оркестарске литературе.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

ФЛАУТА

- а) четири пута све скале по квинтном кругу (истоимени дур и мол);
 - б) на сваком часу најмање по једна тонска и техничка вежба, по избору наставника;
- 472
- в) две збирке етида, односно четири етиде месечно;
 - г) две сонате;
 - д) четири комада;
 - ђ) два концерта.

ПИКОЛО ФЛАУТА

- а) све скале кроз две октаве, увек у уједначеном темпу;
- б) све наведене вежбе из Школе за флауту I и II књига;
- в) десет комада;
- г) две сонате;
- д) два концерта;
- ђ) осам сола из оркестарске литературе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

ФЛАУТА

- Једна етида виртуозног карактера;
- Комад виртуозног карактера;

- Концерт –
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

ПИКОЛО ФЛАУТА

- Два комада уз пратњу клавира;
- Једна соната или концерт уз пратњу клавира;
- Два сола из оркестарске литературе.

Планови и програми за СМШ - читање с листа флаута

Назив предмета **ЧИТАЊЕ С ЛИСТА**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Разред **Први, други**

Годишњи фонд часова **35/35**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке

кретању кроз текст; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.		литературе. ЛИТЕРАТУРА* је дата по инструментима и разредима испод табеле
---	--	---

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

ЛИТЕРАТУРА*

ФЛАУТА – Д. Мирковић: Флаута у симфонијском оркестру

Први разред – Оркестарска сола

- Ј. С. Бах: Пасија по Матеју; Бранденбуршки концерт II, IV и V, избор.
 - Г. Ф. Хендл: Музика на води.
 - Ј. Хајдн: Симфоније: бр.100 Ге-дур, Војничка; бр.101 Де-дур, Часовник; бр.103 Ес-дур; бр.104, Де-дур Лондонска.
 - В.А.Моцарт: Концерт за клавир: Це-дур (467); Симфоније: бр.34 Це-дур (KV 338), бр.35 Хафнер, Де-дур (KV 385), бр.38 Прашка (KV 504), бр.40 ге-мол (KV 550), бр.41 Це-дур Јупитер (KV 551); Увертире: Отмица из Сараја; Фигарова женидба; Дон Жуан; Чаробна фрула.
 - Л. ван Бетовен: Симфоније: бр.3, Ес-дур оп.55, Ероика; бр.4, Бе-дур оп.60; бр.5, це-мол оп.67; бр.6 Еф-дур оп.68 Пасторална; бр.7, А-дур оп.92; бр.8 Еф-дур оп.93; бр.9, де-мол оп.125; Концерт за клавир бр.1 Це-дур оп.15; Концерт за виолину Де-дур оп. 61.
- Увертире: „Леонора“ бр. 3 оп. 72а; „Егмонт“ оп. 84.
- Ђ. Росини: Увертира Италијанка у Алжиру;
 - Ф. Менделсон - Бартолди: Италијанска симфонија, бр. 4; Концерт за виолину е-мол.

Други разред – Оркестарска сола

- Ф. Шуберт: Симфонија бр.7, Це-дур; Симфонија бр.8 ха-мол, Недовршена; Увертира – Розамунда.
- Х. Берлиоз: Фантастична симфонија оп.14; Увертира „Римски карневал“ оп.9.
- Ж. Бизе: Арлезијанка - свита бр.1 и 2.
- Ј. Брамс: Симфонија бр.1, це-мол оп.68; Симфонија бр.2, Де-дур оп.73; Симфонија бр.3, Еф-дур оп.90; Симфонија бр.4, е-мол оп.98; Концерт за клавир бр.1, де-мол оп.15; Концерт за клавир бр.2, Бе-дур оп.83; Концерт за виолину Де-дур, оп.77.
- Р. Шуман: Симфоније: Симфонија бр.1, Бе-дур оп.38; Концерт за клавир а-мол оп.54.
- Б. Сметана: Продана невеста (Увертира).
- Ј. Штраус: Увертире: Слепи миш; Циганин барон.
- Ф. Менделсон Бартолди: Симфонија бр.3 а-мол оп.56 Шкотска; Увертире: Сан летње ноћи оп.21;
- Р. Леонкавало: Пајацо.
- М. Равел: Болеро

III РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

- Ј. Брамс: Симфонија бр. 1; бр. 2; бр. 3; бр. 4
- М. Мусоргски: „Ноћ на голом брду“
- Ђ. Росини: Увертира „Сврака крадљивица“
- Р. Шуман: Симфонија бр. 1
- М. Равел: Валцер; Концерт за леву руку; Болеро
- Г. Малер: Симфонија бр. 1; бр. 3; бр. 4; бр. 5; бр. 6; бр. 8; бр. 9
- Прокофјев: Класична симфонија оп. 25
- П. Хиндемит: „Сликари Матис“; Симфонијета ин Е Ф. Менделсон: „Сан летње ноћи“ Скерцо и
- Ноктурно Н. Римски-Корсаков: Симфонија бр. 2 „Антар“ И. Стравински: Симфонија у 3
- става Д. Шостакович: Симфонија бр. 1 Чајковски: Симфонија бр. 2 оп. 17 М. Шосон:
- Симфонија оп. 20 Р. В. Вилијемс: „Лондонска симфонија“

IV РАЗРЕД

(1 час недељно, 33 часа годишње)

- П. И. Чајковски: Сонфонија бр. 4; бр. 6; Симфонија „Манфред“; „Франческа да Римини“
- А. Дворжак: Симфонија бр. 4
- Б. Сметана: Увертира за „Продану невесту“
- Н. Римски-Корсаков: „Шехерезада“; „Шпански капричо“
- Ђ. Росини: Увертира „Виљем Тел“
- 403
- К. Сен Санс: „Карневал животиња“
- А. Тома: Увертира „Мињон“
- М. Равел: „Шпанска рапсодија“
- Прокофјев: Симфонија бр. 5; „Пећа и вук“ З. Кодаљ: „Хари Јанош“, - Свита
- Л. Јаначек: Симфонијета
- К. Дебиси: „Море“; „Поподне једног фауна“
- П. Хиндемит: Симфонијске метаморфозе; Хармонија света
- А. Шенберг: Камерна Симфонија
- Р. Штраус: „Саломеа“
- И. Стравински: „Петрушка“

Планови и програми за СМШ - инструмент обоа

Назив предмета

ОБОА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Обоа је да код ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

105 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи тонски опсег бе-еф3; – изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона; – користи вибрато; – свира све лествице у различитим артикулацијама; – самостално се штимује и контролише интонацију у току свирања; – примењује знање из нотне писмености на композиције које изводи; – самостално организује своје дневно вежбање; – изражајно свира напамет соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима. Рад на звучности инструмента. Усавршавање технике језика. Вежбе за синхронизацију прстију и језика. Рад на музичкој фрази. Тонски опсег бе-еф 3 Скале Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-еф 3у шеснаестинама. Етиде – Видеман:37 етида – Х. Брод:Етиде и сонате, први део

– посећује концерте и друге музичке манифестације.		– Л. Блезе: Техника обое – први део или етиде сличне тежине Комади – Корели-Барбироли-Концерт Еф -дур – Т. Албинони – Концерти Де-дур, Бе-дур, – Р. Шуман – Романса бр.1 – Р. Хофман – Мали комади за обоу и клавир. (арије,романсе,серенаде или композиције сличне тежине)
--	--	---

Обавезни минимум програма

две школе етида (по 10 из сваке школе етида),4-5 комада

Јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа

Програм испита:

1.Једна дурска и једна молска скала

2.Две етиде различитог карактера

3.Једна композиција са клавиром

Композиција са клавиром изводи се НАПАМЕТ.

Кључне речи: тон,вибрато,техника,интонација,организација,наступи,слушање музике

Назив предмета

ОБОА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Обоа је да код ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

105 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи тонски опсег бе-еф3; – правилно изводи тонске вежбе; – користи вибрато; – изводи све лествице у различитим артикулацијама; – истражује начине чистог свирања и свесно коригује интонацију; – примени стечено знање на новом музичком материјалу – организује своје дневно вежбање – интерпретира композиције у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – коментарише дела која свира и слуша; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима. Рад на звучности инструмента. Усавршавање технике језика. Микродинамика. Рад на сложеним ритмичким и техничким елементима. Анализа стилских карактеристика дела која се изводе. Тонски опсег бе-еф 3. Скале Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-еф 3у шеснаестинама. Етиде – Блат-11 етида – Блат-25 етида – Л. Блезе – Техника обое, друга дела или етиде сличне тежине Комади – Ж. Б. Леје – Соната Це-дур – Д. Чимароза – Концерт Це-дур – Г. Ф. Хендл – Соната це-мол

дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.		– Ш. Колен – Соло за конкурс бр 2, бр. 3 – Р. Шуман: Романса бр.3 – Ф. Форе: Граве и алегро ђокозо И друге композиције сличне тежине
--	--	---

Обавезни минимум програма

две школе етида (по 10 из сваке школе етида),2 циклична дела,2 комада

Јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа

Програм испита:

- 1.Једна дурска и једна молска скала
- 2.Две етиде различитог карактера
- 3.Два става сонате или концерта, или комад уз клавирску пратњу

Соната,концерт или комад изводи се НАПАМЕТ

Кључне речи: тон, вибрато, техника, интонација, организација, стил, интерпретација наступи, слушање музике

III РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Обрадити све дурске и молске скале у обиму инструмента - од бе до ге³ - разложени тонични трозвучи и доминантни септакорд у дуру, разложени тонични трозвук и умањени септакорд у молу. Скале свирати у шеснаестинском покрету, бржем темпу и у свим артикулацијама.

Све скале вежбати са секундама и терцама у триолском и шеснаестинском покрету, умереног темпа, легато и нон легато.

Хроматска скала у свим артикулацијама, у брзом темпу од бе до ге³. Све скале се изводе напамет.

ЕТИДЕ

Шмит: I део

Шмит: II део Ферлинг: 18 етида

Избор етида у редакцији Љ. Петрушевског

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Р. Шуман: Романса а-мол А.

Корели: Концерт Еф-дур

Г. Ф. Хендл: Концерт ге-мол

Ж. Ибер: Е8сa1e8 Ко 2 Г. Арнани: Романса

Ш. Колен: Лака конкурсна сола за обоу и клавир оп.

34 или оп. 40

К. Одак: Рондо J. Бомартије: Соната е-мол Ф. Ф. Беминиани: Соната I

Б. Марчело: Соната Еф-дур, Де-дур, де-мол, ге-мол Ф. Бенда: Соната ин Еф Ф. Гал: Соната Ђ. Б.

Перголези: Концерт за обоу

Д. Фон Дитерсдорф: Концерт Ге-дур Ж.

М. Леклер: Концерт Це-дур

Г.Ф. Телеман: Концерт еф-мол Т.

Албиниони: Концерт Де-дур

Г. Ф. Хендл: Сонате це-мол, ге-мол
Колен:Конкурсни соло бр. 1

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) две различите школе етида;
- б) два комада;
- в) једно домаће дело;
- г) три сонате;
- д) два концерта.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

- Једна дурска и једна молска скала са трозвучима, доми- нантним и умањеним септакордом (нон легато);

- Две етиде различитог карактера;
- Композиција за извођење са клавиром

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НА ПАМЕТ

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова недељно)

Обрадити све дурске и молске скале у обиму инструмента - од бе до ге³ - са разложеним тоничним и доминантним септакор- дом у дуру, разложеним тоничним трозвучима и умањеним септакордима у молу - у шеснаестинском покрету, брзом темпу и у свим артикулацијама. Све скале свирати са секундама и терцама у триолском и шеснаестинском покрету, у брзом темпу, легато и нон легато.

Хроматска скала у свим артикулацијама, у веома брзом темпу од бе до ге³. Све скале се изводе напамет.

ЕТИДЕ

Луфт: Етиде за обоу Ферлинг: 48 етида Избор
етида у редакцији Љ. Петрушевског

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Чимароза: Концерт Це-дур А. Марчело: Концерт де-мол А.

Вивалди: Концерт а-мол

Вивалди: Концерт Еф-дур П. Хиндемит: Соната Радомир Петровић: Сонатина Дејан

Деспих: Пасторала за обоу соло оп. 64

Албини: Концерт де-мол бр. 9 Ј.

Хајдн: Концерт Це-дур

Колен:Конкурсни соло бр. 2

В. А. Моцарт: Концерт Це-дур

Милан Влајин:Рондино

Х. Бусер: Астурна оп. 84

Г. Пјерне:Комад у ге молу И.

Ковач: Скерцо

А. Смаиловић: Пасторала К.

Сен Санс: Соната оп. 166 И.

Петрић: Сонатина

Х. Бауман: Соната

В. Белини: Концерт е-мол

Д. Молик: Кончертино Це-дур Б.

Бјелински: Концерт

У оквиру наставног плана и програма обухваћена је основа свирања на ЕНГЛЕСКОМ РОГУ, упознавање са свим тоновима из звучног обима инструмента, њихово изједначавање по боји, јачини и квалитету, као и стицање основних вештина у техници свирања енглеског рога кроз

свирање лествица, техничких вежби, етида, композиција за извођење и лакших примера из оркестарске литературе.

ЛИТЕРАТУРА

Б. Марчело: Соната за енглески рог и клавир

Г. Доницети: Концерт за енглески рог и оркестар II.

Хиндемит: Соната за енглески рог и клавир

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;

б) два комада;

в) једно домаће дело;

г) три сонате;

д) два концерта.

ЕНГЛЕСКИ РОГ

а) пет етида;

б) сината или концерт.

ОБОА

Једна етида;

Композиција виртуозног карактера;

Дело југословенског или словенског аутора.

Концерт I, II, III став

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НА ПАМЕТ

ЕНГЛЕСКИ РОГ

Једна етида;

Једна соната или концерт.

Планови и програми за СМШ - читање с листа обоа

Назив предмета

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Разред

Први, други, трећи, четврти

Годишњи фонд часова

35/35/35/33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз

унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.		текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА* је дата по инструментима и разредима испод табеле
---	--	--

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

ОБОА – Љубиша Петрушевски: Оркестарске студије за обоу, I свеска (први и други разред) и II свеска (трећи и четврти разред)

Први разред – Оркестарска сола

- Ј. Хајдн: Симфоније: бр.100 Ге-дур, *Војничка*; бр.101 Де-дур, *Часовник*; бр. 103 Ес-дур; бр.104 Де-дур *Лондонска*.
- В.А.Моцарт: Концерт за виолину Ге-дур (KV 216), Концерт за виолину А-дур (KV 219), Концерти за клавир: Де-дур (KV 416), Бе-дур (KV 595), Концерт за обоу Це-дур (KV 314); Симфоније: бр.34 Це-дур (KV 338), бр.35 Де-дур (KV 385), бр.38 Де-дур *Прашка*(KV 504), бр.40 ге-мол (KV 550), бр.41 Це-дур, *Јупитер*(KV 551); Увертире: *Отмица из Сараја*; *Фигарова женидба*; *Дон Жуан*; *Тако чине све*.
- Л. ван Бетовен: Симфоније: бр.3 Ес-дур оп.55, *Ероика*; бр.4 Бе-дур оп.60, бр.5 це-мол оп.67, бр.6 Еф-дур оп.68, *Пасторална*; бр.7 А-дур оп.92, бр.8 Еф-дур оп.93, бр.9 де-мол оп.125.
Концерт за клавир бр.1 Це-дур оп.15; Концерт за виолину Де-дур оп.61; Увертире: *Леонора* бр.3 оп.72а; *Егмонт* оп.84.
- Ђ. Росини: Увертире: *Севилски берберин*; *Италијанка у Алжиру*; *Сврака крадљивица*.
- Г. Доницети – Увертира – *Дон Пасквале*

Други разред – Оркестарска сола

- Ф. Шуберт: Симфонија бр.7, Це-дур; Симфонија бр.8 ха-мол, *Недовршена*; Увертира – *Розамунда*.
- Х. Берлиоз: *Фантастична симфонија* оп.14; Увертира *Римски карневал* оп.9.
- Ж. Бизе: Симфонија Це-дур; *Арлезијанка* -свита бр.1 и 2.
- Ј. Брамс: Симфонија бр.1 це-мол оп.68; Симфонија бр.2 Де-дур оп.73; Симфонија бр.3 Еф-дур оп.90; Симфонија бр.4 е-мол оп.98; Концерт за клавир бр.1 де-мол оп.15; Концерт за клавир бр.2 Бе-дур оп.83; Концерт за виолину Де-дур оп.77.
- Р. Шуман: Симфонија бр.1 Бе-дур оп.38; Симфонија бр.2 Це-дур оп.61; Симфонија бр.3 Ес-дур оп.97; Симфонија бр.4 де-мол 120; Концерт за клавир а-мол оп.54.
- Б. Сметана – *Продана невеста* (Увертира).
- Ј. Штраус: Увертире: *Слепи миш*; *Циганин барон*.
- П. И. Чајковски: Симфоније: Симфонија бр.4 еф-мол оп. 36; Симфонија бр.5 е-мол оп.64; Симфонија бр.6 бе-мол оп.74; Концерт за клавир бр.1 бе-мол оп.23; Концерт за виолину Де-дур оп.35; Балети: *Шчелкунчик*; *Лабудово језеро*; *Балетска свита*; Увертира-Фантазија – *Ромео и Јулија*.
- Ф. Менделсон: Симфонија бр.3 а-мол оп.56 *Шкотска*; Симфонија бр.4 А-дур оп. 90 *Италијанска*; Концерт за виолину е-мол оп.64; Увертире: *Сан летње ноћи* оп.21; *Фингалова пећина* оп.26; *Сан летње ноћи*: Скерцо.
- Ђ.Верди: *Травијата*; *Набуко*.
- Р.Леонкавало – *Бајацо*.

Трећи разред – Оркестарска сола

- Д. Чимароза: Увертира, – *Тајни брак*.
- Ђ. Росини: Увертира – *Свилене лествице*.
- В. Белини – *Норма*
- Р. Вагнер: *Зигфрид-Прстен Нибелунга III*; *Зигфридова идила*; Увертира „Фауст“.
- Ђ.Верди: *Риголето* (I, II, III чин), *Трубадур* (I, II, III, IV чин); *Сицилијанске вечери: Моћ судбине* (Увертира, I, II, III чин); *Бал под маскама* (прелудијум, I, III чин); *Дон Карлос* (I, II, III, IV чин); *Аида* (I, II, III, IV чин); *Фалстаф* (I, II, III чин),
- Ђ.Пучини: *Тоска* (I, II, III чин); *Боеми* (I, II, III, IV чин), *Мадам Батерфлај* (I, II чин), *Турандот* (I, II, III чин).

Четврти разред – Оркестарска сола

- П. Маскањи: *Кавалерија рустикана*.
- У.Ђордано: *Андре Шеније* (I, II, III, IV чин).
- Б. Барток: Концерт за оркестар.
- А. П. Бородин: *Половецке игре* из опере „*Кнез Игор*“.
- Б. Бритн: *Ратни реквијем* оп.20; Питер Грајмс.
- М. П.Мусоргски: *Слике са изложбе*.
- С. Прокофјев: *Класична симфонија* оп.25.

- С. Рахмаџинов: Концерт за клавир бр.2 це-мол оп.18; Концерт за клавир бр.3 де-мол оп.30.
- Н. Р. Корсаков.– *Шехерезада* оп.34.
- Р.Штраус: *Кавалер с ружом* оп.59 (I, II, III чин); *Игра Саломе* оп.54.
- И.Стравински: *Петрушка*; *Полчинела*; *Орфеј Посвећење пролећа*.

Планови и програми за СМШ - инструмент кларинет

Назив предмета	КЛАРИНЕТ	
Циљ	Циључења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступали и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	Први	
Годишњи фонд часова	105	
ИСХОДИ	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Флексибилност амбажуре у свим регистрима.
– свира у опсегу од е мало до ге3; – контролише дисање, односно узимање ваздуха током свирања; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – контролише интонацију у току свирања; – користи технике меморисања текста; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;		Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвучи: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати

– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		разложено у темпу = 70. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА Етиде: Ж. К.Лефевр:Метода за кларинет II А. Перие: 20 етида К. Баерман: 24 етиде оп. 63 Комади: Ј. Е. Бара: <i>Комад у ге-молу</i> З. Фибиx: <i>Селанка</i> М. Делжудис: <i>Егзотична песма</i> Концерти: Штамиц: <i>Концерт бр. 3. Бе-дур</i> Л. А. Кожелух: <i>Концерт Ес-дур</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – Један концерт (цео)		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току године		
Испитни програм – Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)		

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циључења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступали и мотивисање за наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

105

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од e мало до g^3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвучи: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу $\text{♩} = 80.$ Хроматска скала од e–g^3. ЛИТЕРАТУРА Етиде: К. Баерман: 24 етиде оп.63 А. Клозе: Вежбе за сваки дан 1-

– учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		60Гамбаро: 21 капричо Комади: Е. Авон: <i>Идила</i> Е. Боца: <i>Ариа</i> Л. Блеман: <i>Болеро</i> Циклично дело: Н. Р. Корсаков: <i>Концерт Ес-дур</i> Г. Ф. Хендл: <i>Соната</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – један концерт (цео) или циклично дело		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току године		
Испитни програм – Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 2 етиде различитог карактера – Комад уз прању клавира (изводи се напамет)		

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале до висине тона а3 са трозвучима, доминантним и умањеним септакордима. Скале свира- ти разложено у лаганим осминама и шеснаестинама на следећи начин: секунде, терце, октаве, трозвук доминантни и умањени сеп- такорд. Хроматску скалу свирати од е мало до а3 са малом секундом.

ЕТИДЕ

Ул: I свеска - по избору

Жан Жан: I и II свеска

Блат: 12 каприча Крепш: 350 етида

КОМПОЗИЦИЈЕ СА КЛАВИРОМ на нивоу градива III разреда по избору наставника

КОНЦЕРТИ

К. М. Вебер: Кончертино Штамиц: Концерт Ес-дур

Крамарж: Концерт Ес-дур

Перминов: Балада

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

- Једна дурска и једна молска скала кроз три октаве са тро- звуцима, доминантним и умањеним септакордом;
- Две етиде различитог карактера;
- Комад уз пратњу клавира. КОМАД СЕ СВИРА НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале до висине тона а3 са трозвучима, доминантним и умањеним септакордима. Скале свира- ти разложено у лаганим осминама и шеснаестинама на следеће на- чине: секунде, терце, октаве, трозвук доминантни и умањени септа- корд. Хроматску скалу свирати од е мало до а3 са малом секундом.

ЕТИДЕ

Ул: II свеска 48 етида

Кавалин: 30 каприча

Ђанијери: 12 етида Жан Жан: II и III свеска

КОМПОЗИЦИЈЕ СА КЛАВИРОМ на нивоу градива IV разреда по избору наставника

КОНЦЕРТИ

К. М. Вебер: Кончертино

А. Рабо: Конкурски соло

Перминов: Балада

Бонар: Рондо

Бруно Брун: Минијатуре

К. М. фон Вебер: Концерт Ес-дур, еф-мол

В. А. Моцарт: Концерт А-дур

К. Сен Санс: Соната

Данци: Соната

Гобер: Фантазија

У другом полугодишту IV разреда, када су ученици већ добро савладали проблеме на кларинету, упознају се са БАС КЛАРИНЕТОМ и његовим техничком могућностима. Техника дирки и усник су исти као и код кларинета, разлика је у величини и звуку - бас кларинет звучи за октаву ниже од кларинета.

Због своје гломазности није подесан да буде солистички ин-струмент па се искључиво употребљава као оркестарски инструмент и у камерним саставима.

Упознавање бас кларинета треба да се огледа у свирању оркестарског материјала, соло деоница и то:

Ц. Франк: Симфонија де-мол

Ђ. Верди: соло места из опера „Моћ судбине“, „Аида“, „Дон Карлос“, „Фалстаф“, „Отело“

Р. Вагнер: соло места из опера „Танхојзер“, „Лоенгрин“, „Тристан и Изолда“

Ђ. Пучини: соло места из опера „Боеми“, „Тоска“, „Мадам Батерфлај“

Респики: соло места из опера „Римске фонтане“, „Римске пиније“

П. И. Чајковски: соло места из балета „Ромео и Јулија“, „Шчелкунчик“, „Лабудово језеро“
 П. И. Чајковски: соло места из опера „Пикова дама“, „Евге- није Оњегин“
 С. Христић: соло места из балета „Охридска легенда“ П. Коњовић: соло места из опере „Коштана“ Х. Викман: Композиције за два кларинета, алт кларинет и бас кларинет
 Х. Вокнам: Композиције за 4 кларинета, алт кларинет и бас кларинет

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

БАС КЛАРИНЕТ

а) 10 оркестарских сола.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

- Једна етида;
- Један концерт;
- Једно виртуозно дело - композиција југословенског или словенског аутора

Планови и програми за СМШ - читање с листа кларинет

Назив предмета	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА
Циљ	ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе
Разред	Први, други, трећи, четврти
Годишњи фонд часова	35/35/35/33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо

задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.		реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА* је дата по инструментима и разредима испод табеле
--	--	---

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

ЛИТЕРАТУРА*

КЛАРИНЕТ – Миленко Стефановић- Оркестарске студије за кларинет, I свеска (први и други разред) и II свеска (трећи и четврти разред)

Први разред – Оркестарска сола

- В.А.Моцарт: *Фигарова женидба; Дон Жуан; Чаробна фрула* - увертира;
- Симфонија Ес-дур бр. 39; Симфонија ге-мол бр. 40
- Л.в.Бетовен: Концерт за виолину Де-дур; Увертира *Леонора I*; Увертира *Леонора II*; Увертира *Леонора III*; Увертира *Кориолан*; Увертира *Егмонт*; Симфонија бр. 1 Це-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур; Симфонија бр. 4 Бе-дур; Симфонија бр. 5 ц-мол; Симфонија бр. 7 А-дур; Симфонија бр. 8 Еф-дур (I став)
- Ђ.Росини: *Севилски берберин* - увертира
- Ф.Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол
- Ф.Менделсон: *Фингалова пећина*, увертира;
- Р.Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур
- Ф.Лист: *Прелиди*
- М.И.Глинка: *Иван Сусањин*
- П.И. Чајковски: *Шчелкунчик*
- М.П.Мусоргски: *Ноћ на голом брду*
- С. Христић: *Охридска легенда*
- О.Респики: *Римске фонтане*
- А. Дворжак: *Словенска игра* бр. 8

Литература БАС КЛАРИНЕТА:

- С.Христић: *Охридска легенда*
- П.И.Чајковски: *Ромео и Јулија; Шчелкунчик; Лабудово језеро*

Други разред – Оркестарска сола

- Л.в. Бетовен: *Фиделио*; Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 6 Еф-дур

- Г.Доницети: *Љубавни напиток*
- К.М.Вебер: *Позив на игру*
- Ф.Шуберт: *Розамунда*
- Ф.Менделсон: Симфонија бр. 3 а-мол; Симфонија бр. 4 А-дур
- Р.Шуман: Симфонија бр. 2 Це-дур; Симфонија бр. 4 д-мол; Концерт за клавир а-мол
- Ђ.Росини: *Италијанка у Алжиру* - увертира
- К.М.в Вебер: Чаробни стрелац
- Ф.Лист: *Мађарска рапсодија* бр. 2 - каденца
- Ј.Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол; Симфонија бр. 2 Де-дур; *Академска увертира*; *Трагична увертира*
- Ц.Франк: Симфонијске варијације
- Б.Сметана: *Продана невеста* I чин
- Ж.Бизе: *Кармен* - увертира
- Ђ. Пучини: *Мадам Батерфлај* II чин
- Ц.Гершвин: *Американац у Паризу*
- М.Равел: *Болеро*

Литература БАС КЛАРИНЕТА:

- Ђ. Верди: *Моћ судбине, Аида, Дон Карлос, Фалстаф, Отело*

III РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 3 Ес-дур; Симфонија бр. 8 Еф-дур;
 Ђ. Росини: Италијанка у Алжиру; Семирамида; Севилски берберин – I чин
 Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Це-дур Ф. Менделсон: Музика за Сан летње ноћи Х. Берлиоз:
 Фаустово проклетство; Бенвенуто Челини Ф. Лист: Мађарска рапсодија бр. 1; Мађарска
 рапсодија бр. 2; Мађарска рапсодија бр. 3
 Ј. Брамс: Симфонија бр. 3 Еф-дур Ц. Франк: Симфонија у де-молу М. И. Глинка:
 Камаринскаја
 П. И. Чајковски: Ромео и Јулија; Моцартијана; Симфонија бр. 5 е-мол
 В. Белини: Капулети и Монтеки Ж. Бизе: Кармен
 Ђ. Верди: Трубадур; Моћ судбине - увертира; Фалстаф; Аида Р. Вагнер: Танхојзер;
 Лоенгрин; Холанђанин луталица; Зигфридова идила
 О. Респики: Римске пиније Ц. Гершвин: Рапсодија у плавом

IV РАЗРЕД

(1 час недељно, 33 часа годишње)

Г. Доницети: Дон Пасквале
 Ђ. Росини: Виљем Тел; Сврака крадљивица - увертира; Се- виљски берберин
 К. М. Вебер: Оберон
 Х. Берлиоз: Фантастична симфонија
 Ј. Брамс: Симфонија бр. 4 е-мол
 П. И. Чајковски: Италијански капричо; Симфонија бр. 4 еф- мол; Симфонија бр. 6 ха-мол
 А. П. Бородин: Половецке игре из опере Кнез Игор Н. Римски-Корсаков: Шехерезада Б.
 Сметана: Продана невеста М. П. Мусоргски: Борис Годунов
 Ђ. Верди: Риголето; Травијата; Моћ судбине; Бал под маска- ма; Дон Карлос; Отело
 Р. Вагнер: Тристан и Изолда; Мајстори певачи

Б. Пучини: Боеми; Тоска; Мадам Батерфлај; Девојка са запада
 О. Респики: Римске фонтане
 Р. Штраус: Тил Ојленшпигел
 М. Равел: Дафнес и Клое
 И. Стравински: Прича о војнику; Жар птица С. Прокофјев: Класична симфонија

Планови и програми за СМШ - инструмент фагот

Назив предмета **ФАГОТ**

Циљ Циљ учења предмета **фагот** је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступ али и мотивисање за наставак уметничког школовања.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **105**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б контра до ц два; – контролише дисање тј. узимање ваздуха током свирања; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – контролише интонацију у току свирања; – користи технике меморисања текста; – свира у тенор кључу;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон.

– интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу ♭ □ = 70. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА Етиде и техничке вежбе – J.Weissenborn etide трећа свеска – Pivonka etide – P.Ristić dnevne i tehnicke vežbe – K.Dahl dnevne i tehnicke vežbe Етиде и техничке вежбе по избору професора Комади: – J.Weissenborn – romansa – M. Stahuljak – рондо за фагот и клавир op.21 br.2 – M. Correte – соната – B. Trudić – скерцо – J. Weisendorf – тема са варијацијама – C. Stamitz – концерт за фагот и оркестар у F дуру И композиције сличне тежине по избору и процени наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 15 етида – 3 комада уз пратњу клавира		

Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току године Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 4 предзнака и једна техничка етида).
Испитни програм – Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, терцама, квартама и разложеном скалом. – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **ФАГОТ**

Циљ **Циљ** учења предмета **фагот** је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступ али и мотивисање за наставак уметничког школовања.

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **105**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б контра до ц2; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – свира у тенор кључу; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу.

корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу. $\theta \square = 80$. Хроматска скала од е–г3. ЛИТЕРАТУРА Етиде и техничке вежбе – J. Weissenborn – етиде – J. Neukirchner – етиде – K.Dahl – дневне и техничке вежбе – P. Ristić – техничке вежбе Етиде других аутора по избору наставника Комади: – A.Vivaldi – соната у а молу – J. Weissenborn капричо – B. Bjelinski – две инвенције – M.Glinka – путникова срећа – L. Milde - анданте или романса – C. Stamitz – концерт за фагот и оркестар у еф дуру – Logo – свита – Vivaldi – концерт у а молу – Lindpentner - концертино Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма		

- све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима
- 15 етида
- 3 комада уз пратњу клавира

Јавни наступи

Обавезна су 4 јавна наступа у току године

Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 5 предзнака и једна техничка етида).

Испитни програм

- Једна дурска и једна молска скала са свим наведеним елементима
- 2 етиде различитог карактера
- Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму три октаве: Це, Бе, Ха, Цис, Де, це, бе, цис, де. Остале скале кроз две октаве плус квинта - према могућностима инструмента.

Разложени, тонични, доминантни, умањени четворозвуци у шеснаестинама и хроматске скале. Вежбе у тенор кључу.

ЕТИДЕ

Копраш: Етиде II део Милде: Етиде оп. 24 од 1 до 10

Убрадо: Техничке вежбе

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

К. Штамиц: Концерт Еф-дур А. Вивалди: Концерт а-мол

В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур - I став Станојло Рајичић: „Песма и игра" Хилмера: Кон уморо

Друга одговарајућа дела домаћих аутора Емил Косето: Концертантна свита

Ж.Б. Бомортије: Соната ге-мол Мишел Корет: Соната де-мол

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида; б) три комада;

в) један концерт;

г) једно домаће дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

- Једна дурска и једна молска скала, са трозвучима, доминантним и умањеним четворозвучима – non legato;
- Две етиде различитог карактера;
- Композиција са клавиром ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити дурске и молске скале у обиму три октаве: Це, Бе, Ха, Де, Цис, це, бе, ха, де, цис. Остале скале треба изводити кроз две октаве плус квинта - према карактеристикама инструмента.

Доминантни и умањени четворозвуци у шеснаестинама и хроматске скале. Вежбе у тенор и виолинском кључу.

ЕТИДЕ

Милде: Етиде оп. 24 од 11 до 25

Милде: Концертне етиде ор. 25 - пет лакших по избору

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ј. Кр. Бах: Концерт Бе-дур

В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур

А. Вивалди: Концерт - један тежи К. М. Вебер: Концерт Еф-дур

А. Вивалди: Соната а-мол Давид: Кончертино Мирошњиков: Скерцо П. Хиндемит: Соната

Ј. Петрић: Соната

и друга одговарајућа дела југословенских аутора.

У другом полугодишту IV разреда ученици треба да упознају КОНТРАФАГОТ И његове техничке карактеристике. По облику и начину свирања, односно по самој гриф табели, сличан је фаготу.

У оркестру углавном има пратећу улогу, односно дуплира и појачава одређене басовске деонице, али и поред тога њему су по- верене кратке соло деонице карактеристичне за његову боју и врло дубок регистар.

Посебна литература не постоји и користе се школе из програма за фагот, по избору наставника, а карактеристичне соло део- нице из оркестарске литературе који би требало да сваки ученик фаготиста упозна и савлада су:

Г. Малер: Симфоније бр. 2 и 9

Л. ван Бетовен: Симфоније бр. 5 и 9 Д. Шостакович: Симфонија бр. 5 М. Равел: „Моја мајка гуска"

М. Мусоргски: Сlike са изложбе П. Дика: Чаробњаков ученик

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

ФАГОТ

а) две различите школе етида;

б) три комада;

в) једно домаће дело;

г) један концерт;

д) једна соната.

КОНТРАФАГОТ

а) шест оркестарских сола.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна етида;

Концерт I, II, III став ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ;

Композиција виртуозног карактера;

Дело југословенског или словенског аутора.

Планови и програми за СМШ - читање с листа фагот

Назив предмета **ЧИТАЊЕ С ЛИСТА**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Разред **Први, други, трећи, четврти**

Годишњи фонд часова **35/35/35/33**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА* је дата по инструментима и разредима испод табеле

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

ФАГОТ

Први разред – оркестарска сола и деонице

- Ј. С. Бах: *Пасија по Матеју*; *Бранденбушки концерт* II, IV и V, избор.
- Г. Ф. Хендл: *Музика на води*.
- Ј.Хајдн: Симфоније: бр.100 Ге-дур, *Војничка*; бр.101 Де-дур, *Часовник*; бр.103 Ес-дур; бр.104, Де-дур *Лондонска*.
- В.А.Моцарт: Концерт за клавир: Це-дур (467); Симфоније:бр.34 Це-дур (KV 338),бр.35 *Хафнер*, Де-дур (KV 385),бр.38 Де-дур *Прашка* (KV 504),бр.40 ге-мол (KV 550),бр.41 Це-дур*Јупитер* (KV 551); Увертире:*Отмица из Сараја*; *Фигарова женидба*; *Дон Жуан*; *Чаробна фрула*.
- Л.ван Бетовен: Симфоније:бр.3, Ес-дур оп.55, *Ероика*; бр.4, Бе-дур оп.60; бр.5, це-мол оп.67; бр.6 Еф-дур оп.68 *Пасторална*; бр.7, А-дур оп. 92; бр.8 Еф-дур оп.93; бр.9, де-мол оп.125; Концерти: Концерт за клавир бр.1 Це-дур оп.15; Концерт за виолину Де-дур оп.61; Увертире: *Леонора* бр.3 оп.72а; *Егмонт* оп.84.
- Ђ.Росини:Увертира*Италијанка у Алжиру*;
- Ф. Менделсон - Бартолди: Италијанска симфонија, бр. 4; Концерт за виолину е-мол.

Други разред – оркестарска сола и деонице

- Ф.Шуберт: Симфонија бр.7, Це-дур; Симфонија бр.8 ха-мол, *Недовршена*; Увертира – *Розамунда*.
- Х.Берлиоз:*Фантастична симфонија* оп.14; Увертира *Римски карневал* оп.9.
- Ж.Бизе:*Арлезијанка* -свита бр.1 и 2.
- Ј.Брамс: Симфонија бр.1, це-мол оп.68; Симфонија бр.2, Де-дур оп.73; Симфонија бр.3, Еф-дур оп.90; Симфонија бр.4, е-мол оп.98; Концерти:Концерт за клавир бр.1, де-мол оп.15; Концерт за клавир бр.2, Бе-дур оп.83; Концерт за виолину Де-дур, оп.77.
- Р.Шуман:Симфоније:Симфонија бр.1, Бе-дур оп.38; Концерт за клавир а-мол оп.54.
- Б.Сметана: *Продана невеста* (Увертира).
- Ј.Штраус:Увертире:*Слепи миш*; *Циганин барон*.
- Ф.Менделсон Бартолди:Симфонија бр.3 а-мол оп.56 *Шкотска*;Увертира:*Сан летње ноћи* оп.21;
- Р.Леонкавало: *Пајацо*.
- М. Равел:*Болеро*

Трећи разред – оркестарска сола и деонице

- Д.Чимароза:Увертира– *Тајни брак*.
- В.Белини: *Норма*
- Ђ.Пучини:*Тоска*; *Боеми*; *Мадам Батерфлај*; *Турандот*.
- П.И.Чайковски: Симфонија бр.4, еф-мол оп. 36; Симфонија бр.5, е-мол оп.64; Симфонија бр.6, бе-мол, оп.74; Концерт за клавир бр.1, бе-мол оп.23; Концерт за виолину Де-дур оп.35; Балет: *Лабудово језеро*; Увертира–*ФантазијаРомео и Јулија*;

Варијације на рококо тему, А -дур, оп. 33.

- Ђ.Верди:*Травијата; Набуко; Аида; Реквијем.*
- К. Дебиси:*Поподне једног фауна*
- А. Дворжак:*Словенске игре (1, 2, 4, 5, 7, 8)*
- Ђ. Росини:*Вилијам Тел; Севиљски берберин; Сврака крадљивица.*
- С. Прокофјев: *Класична симфонија*
- Н. Римски-Корсаков:*Шпански капричо*

Четврти разред – оркестарска сола и деонице

- П. Маскањи:*Кавалерија рустикана.*
- Б. Барток:Концерт за оркестар.
- А. П. Бородин:*Половецке игре из опере „Кнез Игор“.*
- М. Равел: *Дафнис и Клое*
- М. П. Мусоргски:*Слике са изложбе.*
- Ж. Бизе:*Кармен.*
- С. Рахмањинов:Концерт за клавир бр.2, це-мол, оп.18; Концерт за клавир бр.3, де-мол, оп.30.
- Н.Р.Корсаков: *Шехерезада* оп.34.
- П.И.Чајковски: *Крцко орашћих, Успавана лепотица;*
- Р. Вагнер: *Зигфрид-Прстен Нибелунга III; Зигфридова идила; Увертира „Фауст“.*
- Ђ. Верди: *Риголето (I,II,III чин); Трубадур (I,II,III,IV чин); Сицилијанске вечери: Моћ судбине (Увертира,I,II,III чин); Бал под маскама (прелудијум,I,III чин); Дон Карлос (I,II,III,IV чин); Аида (I,II,III,IV чин); Фалстаф (I,II,III чин),*
- Б. Сметана: *Влтава*
- С. Прокофјев: *Пећа и вук*
- К. Сен-Санс: *Карневал животиња.*
- Р. Штраус: *Дон Жуан; Тил Ојленипигел; Кавалер с ружом;*
- И. Стравински: *Петрушка*

Планови и програми за СМШ - инструмент хорна

Називпредмета	ХОРНА
Циљ	ЦИЉ учења предмета ХОРНА је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високообразовним установама.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи кварт вентил и савлада свирање на дуплој ЕФ/БЕ хорни; – контролише технику прстију; – оплемени тон и примењује нон-прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију; – транспонује из ЕФ штима у ЕС и ДЕ; – контролише промену артикулације и динамике; – свира вентил трилере; – наштима самостално и прецизно дуплу ЕФ/БЕ хорну; – вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – иницира организацију проба; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Свирање на дуплој ЕФ/БЕ хорни. Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију. Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на култури тона уз ширење и изједначеност регистра. Метода транспонованја. Промена артикулације и контрола динамике. Свирање вентил трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Скале Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обртајима квинтакорада и доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина. ЛИТЕРАТУРА – Д. Гиртл: <i>Школа за хорну друга свеска</i> – Г. Копраш: <i>60 изабраних етида</i> – М.Зимолуг: <i>Етиде друга свеска</i> – Б.Е.Милер: <i>Романса у БЕ дуру оп.69</i> – В.А.Моцарт: <i>Концерт у ДЕ дуру кв 412 (други став –</i>

		<i>Рондо)</i> – М. Букар: <i>Стара легенда</i> Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу(напамет)		

Кључне речи: дупла хорна, техника прстију, амбажура, ширење регистара, транспонованье, вентил трилери, физичка и ментална издржљивост.

Називпредмета

ХОРНА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Хорна је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високообразовним установама.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

105

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише технику дисања и јача физичку издржљивост; – покаже напредак у техници прстију; – свира све артикулације и примењује микро динамику; – транспонује из ЕФ штима у Е и ЦЕ; – свира усне трилере у лаганом темпу; – контролише интонацију пригушених тонова, уз правилно и спретно коришћење десне шаке у корпусу; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену индивидуалност; – покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Флексибилност и функционалност амбажуре. Дневне вежбе са хармонским вокализама различитих артикулација и динамике. Култура тона, ширење и изједначеност регистара. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију. Метода транспоновања. Почетак свирања усних трилера. Усавршавање технике пригушеног тона. Интерпретације различитих стилова и развој сопствених критеријума. Музички бонтон. Скале Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у спорим осминама и различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА – М.Зимолуг: <i>Етиде</i> друга свеска – Г.Копраш: <i>60 изабраних етида</i> – М.Алфонс: <i>200 мелодијских и</i>

– користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности.		<i>прогресивних етида за хорну прва свеска</i> – К.Сен-Санс:<i>Концертни комад оп.94</i> – П.И.Чајковски:<i>Ариозо из кантате Москва</i> – Ј.Ц.Пепуш:<i>Соната IV, це мол</i> – Д.дела Бела:<i>Соната ЦЕ дур</i> – В.А. Моцарт: <i>Концерт ДЕ дур кв 412 (први став –Алегро)</i> И литературе сличних захтева по избору наставника
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)		

Кључне речи: амбажура, техника прстију, изједначеност регистара, транспоновање, усни трилери, техника пригушеног тона, артикулација, микродинамика.

III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

Све дурске и молске скале у обиму дуодециме, или две октаве. Разложени тонични, доминантни и умањени четворозвуци у бр- жим шеснаестинама. Хроматске скале стакато и легато.

ЕТИДЕ

Копраш: II свеска Алфонс: II свеска Гале: Етиде оп. 57

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Корели: Из збирке „Једанаест соната" Присл: Скерцето

Осборц: Серенада Моцарт: 12 дуета за хорну

Кауцки: Враснохорска свита Моцарт: Концерт оп. 2 Ес-дур Доменико: Варијације

Матис: Концерт бр. 1
Друга дела по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) две различите школе етида;
- б) три комада;
- в) један кончертино;
- г) једна соната;
- д) један концерт;
- ђ) једно домаће дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна дурска и једна молска скала са трозвучима, доминантним и умањеним четворозвучима -нон легато;

Две етиде различитог карактера; Једна композиција са клавиром.

КОМПОЗИЦИЈА СА КЛАВИРОМ СВИРА СЕ НАПАМЕТ.

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале са разложеним трозвучима (тонични и доминантни) и четворозвучима (умањени) и хроматске скале у легату и стакату, све у брзом темпу.

ЕТИДЕ

Гале: Етиде ор. 13 Алфонс: Етиде III свеска Коцер: Етиде ор. 81 Бекариси: Десет каприча

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Моцарт: Концерт бр. 1 Де-дур Моцарт: Концерт бр. 2 Ес- дур Матис: Концерт ор. 24

Керубини: Соната бр. 2

Рајнбергер: Соната ор. 178

Корели: Из збирке „Једанаест соната" Петар Стојановић: Адађо и Рондо Душан Костић:

Пародија и Гротеска Депуи: Варијације

Департ: Нормандијска балада Хенинг: Дуети за две хорне К. Барановић: Елегија Бетовен: Соната

Кохут: Кончерто Боне: Сувенир Солобух за хорну

Ј. Штраус: Дон Жуан, Тил Ојленшпигел П. И. Чајковски: Симфонија бр. 5 Б. Барток: Играчка свита Ф. Лист: Прелиди М. Равел: Павана

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) две различите школе етида;
- б) три комада;
- в) једно домаће дело;
- г) једна соната;
- д) један концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

-Једна етида;

-Једна композиција виртуозног карактера;

-Композиција југословенског или словенског аутора;

-Концерт I, II и III став. КОНЦЕРТ СЕ СВИРА НАПАМЕТ.

Планови и програми за СМШ - инструмент труба

Називпредмета **ТРУБА**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета **ТРУБА** је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високообразовним установама.

Разред **Први смш**

Годишњи фонд часова **105**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– контролише технику прстију; – оплемени тон и ширењу горњег и доњег регистра; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију; – контролише промену артикулације и динамике; – свира вентил трилере; – вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке; – интерпретира композицију у стилу	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију. Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на култури тона уз ширење и изједначеност регистара. Метода транспонована. Промена артикулације и контрола динамике. Свирање трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. СКАЛЕ Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обртајима квинтакорада и

епохе и композитора; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – иницира организацију проба; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђивању сопствених естетских критеријума.		доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина. ЛИТЕРАТУРА: – M.Schlossberg - Daily Drills – Р.Квинке:АСА Метода – Ј. Арбан:Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложенидур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама – E.Sachse - 100 Studies – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Стрнад: II свеска за средњу школу - од бр. 1 - 15 – П. Клодонир: 20 малих етида – Зигмунд Херинг: 32 етиде – <i>Композиције:</i> – П. И. Чајковски: Наполитанска игра – С. Болотин: Лаке мелодије - избор – – Шварц: Романса – Г. Ф. Хендл: Соната у Еф-дуру (обрада Жан Тилде) – Ј. Ед. Бара: Оријентал – Ђ. Тошић: Обраде Мокрањца Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу		
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полуугодишту)		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида		

Кључне речи: труба, техника прстију, амбажура, ширење регистара, транспоноване, лип трилери, физичка и ментална издржљивост.

Назив предмета **ТРУБА**

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високообразовним установама.

Разред **Други смш**

Годишњи фонд часова **105**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише технику дусања и јача физичку издржљивост; – покаже напредак у техници прстију; – свира све артикулације и примењује микро динамику; – свира усне трилере у лаганом темпу; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Флексибилност и функционалност амбажуре. Дневне вежбе са хармонским вокализама различитих артикулација и динамике. Култура тона, ширење и изједначеност регистара. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију. Метода транспонованја. Почетак свирања усних трилера. Интерпретације различитих стилова и развој сопствених критеријума. Развој ученика за солистичко, камерно и оркестарско свирање. Музички бонтон.

индивидуалност; – покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима; – користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности.		Скале Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у осминама и по могућству шеснаестинама и различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА: – М. Schlossberg - Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода – Ј. Арбан: Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложенидур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама; Вежбе за дупли и трипли језика. – Е. Sachse - 100 Studies – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Страд: II свеска за средњу школу – В. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. Композиције: – Купрински: Каватина – К. Шван: Соната за трубу и клавир – Г. Бали: Анданте и АLEGRO - Г. Ф. Хендл: Арија и Варијација – М. Силвански: Концерт за трубу и клавир И литературе сличних захтева по избору наставника
--	--	---

Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу
Јавни наступи Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)

Кључне речи: амбажура, техника прстију, изједначеност регистара, транспоноване, усни трилери, артикулација, микродинамика.

III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве - према могућностима ученика. Разлижени тонични, доми- нантни и умањени четворозвуци у шеснаестинама и приступачним артикулацијама. Хроматска скала - све напамет.

ДНЕВНЕ ВЕЖБЕ

Обавезно користити дневне вежбе приказане у I разреду

ЕТИДЕ

Ђ. Тошоћ: IV и V свеска етида

Стрнад: Збирка етида за средњу школу - од бр. 50 - 75 Ј. Арбан: Интервали Ј. Арбан: Дупли и трипли језик Ј. Арбан: Вежбе за украсе Бали: 15 етида Крпаров: Етиде - од бр. 10 - 12

И друге школе етида сличних трехничких захтева по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ СА КЛАВИРОМ

Вејивановски: Соната ге-мол Волф: „Ростокер свита" Мартину: Сонатина Руњон: Први соло за конкурс Тиле: Мали концерт за трубу Шају: Конкурски комад Куле: Соло за конкурс Ј.

Бергманс: Ла Шенил

Шепелев: Скерцино И. Бобровски: Скерцино А. Скајо: Комад за конкурс А. Бокам:

Арлекинада

Х. Бусер: Анданте и Скерцо П. Мендес: Хота

Е. Мартен: Концертни рондо Е. Бозас: Бадинач

Л. ван Бетовен: Арија

А. Гедике: Концертна етида ор. 49

М. Балакирев: Грузинска песма

Баласањан: Концертне етиде - избор Л. Коган: Скерцо Б. Марчелдо: Скерцандо

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;

б) три комада;

в) једну сонату или сонатину;

- г) један концерт;
- д) једно домаће дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна дурска и једна молска скала са доминантним трозвучима и умањеним четворозвучима;
Две етиде различитог карактера;
Два оркестарска сола; Композиција са клавиром.
КОМПОЗИЦИЈА СА КЛАВИРОМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ.

IV РАЗРЕД (3 часа недељно, 99 часова годишње)

Поновити скале из претходних разреда с тим да се свирају и у легато техници и у нешто бржим шеснаестинама.

ДНЕВНЕ ВЕЖБЕ

Обавезно користити дневне вежбе приказане у I разреду

ЕТИДЕ И ВЕЖВЕ

Стнад: Етиде за средњу школу - од бр. 75 до краја Ј. Арбан: Етиде - од бр. 1 - 8
Шарли: 30 етиде - од бр. 1 - 10 Бич: Етиде - други део Ђ. Тошић: VI свеска Ђ. Тошић: Нови звуци трубе

КОНЦЕРТИ И КОМАДИ

Бутри: Тромпетунија М. Логар: Омладински концерт за Це трубу Арутуњан: Концерт
Вигерт: Концерт Де-дур
Сен-Санс: Фантазија у ес-молу Фиала: Кончертино ге-мол Хумел: Концерт Ес-дур
Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур А. Моцарт: Мали концерт
Гедике: Концерт за трубу и оркестар Е. Порино: Кончертино
Ф. Депре: Кончертино Г. Делеруе: Кончертино Р. Буотри: Кончертино Ј. Ибо: Соната П.
Хиндемит: Соната Ј. М. Дефај: Сонатина
Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт бр. 2 (транскрипција Кр- парев)
Ј. Б. Арбан: Варијације на „Норму“ од Белинија Ј. Б. Арбан: Карневал у Венецији Шепелов:
Скерцино
А. Аратуњан: Концертни скерцо

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) две различите школе етида;
- б) два комада;
- в) један став сонате;
- г) један концерт;
- д) једно домаће дело или дело словенског аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна етида цикличног карактера; Концерт - најмање троставачни; Комад виртуозног карактера;
Композиција југословенског или словенског аутора; Крањчевић-Тошић: Оркестарске студије.
ЈЕДНА КОМПОЗИЦИЈА ОД НАВЕДЕНИХ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ.

Планови и програми за СМШ - инструмент тромбон

Назив предмета **ТРОМБОН**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Тромбон је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и мотивацију за наставак школовања на високообразовним установама.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **105 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– шири регистар инструмента; – примењује кварт вентил; – отвара доњни регистар без и са кварт вентилом; – контролше интонацију; – користи помоћне позиције; – примењује стилска правила везана за епоху дела која свира; – изведе све динамичке и логичке захтеве у композицији; – самостално се припрема за наступ; – комуницира - "дише" заједно са корепетитором; – пренесе на публику свој доживљај кроз	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Ширење горњег и доњег регистра. Коришћење кварт вентила кроз вежбе које отварају доњи регистар. Неговање лепог тона у свим динамикама. Свирање оркестарских деоница самостално или у оквиру секцијских проба. Скале и трозвучи. Све дурске и молске скале у оквиру дуодециме или две октаве (у зависности од способности ученика) Тонични и доминантни септакорд. ЛИТЕРАТУРА Дневне вежбе и етиде – К. Копраш: Етиде I свеска – Џ. Борднер: Етиде II свеска – Б. Слокар: избор дневних вежби – Б. Слокар: Скале II свеска – Р. Милер: Техничке

интерпретацију музичког дела; – повезано свира фразе у оквиру композиције и не ремети музички ток;		студије I – Арбан: Техничке вежбе. Комади – Р. Клерис: Конкурсни соло – Р. Клерис: Пријер – А. Крепин: Баладе Перигор – С. Гордон: Ледени брег. Циклична дела: – Џ. Е. Гаљар: Соната по избору.
Обавезни минимум програма Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.		
Јавни наступи Обавезна два јавна наступа у току школске године. Пожељно једно такмичење у току школске године.		
Програм смотре: – Једна смотра у току првог полугодишта – програм: – Две скале (дурска и молска) – Тонични трозвуци и доминантни септакорд напамет – Две етиде различитог карактера Програм испита: – Две скале (дурска и молска) – Тонични трозвуци и доминантни септакорд напамет – Две етиде различитог карактера – Једна композиција са клавиром		

Кључне речи: регистар, кварт вентил, стилске епохе, динамика, агогика.

Планови и програми за СМШ - читање с листа лимени дувачи

Називпредмета	ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА
Циљ	ЦИЉ учења предмета Читање са листаје да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе
Разред	Први/
Годишњи фонд часова	35 часова годишње

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – транспонује у предвиђене тоналитете; – оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспоновања. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, I свеска – Л. ван Бетовен: <i>Фиделио</i> – Р. Вагнер: <i>Мајстори певачи</i> – В. А. Моцарт: <i>Чаробна фрула</i> – Г. Доницети: <i>Кћи пука</i> – Г. Мајербер: <i>Хугеноти</i> – В. А. Моцарт: <i>Фигарова женидба</i>, Симфонија Ес-дур – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 5 це-мол – К. М. в Вебер: <i>Јубел–увертира, Оберон</i> – Х. Марше: <i>Темплар и Јеврејка</i> – Р. Вагнер: <i>Мајстори певачи</i> – Х. Берлиоз: <i>Фаустово</i>

		<i>проклетство</i> – Верди: <i>Трубадур; Бал под маскама</i> – Р. Вагнер: <i>Лоенгрин, Парсифал, Валкири, Танхојзер</i> – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Це-дур – Б. Ф. Обе: Нема из Портичија – Ј. Лахнер: Реблһнег - Неалге – Х. Берлиоз: Ослобођење од ропства – К. Голдмарк: Симфонија Ес-дур – Л. Спор: Симфонија – Ф. Менделсон: Хебриди – Г. Мајербер: Хугеноти – К. Кројцер: Расипник – Ј. Халеви: Јеврејин Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
--	--	---

Обавезни минимум програма

- 10 етида
- 2 композиције за камерно музицирање
- 10 оркестарских сола

Програм смотре:

- 2 оркестарска сола
- 1 соло *прима виста* (по избору наставника)

Кључне речи: нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспонованье, камерна и оркестарска литература, слушање музике.

Назив предмета

ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Разред

Други

Годишњи фонд часова

35 часова годишње

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – транспонује у предвиђене тоналитете; – оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонована. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, I свеска – Р. Вагнер: <i>Прстен Нибелунга</i> – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 3 Ес-дур – Р. Вагнер: <i>Лоенгрин; Тристан и Изолда; Сумрак богова</i> – Ф. Менделсон: <i>Мирно море; Срећан пут</i> – Ђ. Верди: <i>Аида</i> – Ф. Супе: <i>Песник и сељак</i> – Ж. Бизе: <i>Кармен</i> – Е. Хампердинк: <i>Ивица и Марица</i> – Ј. С. Бах: <i>Божји ораторијум - Арија</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Арија</i> – Ј. С. Бах: <i>Арија</i> – Ј. С. Бах: <i>Кантата за сва</i>

		времена – Г. Ф. Хендл: Dettinger te Deum Анонимус: Концерт за 7 труба и тимпане – Ј. С. Бах: <i>Бранденбушки концерт</i> Еф-дур – К. Монтеверди: <i>Орфеј</i>; Favola in musica Анонимус: <i>Две фанfare</i> – Л. Моцарт: Концерт за трубу Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
--	--	---

Обавезни минимум програма

- 10 етида
- 2 композиције за камерно музицирање
- 10 оркестарских сола

Програм смотре:

- 2 оркестарска сола
- 1 соло *прима виста* (по избору наставника)

Кључне речи: нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспонованье, камерна и оркестарска литература, слушање музике.

Назив предмета

ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Разред

Трећи/

Годишњи фонд часова

35 часова годишње

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања.

једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – транспонује у предвиђене тоналитете; – оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.		Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонованја. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, II свеска – Л. ван Бетовен: Увертира „Леонора“ бр. 3 оп. 72а – Ђ. Росини: <i>Виљем Тел</i> - увертира'; <i>Семирамида</i> - увертира – Н. Римски-Корсаков: <i>Цар Салтан</i> - свита из опере – Х. Берлиоз: <i>Римски карневал</i> - увертира оп. 9 – Х. Берлиоз: <i>Беатриса и Бенедикт</i> - увертира – Ж. Бизе: <i>Арлезијанка</i> - Свита бр. 2 – Ј. Брамс: <i>Трагична увертира</i> – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Е-дур – П. И. Чајковски: Италијански капричо оп. 45; Симфонија бр. 4 оп. 36 – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
---	--	--

		– А. Дворжак: Симфонија бр. 9 (5) е-мол оп. 95; Концерт за виолончело ха-мол оп. 104 – Н. Римски-Корсаков: Шпански капричо оп. 34; <i>У стети</i>; Шехерезада оп. 35 – С. Рахмањинов: Рапсодија на Паганинијеву тему оп. 43 – Р. Штраус: Тил Ојленшпигел - симфонијска поема оп. 28 – Г. Ф. Хендл: Израел у Египту – А. Тома: Мињон - увертира – Ђ. Верди: Реквијем – Р. Вагнер: Фауст - увертира – М. Де Фаља: Тророги шешир – З. Кодал: Мађарски псалм – Г. Шарпантије: Импресије из Италије – К. Дебиси: Море – Е. Елгар: Енигма варијације оп. 36 – Брукнер: Симфонија бр. 4 И. Стравински: Ватромет оп. 4 – Ф. в Супе: <i>Песник и сељак</i> - увертира – П. И. Чајковски: Словенски марш оп. 31 – Е. Алтонен: <i>Хирошима</i> - симфонија – М. Равел: <i>Дафнис и Кло</i> - балетска свита Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
--	--	--

Обавезни минимум програма -10 етида -2 композиције за камерно музицирање -10 оркестарских сола		
Програм смотре: -2 оркестарска сола -1 соло <i>прима виста</i> (по избору наставника)		

Кључне речи: нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспоноване, камерна и оркестарска литература, слушање музике.

Називпредмета **ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Читање са листаје да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **33 часова годишње**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – транспонује у предвиђене тоналитете; – оствари захтеве у	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспонованја. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.

читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.		ЛИТЕРАТУРА – Марко Крањчевић - Ђорђа Тошића: Оркестарске студије за трубу, II свеска – М. Равел: <i>Болеро</i>; Концерт за клавир Гедур; <i>Шпанска рапсодија</i> – С. Прокофјев: <i>Заљубљен у три наранџе</i> – марш; <i>Руска увертира</i> – Ф. Лист: <i>Рапсодија бр. 2</i> – М. П. Мусоргски: <i>Слике са изложбе</i> – И. Стравински: <i>Жар птица</i> - свита – О. Респиги: <i>Римске свечаности</i> - симфонијска поема; <i>Римске пиније</i> - симфонијска поема – Л. Розицки: <i>Пан Твардовки</i> - балет – З. Кодаљ: <i>Хари Јанош</i> - свита – Д. Скарлати-А. Касела: <i>Токата</i> – И. Стравински: <i>Петрушка</i> – балет; <i>Пулчинела</i> - свита – С. Прокофјев: <i>Александар Невски</i> – кантата; <i>Скитска свита</i> – Ц. Гершвин: <i>Американац у Паризу</i>; Концерт за клавир Ефдур – Б. Бритн: <i>Варијације и фуга на Перслову тему</i> – Д. Шостакович: Концерт за трубу оп. 35 – Д. Шостакович: <i>Симфонија бр. 5</i>; <i>Симфонија бр. 9</i> – Е. Лало: <i>Шпанска симфонија</i> - за виолину и оркестар – С. Прокофјев: <i>Поручник Киже</i> оп. 60; <i>Ромео и Јулија</i> - Балетска свита
--	--	---

		бр. 1 оп. 64 бис; <i>Пећа и вук</i> – Ј. Сибелијус: Концерт за виолину оп. 47 – А. Скрјабин: <i>Поема екстазе</i> оп. 54 – К. Дебиси: <i>Празник</i> – Б. Барток: Концерт за виолу; Концер за клавир бр. 2 Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма -10 етида -2 композиције за камерно музицирање -10 оркестарских сола		
Програм смотре: -2 оркестарска сола -1 соло <i>прима виста</i>(по избору наставника)		

Кључне речи: нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспонованье, камерна и оркестарска литература, слушање музике.

Планови и програми за СМШ - инструмент удараљке

Назив предмета **УДАРАЉКЕ**

Циљ **Циљ** учења предмета *Удараљке* је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд часова **105 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
— правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље; — контролише квалитет тона; — изводи ритмичке фигуре самостално; — примењује ознаке за динамичко нијансирање; — свира композиције у парном и непарном метру; — изводи акцентоване ноте; — свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира; — прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; — пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка руку у гард са четири палице за мелодијским удараљкама; Квалитет тона у зависности од техничких захтева; Основе коришћења педала на вибрафону; Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним освртом на положај тела и руку; Ритмичке фигуре: комплексније комбинације свих, до сада научених, ритмичких фигура; Динамичко нијансирање; Техничке вежбе за: — четири палице; — једноструке и двоструке ударце; — акцентоване; — извођење вирбла и његову примену; — ивођење флема (једноструки предударац) и његову примену; — ивођење дрега (двоструки

– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата итд.).		предударац) и његову примену. Основни рудименти који садрже обрађену тематику. Скале: Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА: - Џони Л. Леин: Техничке вежбе– за контролу палица на добошу - Ч. Мемфис: Савремени– ПАС рудименти – перкусиониста - Осадчук: Етиде за добош - Т. Егорова и В. Штеиман: ритмичке вежбе за добош – В. Д. Палиев: Комади уз пратњу клавира - Л. Х. Стивенс: Метод кретања за Маримбу - Н. Ј. Живковић: Забаван ксилофон I - Н. Ј. Живковић: Забавна Маримба I - Н. Ј. Живковић: Забавни Вибрафон I - К. Хатвеј и И. Врајт: Музика за мелодијске удараљке књига III - В. Фајгл: Етиде за вибрафон - В. Гарвуд: Примарни приручник за мелодијске удараљке - М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - Д. Палиев: Комади за тимпане –Е. Којне: Етиде за тимпане –Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: - пет композиција за добош, рудименталног приступа; - пет композиција за добош, класичног приступа; - четири композиције за тимпане; - четири композиције за маримбу; - четири композиције за ксилофон; - три композиције за вибрафон		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм:		

- једна композиција за добош рудименталног приступа,
- једна композиција за добош класичног приступа,
- једна композиција за тимпане,
- једна композиција за ксилофон,
- једна композиција за маримбу,
- једна композиција за вибрафон,
- једна композиција за инструмент или сет удараљки по слободном избору.

Напомене:

Најмање једна композиција из програма мора бити уз пратњу клавира. Композиције могу бити саставни део свите или концерта. Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске удараљке напамет.

Кључне речи: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **УДАРАЉКЕ**

Циљ Учења предмета *Удараљке* је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд часова **105 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– свира композиције са четири палице за мелодијске удараљке, основног техничког нивоа; – свира композиције за три тимпана, основног техничког нивоа; – правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље; – контролише квалитет тона; – изводи ритмичке фигуре самостално; – примењује ознаке за динамичко нијансирање;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- Основе технике са четири палице на мелодијским удараљкама; - Основе технике за три тимпана; - Коришћење педала на вибрафону; - Квалитет тона у зависности од техничких захтева; - Уводне вежбе за троструки преудар; - Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним освртом на положај тела и руку; - Поставка руку у гард са четири палице за мелодијским удараљкама;

– примењује основе технике педала на вибрафону; – свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – самостално пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата итд.).		- Динамичко нијансирање; Техничке вежбе за: – четири палице; – једноструке и двоструке ударце; – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – ивођење флема (једноструки предударцац) и његову примену; – ивођење дрега (двоструки предударцац) и његову примену. Основни рудименти који садрже обрађену тематику. Скале: Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА: - Џони Л. Леин: Техничке вежбе– за контролу палица на добошу - Ч. Мемфис: Савремени– ПАС рудименти – перкусиониста - Осадчук: Етиде за добош - Т. Егорова и В. Штеиман: ритмичке вежбе за добош – В. Д. Палиев: Комади уз пратњу клавира - Л. Х. Стивенс: Метод кретања за Маримбу - Н. Ј. Живковић: Забаван ксилофон I - Н. Ј. Живковић: Забавна Маримба I - Н. Ј. Живковић: Забавни Вибрафон I - К. Хатвеј и И. Врајт: Музика за мелодијске удараљке књига III - В. Фајгл: Етиде за вибрафон - В. Гарвуд: Примарни приручник за мелодијске удараљке - М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - Д. Палиев: Комади за тимпане –Е. Којне: Етиде за тимпане
---	--	---

		–Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика. -Избор литературе за сетове ударачких инструмената који одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: - пет композиција за добош, рудименталног приступа; - пет композиција за добош, класичног приступа; - пет композиција за тимпане; - четири композиције за маримбу; - четири композиције за ксилофон; - четири композиције за вибрафон		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: - једна композиција за добош рудименталног приступа, - једна композиција за добош класичног приступа, - једна композиција за тимпане, - једна композиција за ксилофон, - једна композиција за маримбу, - једна композиција за вибрафон, - једна композиција за инструмент или сет ударачки по слободном избору. Напомене: Најмање једна композиција из програма мора бити уз пратњу клавира. Композиције могу бити саставни део свите или концерта. Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске ударачке напамет.		

Кључне речи: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

ДОБОШ ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

П. Л. Леин: Техничке вежбе за контролу палица на добошу „П. А. С." Интернационални рудименти за добош - првих 40 рудимената
 Д. Агостинји: Студије за добош - фундаментална техника- виши ниво

ЕТИДЕ

Н. Ј. Живковић: 10 етида за соло добош - класичан приступ Ч. Кериген: 12 етида за добош - рудиментални приступ Д. Агостини: Припрема за читање са листа - класичан при- ступ

КОМАДИ

Д. Палиев: 20 комада за добош аоло уз клавир
 Шинстаин: Реситал свите за добош соло Д. Агостини: за добош соло

ТИМПАНИ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

Д. Палиев: Техничке вежбе за 2, 3 и 4 тимпана Жан Батињ: Нова француска школа за тимпан

ЕТИДЕ

Д. Палиев: Етиде за тимпане - избор К. Купински: Етиде за тимпане - избор

Р. Хохрајнер: Етиде за тимпане - избор

Х. Кнауер: Етиде за тимпане II књига - избор

Х. Коине: Тимпани - етиде за 3 и 4 тимпана

Ј. Зегалски: 30 етида за 4 тимпана - избор од првих 15 етида

КОМАДИ

Д. Палиев: 19 комада за тимпан уз клавир - комади за 3 и 4 тимпана Хјустон: Свите за тимпане - соло комад

И. Анастасов: Епизода за тимпане уз клавир К. Х. Кепер: Дивертименто за тимпане и клавир (оригинал пратња за гудачки оркестар)

КСИЛОФОН И МАРИМБА

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - техничке вежбе Л. Х. Стивенс: „MelhoJ o! Моуетеп! 1og Maglthā"

ЕТИДЕ

М. Голденберг: 39 етида за ксилофон соло КОМАДИ К. Купински: Комади за ксилофон уз клавир Снегирев: Комади за ксилофон уз клавир

Н. Ј. Живковић: Забавни ксилофон, књига I - соло Н. Ј. Живковић: Забавна маримба, књига I - соло П. Мор: Бах за маримбу - избор из збирке

П. Квик: Солистичка збирка за маримбу и ксилофон сз кла- виром

А. Хачатуријан: „Игра сабљи" за ксилофон и клавир (обрада) Ј. Брамс: Мађарска игра бр. 5 за ксилофон и клавир (обрада) З. Абро: Тико-Тико за ксилофон уз клавир (обрада) М.

Птажинска: Скерцо за ксилофон и клавир

ВИБРАФОН

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

Д. Фридман: Техника демфовања и коришћења педала на вибрафону

ЕТИДЕ

Д. Фридман: Етиде из књиге „Техника демфовања и коришћења педала на вибрафону" Л.

Торебруно: Етиде из књиге „Метода за вибрафон" - избор

КОМАДИ

Ј. Живковић: Забавни вибрафон, књига I соло

М. Птажинска: Четири прелида за вибрафон и клавир - избор

Рафлинг: Концерт за маримбу, вибрафон, ксилофон и ор- кестар - један став

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по шест етида за сваки инструмент;

б) по две композиције за сваки инструмент.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

ДОБОШ

Две етиде - једна може да буде соло комад; 2. Један комад уз пратњу клавира.

ТИМПАНИ

Једна соло етида;

Један комад уз пратњу клавира.

ВИБРАФОН-КСИЛОФОН-МАРИМБА

Соло етида -избор инструмента;

Соло комад уз клавир - различит инструмент од соло етиде.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ЗА ДОБОШ И ТИМПАНЕ ИЗ НОТА, А ЗА ВИБРАФОН,
КСИЛОФОН И МАРИМБУ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ДОБОШ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

П. Л. Леин: Техничке вежбе за контролу палица на добошу „П. А. С." Интернационални
рудимент за добош - првих 40 рудимената

Д. Агостини: Студије за добош - фундаментална техника, виши ниво

ЕТИДЕ

Ч. Кериген: 12 етида за добош- рудименталан приступ Ј. Делеклуз: 12 етида за добош -
класичан приступ Д. Агостини: Припреме за читање са листа - класичан приступ

КОМАДИ

Д. Палиев: 20 комада за добош соло уз клавир Н. Ј. Живковић: „Регго Ја сопсегло Ко 1" соло

Д. Агостини: Воз за добош соло Др. Ф-Р. Бергер: „Ка Р'ас" за добош соло

ТИМПАНИ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

Д. Палиев: Техничке вежбе за 2, 3 и 4 тимпана Жан Батињ: Нова француска школа за тимпан

ЕТИДЕ

Д. Палиев: Етиде за 4 тимпана - избор етида К. Купински: Етиде за 4 тимпана - избор етида

Х. Коине: Тимпани - етиде за 4 и 5 тимпана Ј. Зегалски: 30 етида за 4 тимпана

КОМАДИ

Д. Палиев: 19 комада за тимпан уз клавир - комади за 4 тимпана

Ф. Ферстил: Француска свита за 4 тимпана соло В. Шинстаин: Соната Бр.1 за тимпан уз
клавир К. Х. Кепер: „Муџо - 1о§1са" 3 скице за тимпане и орке- стар/клавир

В. Шинстаин: „Тимпани /Рото-том/ соло за мелодијско сви- рање - соло

КСИЛОФОН И МАРИМБА

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - техничке вежбе

ЕТИДЕ

М. Голденберг: 39 етида за ксилофон соло

Ц. О. Масер: Етиде у Це-дуру ор. 6 бр. 10 за маримбу соло

КОМАДИ

К. Купински: Комади за ксилофон уз клавир Н. Ј. Живковић: Забавни ксилофон, књига II соло Н. Ј. Живковић: Забавна маримба, књига I соло Н. Ј. Живковић: Српски валцер за ксилофон или маримбу уз клавир

М. Тоширо: Концерт за ксилофон и клавир Ф. Кригер: „Бравура - Фантазија" за ксилофон уз клавир/оркестар

Атанасов: Рондо за ксилофон и клавир

ВИБРАФОН

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

Д. Фридман: Техника демфовања и коришћење педала на вибрафону

ЕТИДЕ

Д. Фридман: Етиде из књиге „Техника демфовања и коришћење педала на вибрафону"

КОМАДИ

Монти: Чардаш за вибрафон и клавир (обрада)

Г. Бартон: Збирка комада за вибрафон соло (обрада) Н. Ј. Живковић: Забавни вибрафон, књига I соло М. Птажинска: Четири прелида за вибрафон уз клавир М. Глентворт: „Вие8 1ог О11ћег1" соло

Финк: Концерт за вибрафон и оркестар (клавирска пратња)

С. Рифлинг: Концерт за маримбу, вибрафон, ксилофон и оркестар - цео концерт

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по шест етида за сваки инструмент;

б) по две композиције за сваки инструмент.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

ДОБОШ

Соло композиција;

Композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта.

ТИМПАНИ

Соло композиција;

Композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта.

МЕЛОДИЈСКЕ УДАРАЉКЕ (ВИБРАФОН, КСИЛОФОН, МАРИМБА)

Две соло композиције;

Две композиције уз пратњу клавира (комад, свита, соната или концерт).

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ЗА ДОБОШ И ТИМПАНЕ ИЗ НОТА, А ЗА ВИБРАФОН, КСИЛОФОН И МАРИМБУ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА УДАРАЉКИ

Наведене методолошке јединице обухватају све музичко-техничке захтеве који су као задатак неопходни да се савладају. У складу са овим начињен је и избор из светске литературе за УДАРАЉКЕ који укључује: школе, збирке техничких вежби и студија, етиде, комаде и композиције слободне форме. Дата литература најистакнутијих светских педагога и композитора за удараљке, настала је у различитим временским периодима, самим тим ученици могу да упознају стилске правце у музици.

Остављено је довољно простора и за индивидуално проширење ове литературе, о чему одлучује сваки наставник посебно уколико је поједини ученик савладао и превазишао оквире наведеног садржаја. У оваквим случајевима наставник се обавезно мора руководити музичко-техничким захтевима који одговарају програму разреда у коме је ученик као и његовој музичко-техничкој зрелости.

Мада су неке од поменутих композиција обраде за ударачке, углавном мелодијске инструменте, оне значајно доприносе делу програма који се бави познавањем одређених стилских праваца.

Градиво је систематизовано према техничким и музичким захтевима и прилагођено је изучавању и савлађивању уз редован и континуиран рад.

Планови и програми за СМШ - читање с листа удараљке

Назив предмета ЧИТАЊЕ С ЛИСТА

Циљ ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Разред Први, други, трећи, четврти

Годишњи фонд часова 35/35/35/33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама удараљки у камерној и оркестарској литератури.

		Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.
--	--	--

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена

Први Разред

УДАРАЉКЕ

Добош

Ч. Мемфис: Савремени перкусиониста

Тимпани

Е. Којне: „тимпани" Етиде - избор за 2 тимпана

Мелодијске удараљке

М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - избор етида које одговарају захтевима овог предмета

ПРИМЕРИ ЗА УПОЗНАВАЊЕ ОРКЕСТАРСКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Добош

Ј. Готовац: Симфонијско коло

Ћ. Росини: Сврака крадљивица - увертира

Ћ. Верди: Сицилијанске вечери - увертира;

Набуко - увертира

Тимпани

А. Моцарт: Симфонија у Ес-дуру; Чаробна фрула - увертира

Ј. Хајдн: Оксфорд - Симфонија

Л. ван Бетовен: Прометеј - увертира; Фиделио - увертира; Егмонт - увертира; Симфонија бр. 1 Це-дур; Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур; Симфонија бр. 4 Бе-дур Ј.

Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол; Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 3 Еф-дур

Ксилофон

Б. Бритн: Водич кроз оркестар

Рахмањинов: Симфонијске игре

М. Равел: Гуска - моја мама (свита)

Н. Р. Корсаков: Прича о цару Салтану

А. Хачатуријан: Симфонија бр. 1

И. Стравински: Свадба - све четири слике

С. Прокофјев: Скитска свита

Б. Барток: Соната за два клавира и удараљке

Велики бубањ и чинеле

П. И. Чајковски: Лабудово језеро - валцер из балетске свите

Ж. Бизе: Кармен - увертира

И. Стравински: Петрушка

Тамбурина

П. И. Чајковски: Италијански капричо

Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком)

С. Прокофјев: Клавирски концерт бр. 3

П. И. Чајковски: Лабудово језеро - шпанска игра

Триангл

Н. Р. Корсаков: Шехерезада Маракас

С. Прокофјев: Ромео и Јулија - игра девојака из балет

Звончићи

П. И. Чајковски: Лабудово језеро; Успавана лепотица - варијације

Р. Корсаков: Прича о цару Салтану

Рахмаџинов: Симфонијске игре

Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.

Други разред

УДАРАЉКЕ

Добош

Ч. Мемфис: Савремени перкусиониста

Тимпани

Е. Којне: Тимпани етиде - избор за 2 тимпана

Мелодијске удараљке

М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - избор етида које одговарају захтевима овог предмета

ПРИМЕРИ ЗА УПОЗНАВАЊЕ ОРКЕСТАРСКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Добош

А. Бородин: Кнез Игор - Половецке игре

Хачатуријан: Спартак, II чин балета

П. И. Чајковски: „1812" - увертира

М. Равел: Болеро ,

Ј. Штраус-отац: Радецки марш - са уводом на добошу соло

Тимпани

Г. Ф. Хендл: Алелуја,

А. Моцарт: Реквијем,

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 6 Еф-дур; Симфонија бр. 7 А- дур; Симфонија бр. 8 Ефдур;

Симфонија бр. 9 де-мол; Концерт за виолину Де-дур; Концерт за клавир Ге-дур бр. 4;

Концерт за клавир Ес-дур бр. 5

Ј. Брамс: Симфонија бр. 4 це-мол; Концерт за виолину Де-дур

Ксилофон

С. Рахмаџинов: Симфонија бр. 3

А. Хачатуријан: Гајана II чин - игра девојака и IV чин - игра сабљи

И. Стравински: Жар птица - балет; Петрушка

С. Прокофјев: Александар Невски - кантата

Б. Барток: Музика за гудаче, челесту и удараљке

Велики бубањ и чинеле

П. И. Чајковски: Лабудово језеро - чардаш из балетске свите

Р. Корсаков: Шехерезада а2 и висећа чинела,

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9 де-мол -IV став

Тамбурина (даире, деф)

Ж. Бизе: Кармен - увертира за IV чин опере

К. Дебиси:Игра

Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком)

С. Прокофјев: Други концерт завиолину и оркестар

Ж. Бизе: Кармен II чин

Триангл

Ф. Лист: Клавирски концерт бр. 1 Ес-дур,

С. Прокофјев: Александар Невски -кантата

Звончићи

П. И. Чајковски: Успавана лепотица - валцер

С. Рахмаџинов:Симфонија бр. 3; Варијације на Паганинијеву тему,

Глазунов: Концертни валцер

И. Стравински: Петрушка,

О. Респики: Римске пиније

Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.

Трећи рзред

УДАРАЉКЕ

Добош

Д. Агостини: Припрема за читање с листа

Тимпани

Е. Којне: Тимпани етиде - избор за 2, 3 тимпана

Мелодијске удараљке

М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - избор етида које одговарају захтевима овог предмета

ПРИМЕРИ ЗА УПОЗНАВАЊЕ ОРКЕСТАРСКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Добош

Н. Р. Корсаков: Шпански капричо; Шехерезада III и IV став свите

Д. Шостакович: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 7; Симфонија бр. 8

Прокофјев: Поручник Киже

М. Равел: Дафнис и Клое

Г. Малер: Симфонија бр. 3 - добош иза бине

Тимпани

Н. Р. Корсаков: Шехерезада

П. И. Чајковски: Ромео и Јулија - увертира фантазија; Симфонија бр. 5

А. Дворжак: Симфонија из Новог света бр. 9 и бр. 5

Б. Сметана: Моја домовина - Влтава

Ф. Б. Менделсон: Симфонија бр. 3 Шкотска

Ј. Сибелијус: Симфонија бр. 1; Финландија

Ђ. Верди: Реквијем - Миса

Г. Малер: Симфонија бр. 1 - Титан; Симфонија бр. 5

Х. Берлиоз: Фантастична симфонија С. Прокофјев: Класична симфонија Д. Шостакович: Симфонија бр. 1

П. Коњовић: Коштана - симфонијски триптих

Ксилофон

Д. Шостакович: Симфоније бр. 4; Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 6; Симфонија бр. 7; Симфонија бр. 11

Ц. Гершвин: Порги и Бес - увертира

Х. Томази: Азијатски концерт

Велики бубањ и чинеле

Ђ. Верди: Реквијем – Миса

П. И. Чајковски: Ромео и Јулија - увертира фантазија

Тамбурина (деф, даире)

Ж. Бизе: Арлезијанка из опере Кармен,

Н. Р. Корсаков: Шехерезада

Триангл

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9

Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком)

М. Глинка: Ноћ у Мадриду - Шпанска увертира бр. 1

С. Прокофјев: Симфонија бр. 5 II став Звончићи

С. Прокофјев: Александар Невски - кантата; Четврти клавирски концерт

Л. Делиб: Лакме - арија са звончићима

К. Сен-Санс: Карневал животиња - Акваријум

Ф. Лист: Тарантела

Р. Штраус: Дон Жуан

Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.

Четврти разред

УДАРАЉКЕ

Добош

Д. Агостини: Припрема за читање с листа

Тимпани

Е. Кене: Тимпани етиде - избор за 2, 3 и 4 тимпана

Ксилофон

М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон - избор етида које одговарају захтевима овог предмета

ПРИМЕРИ ЗА УПОЗНАВАЊЕ ОРКЕСТАРСКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Добош

Н. Р. Корсаков: Прича о цару Салтану - I свита

Д. Шостакович: Симфонија бр. 9; Симфонија бр. 10; Симфонија бр. 11

Прокофјев: Ромео и Јулија - Маске и Тибалтова смрт

Тимпани

П. И. Чајковски: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 6 А. Дворжак: Симфонија бр. 4 (бр. 8)

Б. Сметана: Продана невеста – увертира

Е. Елгар: Варијације бр. 7

Ф. Б. Менделсон: Симфонија бр. 4 - Италијанска; Симфонија бр. 5 - Реформаторска

Ј. Сибелијус: Концерт за виолину

Р. Штраус: Дон Жуан - симфонијска поема; Електра - опера

Г. Малер: Симфонија бр. 6; Симфонија бр. 7; Симфонија бр. 9

Х. Берлиоз: Карневал - увертира; Харолд у Италији

Д. Шостакович: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 8; Симфонија бр. 9

Р. Вагнер: Риенци - опера; Холанђанин луталица - увертире I, II, III чина

Ксилофон

Д. Шостакович: Симфонија бр. 14; Симфонија бр. 15; Златно доба - полка из балетске свите;

Концерт за виолину бр. 1; Концерт за чело бр. 2

Ц. Гершвин: Американац у Паризу

П. Коњовић: Коштана - симфонијски триптихон

Велики бубањ и чинеле

М. Мусоргски: Ноћ на голом брду

П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4

Тамбурина (дауре, деф)

П. Коњовић: Коштана - симфонијски триптихон

А. Дворжак: Карневал - увертира

Триангл

С. Прокофјев: Ромео и Јулија - Маске из свите

Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком)

Р. Вагнер: Танхојзер - део из опере

Прапорци

К. Орф: Кармина бурана - бр. 8

Звончићи

С. Прокофјев: Скитска свита

Л. Делиб: Копелија - игра из балета

К. Сен-Санс: Самсон и Далила - свита из опере

Р. Вагнер: Зигфрид - III чин

Ф. Лист: Мађарска рапсодија бр. 2

П. Дика: Чаробњаков ученик

Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.

Планови и програми за СМШ - инструмент виолина

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Виолина је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање и припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд часова **105 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона Постизање слободног и разноликог звука. Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – равномерно вођење целог гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање контроле над звуком), – промена гудала на жабици и врху као и

предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		промене гудала током целе дужине гудала, – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. Техника леве руке: – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – правилан пад и одизање прстију, – развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, – промена позиција од једноставних ка сложенијим, – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, – вештачки и природни флажолети. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност.
--	--	---

Вежбе и студије скала

- Шрадик: Вежбе за леву руку, Вежбе за десну руку
- Шевчик: оп. 1, 2, 8 и 9
- Григоријан: Скале и арпеђа
- К. Флеш: Систем скала
- М. Ивановић: Систематске студије скала Студије промене позиција и двогласа.
- Аврамов: Скале

ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.

Обавезни минимум програма

- Две дурске, истоимене молске скалекроз три октаве са разложеним трозвучима и четворозвучима и двохватима кроз најмање једну оактаву (терце, сексте и октаве);
- 10 етида;
- Један концерт (I или II и III став) и једна предкласична соната(два става)
- Четири комада различитог карактера

Јавни наступи

– обавезна три јавна наступа током школске године.

Програм испита:

- Једна дурска и истоимена молска скала (кроз минимум 3 различита потеза)- кроз три октаве са разложеним трозвучима и четворозвучима и двохватима кроз најмање једну оактаву (терце, сексте и октаве);
- Две етиде од којих једна Кројцера (од броја 5 – редакција А. Јамполски);
- Концерт I или II и III став, или цела соната;
- Један комад

Испитни програм се изводи напамет

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

ЛИТЕРАТУРА***Етиде**

- Р. Кројцер: 42 етиде(етиде од бр. 2 – 17)
- Ж. Мазас: Етиде оп. 36, прва свеска
- Ф. Фиорило: 36 етида

- Ј.Донт: оп. 37
- Х.Сит: 4. и 5. свеска
- Б.Кампањоли етиде
- Збирке осталих аутора по избору наставника које одговарају могућностима ученика

Концерти и сонате

- А. Вивалди: Концерти *4 годишња доба*
- Т. Албиниони: Концерт А-дур
- Д. Кабалевски: Омладински концерт
- П. Нардини: Концерт а-мол
- Ј. С. Бах: Концерт а-мол и Е-дур
- Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур
- Ђ. Б. Виоти: Концерт бр. 20, 22
- Г. Ф. Хендл: Сонате А. А. Корели: Сонате
- Р. Кројцер: Концерти бр. 13 и 19
- П. Роде: Концерт бр. 6, 7, 8
- Л. Берио: Концерт бр.7. и 9.

Дела мале форме

- М. Ивановић: Фестивал мелодија I и III свеска, Југословенски репертоар, Од преткласике до модерне, II свеска
- Римски-Корсаков: Песма индијског госта
- Д. Шостакович: Романса
- Л. ван Бетовен: Контраданса и Менует
- Ф.М.Верачини: Ларго
- К. В. Глук: Мелодија
- А. Вивалди:Интермецо
- Ј. Хајдн: Менует Де-дур
- Дакен: Кукавица
- А. Корели: Алегро
- Матесон: Арија
- Ж. Ф. Рамо: Гавота са варијацијама
- Ј.Фиоко: Алегро

и друга дела по избору наставника

Назив предмета

ВИОЛИНА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Виолина је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

105 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона. Постизање слободног и разноликог звука у зависности од музичког садржаја композиција које се изводе Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике) Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – равномерно вођење целог гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање контроле над звуком) – промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије,

припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада Техника леве руке: – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – правилан пад и одизање прстију, – развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, – промена позиција од једноставних ка сложенијим – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала – вештачки и природни флажолети Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Вежбе и студије скала – Х. Шрадик: Вежбе за леву руку, Вежбе за десну руку – О. Шевчик: оп. 8 и оп. 9 Ф. Гросман: Вежбе за леву руку – А. Григоријан: Скале и арпеђа
--	--	--

		– К. Флеш: Скале – М. Ивановић: Систематске студије скала – Студије промена позиција и двогласа – В.Аврамов / Р.Данева - Скале ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.
--	--	---

Обавезни минимум програма

- а) Студије промена позиција и двогласа;
- б) четири дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвучима и четворозвучима које нису обрађиване у I разреду;
- в) 10 етида;
- г) два дела велике форме: један концерт и једна класична соната (препоручују се два става из једне од Телеманових фантазија за соло виолину као припрема за извођење Бахових партита и соната за виолину соло);
- ђ) четири дела мале форме - комада.

Јавни наступи

- обавезна три јавна наступа током школске године.

Програм испита:

- Дурска и истоимена молска скала, према тоналитету једне од композиција из испитног програма, са разложеним акордима и двогласима; терце, сексте, октаве - скале треба изводити са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих;
- Две етиде од којих једна Кројцера (од броја 10 - редакција А. Јамполски);
- Концерт I или II и III став или цела соната;
- Једно дело мале форме изабрано према склоностима ученика - техничке тешкоће нису одлучујуће.

Испитни програм се изводи напамет

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде

- Р. Кројцер: 42 етиде (преорука од бр. 2 – 17)
- Ж.Ф.Мазес етиде: Етида
- Б.Кампањоли: Етиде
- Ф. Фиорило: 36 етида

Збирке различитих аутора и друге збирке по избору

Дела велике форме

Концерти, сонате, фантазије

- Ј. С. Бах: Концерт Е-дур
- А. Вивалди: Сонате
- Ж. Виоти: Концерти бр. 22, 23 и 24
- Г. Ф. Хендл: Сонате
- А. Корели: Ла Фолиа
- В. А. Моцарт: Концерти
- Г. Ф. Телеман: 12 фантазија за виолину соло - избор
- П. Роде: Концерти

Дела мале форме

- М. Ивановић: Југословенски репертоар, Фестивал мелодија, Од преткласике до модерне, II и III свеска Златне степенице, III свеска
- П. И. Чајковски: Баркарола, Јесења пема, Песма без речи
- А. Хачатурјан: Ноктурно
- Х. Вјењавски: Легенда, Мазурка, Пољска песма
- Ф. М. Верачини: Ларго
- Ј. Хајдн: Капричо
- Л. К. Дакен: Кукавица
- А. Дворжак: Хумореска - Деплан: Интрада
- Ф. Менделсон-Концерт де-мол
- Крајслер: Песма без речи и други комади
- В. А. Моцарт: Менует Де-дур
- Франкер-Крајслер: Сичилијана и Ригодон

Друга дела одговарајуће тежине по избору наставника

III РАЗРЕД (3 часа недељно, 105 часова годишње)

ВЕЖВЕ И СТУДИЈЕ

СКАЛА

Шрадик: Вежбе за леву руку Шрадик: Вежбе за десну руку Гросман: Вежбе за леву руку Шевчик: оп. 1 III и IV свеска Григоријан: Скале и арпеђа К. Флеш: Систем скала Е. Гиљемс: Свакодневне вежбе виолиниста (24 скале) Студија промене позиција и двохвата Припремне вежбе за прсторедне октаве и дециме

ЕТИДЕ

Кројцер: 42 етиде Данкла: Етиде оп. 73 Ровели: Етиде Роде: 24 каприса оп. 22 Друге збирке етида по избору

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Концерти Е-дур и де-мол

Вивалди: тежи концерти Леклер: Концерт де-мол Ј. Хајдн: Концерт Це-дур

А. Моцарт: Концерт Ге-дур, А-дур, Бе-дур Перголези: Концерт Бе-дур Шпор: Концерт бр. 7, 8, 9 и 11

Виоти: Концерт бр. 22

Раков: Кончертино

Кабалевски: Омладински концерт

Ј. С. Бах: ставови из соната и партита за виолину соло Г. Ф. Хендл: Соната

Локатели: Соната ге-мол Леклер: Соната Де-дур

Ф. Шуберт: Сонатина Де-дур ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

В. А. Моцарт: Рондо Бе-дур и Ге-дур В. А. Моцарт: Менует П. Сарасате: Романса

Андалуза П. Сарасате: Шпанска игра Рис: Церпетум мобиле Н. Римски Корсаков:

Бумбаров лет Гранадос-Крајслер: Шпанска игра Вјењавски: Легенда Вјењавски:

Мазурка Душан Радић: Песма и игра Јосип Славенски: Југословенска песма и игра Коста

Манојловић: Игра удовица Василије Мокрањац: Стара песма и игра Друга дела по

избору наставника која одговарају могућностима ученика

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Студије промене позиција и двохвата;

б) припремне вежбе за прсторедне октаве и дециме;

в) осам дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвучима и четворозвучима, које нису обрађиване у претходним разредима - до четири повисилице и четири снизилице, које се чешће појављују у литератури, треба стално усавршавати;

г) 10 етида;

д) два дела велике форме: један концерт и једна соната;

ђ) два лакша става из партита Ј. С. Баха;

е) четири дела мале форме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Дурска и истоимена молска скала - према тоналитету једне од композиција из испитног програма - са разложеним акордима и двогласима; скалу треба изводити са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих;

Две етиде од којих једна Кројцера у двозвучима; Један став ис партита Ј. С. Баха за соло виолину; Концерт I или II и III став;

Дело мале форме одабрано према склоностима ученика. ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НА ПАМЕТ

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ

СКАЛА Шрадик: Вежбе за леву руку Шрадик: Вежбе за десну руку О. Шевчик: оп. 1 III и IV свеска, оп. 3 Гросман: Вежбе за леву руку Григоријан: Скале и арпеђа К. Флеш: Систем скала

Е. Гиљемс: Свакодневне вежбе за виолинисте Студије промене позиција и двохвати

Прсторедне октаве и дециме

ЕТИДЕ

Кројцер: 42 етиде Данкла: Етиде оп. 73 Роде: 24 каприса оп. 22 Донт оп. 35

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Концерт Е-дур Леклер: Концерт де-мол Ј. Хајдн: Концерт Це-дур В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур, А-дур, Де-дур, Бе-дур

Брух: Концерт ге-мол

Ф. Менделсон: Концерт е-мол Вјењавски: Концерт де-мол Лало: Шпанска симфонија

А. Хачатурјан: Концерт

Иво Мане Јарновић: Концерт Де-дур Петар Стојановић: Концерти

Стеван Христић: Фантазија за виолину и оркестар Ј. С. Бах: Сонате и партите за виолину соло Корели-Леонар: Ла фолија

Витали: Чакона

Верачини: Сонате е-мол и ха-мол Ф. Шуберт: Сонатине

Дворжак: Сонатине Василије Мокрањац: Соната Јосип Славенски: Славенска соната ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Арија на ге жици - из Свите бр. 3

А. Моцарт: Рондо Ге-дур, Бе-дур, Це-дур Леклер: Тамбурен

Тартини-Крајслер: Варијације на тему Корелија Пуњани-Крајслер: Прелудијум и АлLEGRO

Франкен-Крајслер: Сичилијана и Ригодон Рис: Перпетум мобиле П. И. Чајковски: Мелодија

П. И. Чајковски: Размишљање

Прокофјев: Пет мелодија Б. Барток: Мађарски напеви

Фран Лотка: Жетелачка и Слепачка

Луцијан Марија Шкерјанц: Романтични интермецо Душан Радић: Песма и игра

Јосип Славенски: Југословенска песма и игра Милоје Милојевић: Српска игра

Василије Мокрањац: Стара песма и игра Живорад Грбић: Невестина песма и коло

Друга дела по избору наставника а која одговарају ученику

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) Студије промена позиција и двоухвата;

б) прсторедне октаве и дециме;

в) дурске и молске скале кроз четири октаве - Ге, А, Бе - у тоналитетима који се чешће појављују до четири повисилице и че- тири снизилици и даље усавршавати;

г) осам етида;

д) два дела велике форме: концерт и соната;

ђ) два става из партите или сонате Ј. С. Баха за виолину соло;

е) четири дела мале форме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Две етиде са различитом проблематиком;

Два става из партите или сонате Ј. С. Баха за виолину соло; Концерт - цео;

Виртуозни комад;

Једно дело домаћег аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ Скале се не свирају као испитни захтев али се препоручује провера знања из скала у току школске године.

Планови и програми за СМШ - инструмент виола

Назив предмета

ВИОЛА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Виола је да код ученика развије самосталност музичке интерпретације, изражавања и потпуно владање извођачким апаратом на нивоу средњешколског репертоара, оспособи га за самостални јавни наступ у професионалном окружењу, те припреми за наставак школовања на високошколским институцијама за музику.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

105 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– правилно изводи техничке вежбе за усавршавање извођачког апарата, покрета и поставке; – примени различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – истражује начине обликовања тона и коригује интонацију у току свирања; – препозна и примени законе метричког свирања на одговарајућем репертоару; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи различита изражајна средства у зависности од стила и карактера музичког примера уз помоћ наставника; – користи знања из области теорије музике приликом интерпретације музичког дела; – интерпретира композицију са основним карактеристикама стила и композитора (17.-19. век); – опише својим речима и интерпретира елементе	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развијање извођачког апарата: техничке вежбе и свирање у нижим и вишим позицијама, функционалност рама шаке леве руке, вибрата и коришћења разноврсних артикулација (потеза) и ритмичких комбинација кроз расподелу потеза десне руке. Упознавање виолског репертоара: – оригинална дела за виолу – транскрипције и аранжмани Увод у извођачку анализу и интерпретацију. Развијање музичке фантазије. Основна правила стилски информисаног извођења на примеру репертоара који се изводи - композиције настале у 17, 18. и 19. веку. Скале и техничке вежбе у контексту јединства музичког и техничког развоја (решавање проблема на основу актуелног репертоара). Скале, двозвуци и арпеђа: Трооктавна дурска и молска скала. Потези: – деташе – легато – 3 различита потеза. Арпеђа свих обртаја

музичке форме: мотив, реченица, период, облик песме, соната, концерт; – наведе разлике између оригиналних композиција за виолу, аранжмана и транскрипција; – свира композиције напамет соло и уз пратњу клавира; – комуницира у заједничком свирању, примени принцип узајамног слушања и основне интеракције; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – оствари музичку фантазију уз помоћ наставника; – активно слуша часове и јавне наступе других ученика; – аналитички и критички коментарише сопствено и туђе извођење; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације;		квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (3 и 4, и 6 и 8 нота на један потез, по могућству и 9 и 12). Терце и сексте до 4. позиције, октаве кроз 3 октаве разложено и по могућству симултано. Техничке вежбе – В. Примроуз: Техника је меморија – Г. Безруков и К. Ознобишнев: Основе технике свирања на виоли (Москва, „Музика“, 1973) – Грегоријан: Систем скала – К. Флеш: Систем скала – О. Шевчик: оп. 1, 3, 8 и 9 – Х. Сит: Практична школа за виолу – Ш. Данкла: Школа механизма – Шрадик: Школа виолске технике, свеска I ЛИТЕРАТУРА*списак се налази испод табеле.
--	--	---

– доследно спроводи етапе рада и савладавања музичког дела.		
Обавезни минимум програма – Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвучима и арпеђима – Три етиде различите проблематике – Два комада различитог карактера – Један концерт		
Јавни наступи Обавезна четири јавна наступа током школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Трооктавна скала са потезима, двозвучима и арпеђима – Две етиде различите проблематике – Концерт I или II и III став, или I и II или III и IV став четвороставачног концерта – Комад уз пратњу клавира		

Кључне речи: музичка фантазија, музичко-слушне представе, музички стил, извођачка пракса, извођачка техника, техничке вежбе, јавни наступи, слушање музике

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде - Збирке различитих аутора

- Изабране етиде за виолу (В. Н. Кудрјавцев, уредник, Лењинград, „Музика“, 1987)
- Изабране етиде за виолу (Карел Моравец, уредник, Праг, „Artia“, 1951)
- Студије виоле - Свеске 1 и 2 (У. Дринер, уредник, Касел, „Bärenreiter“)
- Хрестоматија за виолу - Етиде (Л. Х. Гуштина и Е. Ј. Стоклицаја, уреднице, Москва, „Музика“, 1989)

Етиде - Опуси аутора

- А. Б. Бруни: Метод за виолу са 25 етида
- А. Љвов: 24 каприса (транскрипција)
- Б. Кампањоли: 41 каприс, оп. 22
- Ж. Ф. Мазас: Етиде оп. 36 (транскрипција)
- Ј. Палашко: 12 етида, Оп. 55
- Ј. Палашко: 24 лаке мелодијске етиде, оп. 86
- Р. Кројцер: 42 етиде (транскрипција)

Сонате

- А. Вивалди: 12 Соната за виолину Оп. 2 (транскрипција)
- А. Вивалди: 6 Соната за виолончело Оп. 14 (транскрипција)
- Б. Марчело: 6 Соната за виолончело (транскрипција)
- Г. Ф. Телеман: Соната Б-дур
- Г. Ф. Телеман: Соната Де-дур
- Х. Еклс: Соната Ге-мол (обрада П. Кленгел, „Петерс“, Лајпциг)
- Мајсторске композиције за виолу и клавир (избор соната) (Јан Албрехт, уредник, Братислава, „Опус“, 1987)

Концерти

- Б. Антјуфејев: Концерт Ге-дур
- Г. Ф. Телеман: Концерт Ге-дур
- Г. Ф. Хендл (H. Casadesus): Концерт ха-мол
- И. Хандошкин: Концерт Це-дур
- Ј. Б. Аколај: Концерт бр. 1 (транскрипција) Ј. Штамиц: Концерт Ге-дур (транскрипција)
- К. Ф. Целтер: Концерт Ес-дур

Комади - Збирке различитих аутора

- Класични и романтични комади (аранжмани) (В. Форбс, уредник, Оксфорд, „OxfordUniversityPress“, 1974)
- Комади за виолу (Е. Ангелов, уредник, Софија, „Наука и искуство“, 1963)
- Комади композитора 19. века (Е. Страхов, уредник, „Музгиз“, 1962)
- Комади француских композитора (В. Борисовски, уредник, Москва, „Музика“, 1981)
- Мајсторске композиције за виолу и клавир (Ј. Албрехт, уредник, Братислава, „Опус“, 1987)
- Минијатуре за виолу (Т. Гонет, уредник, Краков, „PWM“, 1985)
- Музика за виолу III (Г. Середи, уредник, Будимпешта, „EditioMusicaBudapest“)
- С. Гргић - Албум југословенских композитора, Београд, 1970.
- Хрестоматија за виолу - 5-6 разред (Москва, „Музика“, 1991)
- Хрестоматија за виолу - старији разреди (М. Рејтих, уредник, Москва, „Музика“, 1988)

Комади

- Г. Форе: После сна (транскрипција)
- Ј. В. Каливода: 6 Ноктурна оп. 186, Бр. 1-3
- М. Маре: 5 Старих француских плесова (аранжман)
- Р. Шуман: Сањарење (транскрипција)
- Ф. Менделсон: Песма без речи (транскрипција)
- Х. Сит: Листови из албума, Оп. 39, Бр. 1-3

И друга литература која је одговарајућег музичког и техничког нивоа.

Назив предмета

ВИОЛА

Циљ

ЦИЉ учења предмета Виола је да код ученика развије самосталност музичке интерпретације, изражавања и потпуно владање извођачким апаратом на нивоу средњешколског репертоара, оспособи га за самостални јавни наступ у професионалном окружењу, те припреми за наставак школовања на високошколским институцијама за музику.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

105 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
– интерпретира композицију са значајнијим карактеристикама стила и композитора (17.-19. век) користећи различита изражајна средства; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије уз помоћ наставника; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – појасни структуру дела и да својим речима објасни значења различитих термина музичке форме; – наведе више различитих ознака за темпо, карактер, динамику, агогику и артикулацију и разуме њихово значење; – примени различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – изводи техничке вежбе за усавршавање извођачког апарата, покрета и поставке; – примењује различите начине обликовања тона и самостално коригује интонацију и друге грешке у току свирања; – јасно разликује врсте украса	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Усавршавање извођачког апарата - постепено ширење обима извођачке технике. Скале и техничке вежбе у оквирима органског јединства музичког и техничког развоја - осамостаљивање (решавање проблема на основу актуелног репертоара). Ознаке за темпо, карактер, динамику, агогику и артикулацију у складу са композицијама које су на репертоару. Литература за виолу, слушни и нотни примери, истраживање репертоара. Извођачка анализа и интерпретација - спознаја и освешћивање музичке садржине и контекста дела. Развој музичке фантазије, музичке меморије и способности музичко-слушних представа. Правила стилски информисаног извођења на примеру репертоара који се изводи - разлике између дела различитих епоха. Развој елемената правилног приступа раду на музичком делу, самосталног рада и навике вежбања. Заједничко музицирање с клавирским сарадником - слушање и интеракција у заједничком музицирању. Скале, двозвуци и арпеђа: Трооктавна дурска и молска

и може да одсвира различите врсте трилера; – свира дуже композиције напамет, соло и уз пратњу клавира и примењује различите начине меморисања; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања и приметне интеракције; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – коментарише изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај.		скала. Потези: – деташе – легато – 4 различита потеза. Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (9, тј. 12 нота на један потез). Терце и сексте до 4. позиције, а октаве кроз 3 октаве - симултано. Техничке вежбе – Наведене у садржајима за први разред ЛИТЕРАТУРА* списак литературе се налази испод табеле.:
Обавезни минимум програма – Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвуцима и арпеђима (начин извођења објашњен у садржајима и упутству) – Три етиде различите проблематике – Два комада различитог карактера; – Један концерт – Два става из Свита за виолончело соло Ј. С. Баха (транскрипција за виолу)		
Јавни наступи Обавезна четири јавна наступа током школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Трооктавна скала са потезима, двозвуцима и арпеђима – Две етиде различите проблематике – Концерт I или II и III став – Комад уз пратњу клавира		

Кључне речи: музичка фантазија, музичко-слушне представе, изражајна средства, музичка меморија, стилска правила, развој извођачког апарата, извођачка техника, вежбање, јавни наступи

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде

- Збирке етида различитих аутора и опуси аутора наведени у садржајима за први разред
- П. Род: 24 Каприса, Оп. 22 (транскрипција)
- Ф. Фиорило: 36 каприса за виолину, Оп. 3 (транскрипција)

СОЛО БАХ

- Ј. С. Бах: Свите за виолончело соло (транскрипција)

Сонате

- Сонате и опуси аутора наведени у садржајима за први разред
- А. Вивалди: 6 Соната за виолину Оп. 5 (транскрипција)
- В. Флектон: 4 Сонате за виолу и континуо
- Г. Ф. Телеман: Мелодијски канони - 6 Соната за две виолине (транскрипција за виоле)

Концерти

- А. Штамиц: Концерт бр. 2, Ф-дур
- Г. Ф. Хендл (Н. Casadesus): Концерт ха-мол
- И. Плејел: Концерт Де-дур
- Ј. Б. Аколај: Концерт бр. 1 (транскрипција)
- Ј. Б. Ванхал: Концерт Це-дур (транскрипција)
- Ј. К. Бах (Н. Casadesus): Концерт Це-дур
- Ј. С. Бах: Концерт Ес-дур (реконструкција на основу BWV169, 49 и BWV1053)
- К. Ф. Целтер: Концерт Ес-дур

Комади

- Збирке комада различитих аутора наведене у садржајима за први разред

Комади - Примери

- Ј. В. Каливода: Ноктурна Оп. 186, Бр. 4 и 5
- М. Маре (аранжман): 5 старих француских плесова
- М. Равел: Павана (аранжман)
- Р. Кларк: Краћи комади за виолу и клавир
- Р. Фукс: 6 Фантазијских комада, Оп. 117
- Х. Сит: Листови из албума, Оп. 39, Бр. 4-6

И друга литература која је одговарајућег музичког и техничког нивоа.

III РАЗРЕД **(3 часа недељно, 105 часова годишње)**

Дурске и молске скале кроз три октаве са разложеним тро- звуцима и двозвучима - терце, сексте, октаве.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

Примроз: Техника памћења (Technique de memorie)

К. М. в Вебер: Студије двохвата, лествица и арпеђа, I и II свеска Шрадик: Школа за технику виоле

А. Неински: Вежбе у двозвучима, I и II свеска К. Флеш: Систем лествица

О. Шевчик: оп. 3, 40 варијација О. Шевчик: оп. 1, свеска III и IV Штајнер: Техника виоле, I свеска

ЕТИДЕ

Хрестоматија (Москва, „Музика“, 1990) Кампањоли: оп. 22, 41 каприс (Рикорди - Милано)

Роде: 24 каприча оп. 22

Данкла: Етиде оп. 73

Кројцер: 60 студија за виолу Хофмајстер: 12 етида бр. 329 (Хамбург) СОНАТЕ

К. Стамиц: Соната у Бе-дуру Ф. Менделсон: Соната у Це-дуру Хамер: Соната бр. 2, 3 и 4

Марчело: Сонате у Ге-дуру Давид: Сонатина Граун: Соната у Це-дуру А. Корели: Соната XII де-мол Нардини: Соната де-мол Фукс: Соната де-мол Бунин: Соната за виолу и клавир Г. Ф.

Хендл: Изабране сонате Гедике: Соната бе. 1

КОНЦЕРТИ

Г. Ф. Хендл: Концерт ха-мол К. Стамиц: Концерт Де-дур М. Хајдн: Концерт за виолу Ј.

Шуберт: Концерт Герстер: Кончертино оп. 16 Бек: Концерт Г. Бенда: Концерт Еф-дур

Хофштетнер: Концерт Це-дур

КОМАДИ

Г. Ф. Телеман: Свита у Де-дуру П. Хиндемит: Медитација Каливода: Ноктурна оп. 186 Ф.

Лист: Заборављена романса

М. Глинка: Мазурка Тањејев: Лист из албума оп. 33 А. Љадов: Прелид оп. 11 бр. 1. И.

Стравински: Пасторала Д. Шостакович: Адађо Шпик: 5 слика за виолу и клавир

Девчић: Микромелодија Алберто Марковић: Музика за виолу Чекини-М.Милетић: Мадригал за виолу и гитару

С. Гргић: Композиције југословенских аутора за виолу и кла- вир, свеска I и II

А. Лвов: 24 каприса (Москва, „Музика“, 1990)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по једна етида из сваког дела хрестоматије;

б) два концерта или две сонате;

в) четири комада различита по карактеру.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Две дурске и истоимене молске скале кроз три октаве са разложеним акордима (по Флешу); свиратих у двојним нотама: терце, сексте, октаве;

Две етиде различитог карактера, једна обавезно Кројцера; Концерт, сва три става;

Комад, првенствено југословенских аутора, уз пратњу кла- вира.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Познавање свих скала у свим видовима њихових извођења.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Примроз: Техника памћења (Technique de memorie) Бербер: Студије двохвата, лествица и арпеђа, I и II свеска Шрадик: Школа за технику виоле А. Неински: Вежбе у двозвучима, I и II свеска К. Флеш: Систем лествица О. Шевчик: оп. 3, 40 варијација О. Шевчик: оп. 1, свеска III и IV Штајнер: Техника виоле, I свеска

ЕТИДЕ

Хрестоматија (Москва, „Музика“, 1990) Данкла: Етиде оп. 73 Роде: 24 каприса оп. 22

Палашко:

Роде: Концертна етида Кројцер: 60 студија за виолу (наставак) Анколети: 12 студија оп. 125

Хофмајстер: 12 етида бр 329 (Хамбург)

СОНАТЕ

Ј. Брамс: Соната оп. 120/1

П. Хиндемит: Соната за виолу соло, оп. 25/1

П. Хиндемит: Соната оп. 11/4

Хонегер: Соната

Ф. Менделсон: Соната у Це-дуру К. Штамиц: Соната у Бе-дуру

Л. Бокерини: Соната де-мол Валентини: Соната Е-дур Ристић: Соната за виолу

Владо Милошевић: Соната за виолу Борис Папандопуло: Соната за виолу Крејчи: Соната цис-мол, оп. 57

Д. Шостакович: Соната за виолу и клавир оп. 147

КОНЦЕРТИ

Давид: Концерт за виолу Глазунов: Концерт

Ј. Хајдн: Концерт Де-дур (транскрипција) Ј. Кр. Бах: Конверт це-мол Ј. С. Бах: Концерт Е-дур (транскрипција) Домжалицки: Концерт за виолу и клавир

Милетић: Концерт за виолу и оркестар Стојановић: Концерт за виолу Шулек: Концерт за виолу

КОМАДИ

К. М. Вебер: Анданте и Рондо унгарезе П. Хондемит: Жалобна музика Брух: Романса у Еф, оп. 85 Давид: Комад за виолу Бах-Кодал: Фантазија хроматика Ј. Хајдн: Менует

Домжалицки: Пет багатела за виолу и клавир оп. 41 Мирослав Милетић: Рапсодија за виолу и клавир Примож Рамовш: Скице за виолу и клавир Примож Рамовш: Ноктурно за виолу и клавир Ф. Лотка-Калински: Сљепачка (Ред. Л. Миранов) С. Гргић: Композиције југословенских аутора за виолу и клавир, I и II свеска

А. Лвов: 24 каприса (Москва, „Музика“, 1990)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по једна етида из сваког дела хрестоматије;

б) глисанда и флажолети;

в) читање са листа камерних и оркестарских дела, као и сола из истих;

г) два става из свита или соната Ј. С. Баха;

д) два концерта;

ђ) четири комада различита по карактеру.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Две етиде различитог карактера - једна, по могућству, у двозвучима; Бах - два става из сонате или партите;

Концерт - сва три става;

Два примера из оркестарске литературе;

Комад уз пратњу клавира - првенствено југословенских аутора. ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

Планови и програми за СМШ - инструмент виолончело

Назив предмета

ВИОЛОНЧЕЛО

Циљ

ЦИЉ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

105 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – се самостално штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са

емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале – С.Каљанов: Техника виолончела – М.Симић: Скале са помоћним тоновима и трозвучима. – Двозвучи: Разложене терце, сексте и октаве. – Трозвучи: Д7 и УМ7. Техничке вежбе – Кирил Вапорджиев: – Палчева техника за виолончело. – Р. Мац: Увод у свирање на палчанику – Р. Мац: Положај и прелази – Косман: Трилер вежбе – Фејар: Техничке вежбе, II свеска – О. Шевчик – вежбе на палцу (аранжман за вч.) ЛИТЕРАТУРА* списак је дат испод табеле.
Обавезни минимум програма – Две дурске и две молске скале са трозвучима и Д7 ,УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз три октаве;		

- четири етиде;
- два комада;
- једно дело велике форме.

Јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године

Програм испита:

- Једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама (разложено), трозвучима и четворозвучима;
- Једна етида из предложене литературе;
- Ј. С. Бах: један став из I свите
- Први став из једног од наведених концерата.

Испитни програм се изводи напамет

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде

- С.Ли: 40 етида оп. 31 Кумер: Етиде
- Доцауер: Етиде II
- Дипор: Етиде
- Мерк: Етиде
- Р. Мац: 30 етида
- И. Попарић: Етиде,
- Д. Попер: Етиде

Комади

- Ј. С. Бах: Ариозо
- Д. Попер: Гавота
- П. И. Чајковски: Ноктурно
- Гопар: Успаванка,
- Форс: Елегија,
- Чајковски: Сентиментални валцер.

Дела велике форме

- Ј. Кленгел: Концерто Це-дур
- Г. Голтерман: Концерто бр. 1
- А. Вивалди: Концерт Де-дур оп. 3 бр. 9
- Ј. С. Бах: I свита Ге-дур, II свита д-мол
- Ј.Б. Самартини: Соната Ге-дур
- А. Вивалди: Соната
- за виолончело
- Б. Марчело: Соната Це-дур

Друга дела из светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа.

Назив предмета

ВИОЛОНЧЕЛО

Циљ

ЦИЉ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање и припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

105 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– самостално се штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама

интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале – С.Каљанов: Техника виолончела – К. Флеш: Скале – Двозвуци (унисоно): терце, сексте и октаве, трозвуци и Д7, УМ7. Техничке вежбе – О. Шевчик – вежбе на палчанику – Р. Мац: Положаји и прелази – Б. Косман: Трилер вежбе – Л. Фејар: Техничке вежбе III свеска ЛИТЕРАТУРА* списак је дат испод табеле.
Обавезни минимум програма – две дурске и две молске скале са трозвучима и Д7, УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама кроз четири октаве; – четири етиде; – два комада; – једно дело велике форме.		
Јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године		

Програм испита:

- Једна молска скала (хармонски мол) са потезима, терцама, секстама, октавама, трозвучима и четворозвучима;
- Једна етида;
- Комад;
- Ј. С. Бах: два става из I или II свите;
- Први став из једног од наведених концерата;

Испитни програм се изводи напамет

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

ЛИТЕРАТУРА***Етиде**

- С. Ли: 40 етида
- Ј. Мерк: Етиде
- Ж. Л. Дипор: Етиде
- И. Попарић: Етиде
- Р. Мац: 30 етида
- Ф. Грицмахер: Етиде, I свеска
- Ј. Ј. Доцауер: Етиде III свеска
- Д. Попер оп.73

Комади

- Рахмаџинов: Серенада
- Рахмаџинов: Вокализа
- В. Мокрањац: Стара песма
- Ф. Купрен: Пасторала
- Д. ван Генс: Скерцо
- К. Сен-Санс: Алегро апасионато

Дела велике форме

- Б. Ромберг: Концерт бр.2 Де-дур
- А. Вивалди: Концерт а-мол
- Ј. Кр. Бах: Концерт це-мол
- Ј. Хајдн: Концерт Де-дур - мали
- Ј. С. Бах: Соло свита бр. 1 и бр. 2.
- А. Корели: Сонате
- Ђ. Червето: Сонате
- Л. Бокерини: Соната Це-дур

Друга дела светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа.

III РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале кроз четири октаве, терце, сексте и октаве; кроз три октаве са различитим потезима.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖВЕ

Косман: Трилер вежбе Фејар: Техничке вежбе

ЕТИДЕ

Гроцмахер: I свеска Мерк: Етиде Дипор: Етиде Доцауер: Етиде И. Попарић: Етиде

КОМАДИ

Гранадос: Интермецо Глазунов: Песма трубадура Петар Коњовић: Хајдучка Дејан Деспић:
Сичилијана „Давид Попер: Мазурка
И. Попарић: Композиције за ансамбле виолончела (број 4, 5, 6 и 8)

СОНАТЕ

Л. Бокерини: Соната Ге-дур Ариости: Соната е-мол Ке д'Ервелоа: Свита Еклер: Соната ге-мол

КОНЦЕРТИ

Голтерман: Концерт а-мол и ха-мол Давидов: Концерт бр. 1 Ромберт: Концерт е-мол бр. 4
А. Вивалди: Концерт а-мол Лео: Концерт

СВИТЕ

Ј. С. Бах: Свита бр. 2

Користити и друга дела одговарајућег техничког нивоа

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) Три дурске и три молске скале у терцама, секстама и окта- вама превезано без штрихова;
- б) шест етида;
- в) четири комада;
- г) Бахова свита;
- д) соната и концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна скала са терцама, секстама и октавама;

Једна етида;

Два става из свите - обавезно Прелудијум;

Цела соната или I или II и III став концерта.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима, терце, сексте и октаве кроз три октаве.

Косман: Трилер вежбе Фејар: Техничке вежбе

ЕТИДЕ

Дипор: Етиде Попер: Етиде Доцауер: Етиде Франшом: Каприча

Пјати: Каприча - први капричо Грецмахер: I свеска

И. Попарић: Етиде

КОМАДИ

П. И. Чајковски: Песма Форе: Елегија Албениз: Малагенија К. Сен Санс: АLEGRO апасионато
Попер: Тарантела
И. Попарић: Композиције за ансамбле виолончела (број 4, 5,6 и 8)

СОНАТЕ

Л. ван Бетовен: Соната бр. 1 Бревал: Соната Ге-дур Франкер: Соната Е-дур Л. Бокерини:
Соната А-дур

КОНЦЕРТИ

Кленгел: Концерт де-мол Л. Бокерини: Концерт Бе-дур К. Сен Санс: Концерт а-мол А.
Вивалди: Концерт а-мол, ПВ 35 Ф. Е. Бах: Концерт а-мол

СВИТЕ

Ј. С. Бах: Свита бр. 3
Друга дела одговарајућег техничког нивоа

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) Три дурске и три молске скале у терцама, секстама и окта- вама;
- б) шест етида;
- в) пет комада;
- г) Бахова свита;
- д) концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Две етиде; Виртуозни комад;
Композиција из XX века- по могућству домаћег компози- тора;
Два става из Бахове свите бр. 3 - обавезно Прелудијум; Цео концерт;
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

Планови и програми за СМШ - инструмент контрабас

Назив предмета

КОНТРАБАС

Циљ

ЦИЉ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

105 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	

- самостално се штимује;
- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- истражује начине добијања чисте интонације;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;

Слушање и интонација.
Контрола ритма.
Развијање музичке интерпретације различитих стилова.
Музичка меморија.
Припрема за јавни наступ.
Читање с листа и заједничко музицирање.

Техника десне руке:

- померање звучнетаке и контрола квалитетатона.
- расподела и брзина кретања гудала;
- промена притиска гудала.
- динамика и темпо..;
- разноврсни потези и ритмичке фигуре:

Техника леве руке:

- палац позиција;
- промена позиција
- вибрато.
- Орнаменти (мелизми)

Скале

- дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези)
- Двозвучи: Разложене терце, квинте и октаве.
- Трозвучи
- Маденски (св. 1)
- Тошев (св. 1)

Техничке вежбе

- Штрајхер (св. 4)
- Симандл – палчева позиција (св. 4, 5,)
- Новосел – палчева поз.
- Монтаг – палчева поз.

– свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Етиде – Храбе (св. 1) – Новосел (други део) палчева позиција – Шторх - Храбе (св. 1) – Симандл 10 малих етида – Слама 66 етида – Либон 12 етида – Етиде по избору Комади – Одговарајуће тежине по избору наставника Дела велике форме – Сонате (Ђованино; Марчело; Феш; Корели; Телеман; и др.)
--	--	--

Обавезни минимум програма

- а) Две дурске и две молске скале са трозвучима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве;
- б) четири етиде;
- в) три комада;
- г) једна соната (два става)

Јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа у току године

Програм испита:

Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвучима.

Једна техничка вежба.

Једна етида са клавирском пратњом.

Два става сонате или комад.

Испитни програм се изводи напамет

Кључне речи: тон, интонација, ритам, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета

КОНТРАБАС

Циљ

ЦИЉ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– самостално се штимује; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучнетаке и контрола квалитетатона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо..; – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: – палац позиција; – промена позиција – вибрато. – Орнаменти - мелизми Скале – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвуци: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвуци – Маденски (св. 1) – Тошев (св. 1)

припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Техничке вежбе – Штрајхер (св. 4) – Симандл – палчева позиција (св. 4, 5,) – Новосел – (други део) палчева поз. – Монтаг – палчева поз. Етиде – Храбе (св. 1) – Новосел 15 етида – Шторх - Храбе (св. 1) – Симандл 9 великих етида – Слама 66 етида – Либон 12 етида – Етиде по избору Комади – Одговарајуће тежине по избору наставника Дела велике форме – Сонате (Ђованино; Марчело; Феш; Корели; Телеман; и др.)
Обавезни минимум програма а) Две дурске и две молске скале са трозвучима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве; б) четири етиде; в) три комада; г) једна соната (два става).		
Јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа у току године Програм испита: Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвучима. Једна техничка вежба. Једна етида са клавирском пратњом. Два става сонате или комад. Испитни програм се изводи напамет		

Кључне речи: тон, интонација, ритам, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале кроз три октаве, терце, двохвати, арпеђа.

ЛИТЕРАТУРА

Тошев: III део Маденски: II свеска

ШКОЛЕ

Ф. Симандл: VII и VIII свеска

Штрајхер, Монтаг, (Петраки): Наставак палчеве позиције

ЕТИДЕ

Храбе: II свеска Ф. Симандл - Градус: I део Черни, Кројцер, Нани - избор

СОНАТЕ

Флеш, Телеман, Еклер и друге одговарајуће композиције.

КОНЦЕРТИ

Шпергер, Порпора, Хофмајстер, Пихл, Капучи

КОМАДИ

По избору наставника а да су одговарајуће тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) пет скала;
- б) Симандл - VII до краја и VIII свеске - флажолети или вежбе другог аутпра одговарајућих техничких проблема;
- в) 25 етида;
- г) два комада;
- д) једна сонате;
- ђ) један концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна дурска или молска скала, разложене терце, трозвуци; Једна етида;

Један комад са клавиром; Један концерт - цео.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале, терце, двохвати, арпеђа.

ЛИТЕРАТУРА

Тошев: IV део Маденски: II свеска

ШКОЛЕ

Ф. Симандл: VIII свеска

Штрајхер, Монтаг, (Петраки): Наставак палчеве позиције

ЕТИДЕ

Ф. Симандл - Градус: II део Шторх - Храбе: II свеска (концертне етиде) Ј. Новосел: 6 каприса за контрабас Черни, Кројцер, Нани - избор

СОНАТЕ

А. Вивалди: е-мол Г. Ф. Хендл: ге-мол Фаркаш

СВИТЕ

Бах, Фриба

КОНЦЕРТИ

Ванхал, Драгонети, Дитерсдорф

КОМАДИ

По избору наставника а да су одговарајуће тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

- а) пет скала;
- б) Симандл - VIII до краја или вежбе другог аутпра одговарајућих техничких проблема;
- в) 10 етида;
- г) један каприс;
- д) два комада;
- ђ) једна сонате;
- е) два става свите;
- ж) један концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Једна концертна етида; Два става свите;

Један комад са клавиром; Један концерт - цео.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ГУДАЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА

Садржај програма у настави гудачких инструмената обезбеђује наставак и надградњу едукације ученика у његовом оспособљавању за укључење у професионалну делатност а такође и за даљи наставак школовања.

Програми обухватају различита стилска раздобља и обезбеђују могућност систематичног и поступног савладавања инструментално-извођачких и креативних захтева, у складу са приципом јединства развоја музичких и техничких компоненти код ученика.

Избор дела из литературе треба схватити само као подсетник који ни у ком случају не може бити потпун. Сонате, концерти и композиције различитих стилова представљају подручје ширих и разноврсних музичко-техничких и уметничких задатака који тешко подлежу формалистичком сврставању у одређени разред.

Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика са којим ради, његове психофизичке способности, и да му помогне при професионалном опредељењу и усмеравању. Он планира и индивидуални програм за сваког ученика водећи рачуна о поступности у повећавању захтева и хармоничном развоју ученикових инструменталних и музичких способности.

Посебан део у настави, данас веома важан, су припреме ученика за такмичења. Она могу бити веома корисна као подстицај у раду, као мотив за већи број одговорних јавних наступа и, нарочито због узузетно концентрисаног усмереног рада са талентованим ученицима. Тако ће и репертоар у појединим случајевима бити усмерен према захтевима на одређеном такмичењу. То ипак не би требало да донесе превелика одступања у погледу пређеног годишњег програма, јер је прелажење што већег репертоара у овим годинама од суштинске важности за сваког будућег младог извођача

Предложена литература је и путоказ за приправнике у погледу избора програма. Списак одабраних композиција не искључује из рада остала слична дела и других аутора који својим квалитетима и захтевима успешно доприносе професионалној едукацији ученика.

Избор и обим програма сачињен је за просечно обдарене, професионално усмерене ученике. Изузетно талентованима, захтеве треба повећати.

У првој години школовања, наставник треба да провери квалитет и врсту претходног развоја ученика, односно присутност органског споја креативних и техничко-извођачких компоненти. У том смислу треба пре свега проверити ниво школованости музичког слуха (способност перцепције и аперцепције звука) који мора да води и организује извођачке покрете. После прве и друге године ученик треба да поседује висок ниво способности формирања јасних звучних представа како би у самосталном раду могао да развија и усавршава психомоторну релацију која иде од доживљаја звука према покрету, односно од представе према њеној реализацији. Оваква типологија психомоторне активности треба да буде присутна како у формирању техничко-извођачких навика тако и у савладавању уметничке литературе.

МЕТОДИЧКО ДИДАКТИЧКО УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС

I. УВОДНИ ДЕО

Природа музичке уметности указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разматрају други аспекти музике. Корелација између различитих предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици учествују као истраживачи, креатори и извођачи. У том смислу, у настави гудачких инструмената неопходно је константно и на различите начине примењивати синтезу знања стеченог на настави других предмета.

Настава гудачких инструмената усмерена је на остваривање **исхода**, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика, при чему се у почетку даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства касније постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. Исходи се надовезују, усложњавају и прожимају кроз четири разреда средње музичке школе, а ниво и сложеност исхода одређени су захтевима садржаја наставе сваког разреда.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу.

Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду његове музичке, психофизичке и друге способности и предиспозиције. У том смислу, припрема за час обухвата читав спектар активности - од детаљног проучавања композиција са ученичког

репертоара, преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и развоју, брзини и квалитету учења, односу задатог и постигнутог, итд.

С обзиром на дужину трајања часа (недељно три часа од 45 минута) рад треба ефикасно организовати тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице и испуњава барем обавезни минимум годишњег програма.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни садржаји обухватају литературу из различитих стилских раздобља и обезбеђују могућност систематичног и поступног савладавања инструментално-извођачких и креативних захтева, у складу са приципом јединства развоја музичких и техничких компоненти код ученика. Наведене композиције различитих стилова представљају подручје ширих и разноврсних музичко-техничких и уметничких садржаја који тешко подлежу формалистичком сврставању у одређени разред. Истовремено, треба имати у виду да је избор ученичког репертоара од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. У том смислу, избор дела из литературе треба схватити само као пример и подсетник који ни у ком случају не може бити потпун.

Наставник мора да сагледа у потпуности личност ученика са којим ради, његове психофизичке способности, карактер, темперамент, мотивацију, васпитање и радне навике и да му помогне при професионалном опредељењу и усмеравању. Наставник планира и индивидуални програм и наставне садржаје за сваког ученика водећи рачуна о поступности у повећавању захтева и хармоничном развоју ученикових инструменталних и музичких способности. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора сагледати и његов шири контекст (породица, васпитање, навике, школа, окружење, лични капацитети, итд) како би оптимално избалансирао одговарајући програм и педагошке поступке који ће ученика уз осећај самопоуздања и задовољства довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање и развој индивидуалних квалитета.

Активност наставника обухвата велику палету информација, вештина и практичних знања различите природе, као и везу са живом уметничком праксом, те је за ученике веома важно да наставника доживљавају и као уметнички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре. Исто тако, један од најважнијих предуслова успешног педагошког рада је успостављање међусобног поверења између ученика и наставника.

Веома је важно да ученици имају исправан став према јавном наступу и што чешће јавно свирају како би стицали извођачку праксу и ослободили се евентуалних страхова и сметњи при наступу. Исто тако, треба постојано одржавати навику посећивања концерата уметничке музике и оперских представа. Дискусијом о изведеним и одслушаним делима ученици стичу увид у тумачење музике, начине извођења и извођачке праксе, различите интерпретативне и техничке приступе извођача, те развијају аналитичко и критичко мишљење о сопственом и туђем извођењу.

Када су у питању такмичења, препоручују се умереност и опрез. Не треба допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да наставник сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Основни принципи рада између осталог подразумевају: јединство развоја музичких и техничких компоненти; процес постепеног продубљивања разумевања интелектуално-емоционалне садржине музичких дела на којој се базира интерпретација; етапни приступ рада на музичком делу; континуирани рад на самосталном развијању музичке фантазије подстицајним разговорима и продубљивањем интересовања за креативно музичко изражавање; усавршавање асоцијативних процеса предслушања, предвиђања и предосећања; даљи рад на развоју музичко-слушних представа; развитак слуха као покретача и контролора одсвираног; обраду и практичну примену појмова музичког стила, стилског извођења, извођачке праксе и културе музицирања; подчињење техничких импулса леве и десне руке музичком изражавању - тежња ка нивоу „руке слуге“; даљи рад на прилагођавању ученика инструменту - корекције поставке и извођачких покрета, психофизички здрав однос са инструментом; давање предности илустрацији у односу на демонстрацију као показном средству у настави; аналитички и критички приступ извођаштву.

Рад на техници леве руке између осталог треба да подразумева: свесно и активно спуштање и одизање прстију; свесно задржавање прстију на жицама, као и истовремено спуштање и одизање више прстију; активно пребацивање прстију са жице на жицу; рад на „раму шаке“ и његовим екстензијама (подхвати и прехвати); употребу прстореда као изражајног и техничког средства; принципе избора прстореда у односу на музичке и техничке разлоге; разумевање зависности прстореда од ритма, интонације, динамике и тембра; прстореде разложених двозвука, трозвука, четворозвука, симултаних двозвука, акорада и флажолета (природних и вештачких); комбинаторику различитих прстореда при смени позиција; разноврсност вибрата као изражајног средства (веза вибрата и емоционалне стране извођења); технички третман вибрата: спори-брзи, узани-широки (зависност врсте вибрата од регистра и динамике); свест о различитим степенима наслона прстију на жице и развијање способности преношења ослонца с прста на прст; усвајање високих позиција; различите начине смена позиција; разумевање односа глисанда (технички) и портамента (музички израз); вишу технику свирања двозвука и акорада.

Рад на техници десне руке између осталог треба да подразумева: слуховну контролу обликовања звука у вези са музичким представама; разумевање односа потеза гудалом и људског гласа (говор, певање, дикција, артикулација); инструментално-ритмичке (сонабиле) и певне карактеристике (кантабиле) тона; проблематику обликовања звука, тј. свесну и креативну употребу свих пет фактора: количине, брзине и тежине потеза (наслона на жице), тачке звучања (између хватника и кобилице) и количине струна; развој потеза гудалом као основног средства артикулације; усавршавање лежећих, скачућих и бацајућих потеза у различитим (ритмичким) комбинацијама; динамично обликовање тона - изучавање различитих карактеристика јачине и тембра звука у свим регистрима инструмента (на све четири жице) и различитим ритмичким контекстима.

ВИОЛИНА:

Упутство за извођење скала – треба бирати различите скале у односу на претходне разреде, а препорука је да се оне изводе различитим прсторедима (а не једнообразним шаблонима) ради постизања флексибилног и разноврсног прсторедног мишљења код ученика. Поред тога треба комбиновати свирање скала по једној жици, у једној позицији и скале са променом позиција (три и више октава).

Базично, у првом и другом разреду треба се фокусирати на детаље и легато етиде а касније уводити етиде са захтевнијим лежећим, скачућим и бацајућим потезима и њиховим

комбинацијама. Поступно уводити двозвучне етиде прво кроз једну позицију а затим са прелазима кроз различите позиције са циљем постизања лакоће извођења у свим темпима. Сонате иако нису обухваћене програмом испита веома су важне за музички развој ученика, због чега се веома препоручују у складу са музичким капацитетима ученика. У процесу музичког сазревања посебну пажњу треба посветити делима Баха и Моцарта. У раду на концертима веома је важно одслушати дело у целини у циљу што бољег извођења појединачних ставова.

ВИОЛА/ВИОЛОНЧЕЛО/КОНТРАБАС

Упутство за извођење скала: Скале у првом разреду треба изводити основним лежећим и скачућим потезима, уз најједноставније ритмизације и комбинације потеза, а у каснијим разредима постепено уводити захтевније лежеће, скачуће и бацајуће потезе, као њихове ритмизације и комбинације. Двозвуке и арпеђа трозвука и четворозвука у првом разреду треба свирати у лаганијем темпу, с фокусом на исправном начину извођења, а у каснијим разредима постепено повећавати захтев свирањем у покретнијем темпу и већим бројем нота на један легато потез. Треба бирати различите скале у односу на претходне разреде, а препорука је да се оне изводе различитим прсторедима (а не једнообразним шаблонима) ради постизања флексибилног и разноврсног прсторедног мишљења код ученика. Посебно водити рачуна да не долази до грчења у левој руци приликом свирања двозвука.

Иако није одређено минимумом годишњег програма препоручује се континуирани рад на репертоару соната, и то у прва два разреда по два става сонате, а у трећем и четвртом разреду сонате у целини.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја на којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе.

Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима.

У оквиру свих наставних активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Планови и програми за СМШ - читање с листа гудачки инструменти

Назив предмета	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА (гудачки инструменти)
Циљ	ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе
Разред	Први, други, трећи, четврти
Годишњи фонд часова	35/35/35/33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице инструмента у	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури.

камерним и оркестарским композицијама.		Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. ЛИТЕРАТУРА* је дата по инструментима и разредима испод табеле
--	--	--

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена

ЛИТЕРАТУРА*

Први разред – Оркестарска сола

ВИОЛИНА

Милорад Ђуричић: Оркестарске студије за виолину, I свеска (први и други разред)

- А. Корели: Кончерто гросо оп. 6 бр. 7
- Г. Торели: Симфонија це-мол оп. 6
- А. Вивалди: Кончерто гросо оп. 3; Симфонија
- Л. Сорочевеић: Симфонија бр. 6 Де-дур; Симфонија бр. 4 Еф-дур; Симфонија бр. 3 Де-дур
- К. Штамиц: Оркестарски квартет оп. 4
- Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт бр. 5 Де-дур; Бранденбуршки концерт бр. 1 Еф-дур; Бранденбуршки концерт бр. 3 Ге-дур
- Ј. Хајдн: Симфонија бр. 31 Де-дур

Други разред – Оркестарска сола

- Ј. Хајдн: Симфонија бр. 88, Симфонија бр. 94, Симфонија бр. 31 Де-дур, Симфонија бр. 101 Де-дур, Симфонија бр. 104 Де-дур, Симфонија бр. 94 Ге-дур, Симфонија бр. 103 Ес-дур.
- В. А. Моцарт: Симфонија бр. 35 Де-дур, Симфонија бр. 41 Це-дур, Симфонија бр. 39 Ес-дур, Фигарова женидба - увертира
- Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол

Трећи разред – Оркестарска сола

Милорад Ђуричић: Оркестарске студије за виолину свеска I и II (трећи и четврти разред) и друга литература која одговара захтевима програма

- В. А. Моцарт: Чаробна фрула - увертира, Арија Морена, Отмица из Сараја – увертира, Симфонија бр. 38 Де-дур, Симфонија бр. 41 Це-дур, Симфонија бр. 40 ге-мол, Симфонија бр. 41 Це-дур, Симфонија бр. 40 ге-мол.

- Б. Сметана: Продана невеста - увертира
- Ј. Мајседер: Сцена из балета
- Ђ. Росини: Виљем Тел - увертира
- Л. Делиб: Копелија - свита из балета
- Б. Бритн: Једноставна симфонија II став, Једноставна симфонија IV став
- В. Мокрањац: Дивертименто за гудаче

Четврти разред – Оркестарска сола

- Л. ван Бетовен: III симфонија Ес-дур оп. 55, IV симфонија Бе-дур оп. 60,
- VI симфонија Еф-дур оп. 68, VII симфонија А-дур оп. 92, IX симфонија де-мол
- оп. 125, Леонора бр. 3 пр. 72а - увертира.
- Ј. Брамс: Концерт за клавир оп. 15, I симфонија це-мол оп. 68, II симфонија Де-дур оп. 73
- Ф. Шуберт: Симфонија ха-мол
- А. Адам: Жизела - свита из балета
- А. Дворжак: IX симфонија е-мол
- Б. Сметана: Влтава - симфонијска поема бр. 2
- П. И. Чајковски: Лабудово језеро - балетска свит, IV симфонија еф-мол оп. 36
- П. Коњовић: Велика чочечка игра - опера „Коштана“
- С. Рајичић: Симфонија ин Е

ВИОЛА

Први разред – Оркестарска сола

- Ј.С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 1; Бранденбуршки концерт бр. 2 (први став), Концерт за виолину а-мол
- Ј. Хајдн: Симфоније: Симфонија бр.12.
- В. А. Моцарт: Увертира: „Чаробна фрула“
- Л. Керубини: Увертира: „Водоноша“
- Л. ван Бетовен: Увертира: „Леонора“ бр. 1 оп. 72а, Концерти: Концерт за клавир бр. 4 оп. 58; Концерт за виолину Де-дур оп. 61. Миса Солемнис оп. 123
- Ф. Шуберт: Симфонија бр. 4 це-мол („Трагична“), Концерти: Концерт за клавир а-мол оп. 54
- Р. Шуман: Концерт: Концерт за клавир, а-мол, оп. 54
- Ф. Менделсон: Симфоније: Симфонија бр. 3 а-мол оп. 56 („Шкотска“), Увертире: „Сан летње ноћи“ оп. 21; „Сан летње ноћи“: Скерцо оп. 61
- Ђ. Верди: Опера: „Бал под маскама“

Други разред – Оркестарска сола

- Ј. С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 3 Ге-дур. Концерт за виолу Е-дур.
- Ј. Хајдн: Симфоније: Симфонија: бр. 16

- В. А. Моцарт: Увертире: „Фигарова женидба“; „Идоменео“; „Дон Жуан“.
- Ђ. Росини: Увертира: „Севилски берберин“.
- Л. ван Бетовен: Увертире: „Леонора“ бр. 2 оп. 72а; „Леонора“ бр. 3 оп. 72а.
- Симфоније: Симфонија бр.7 А-дур оп. 92
- К. М. Вебер: Увертире: „Чаробни стрелац“; „Еуријанте“.
- Ф. Шуберт: Симфонија: Симфонија бр.7 Це-дур
- Р. Шуман: Симфоније: Симфонија бр. 2 оп. 61;
- Ф. Менделсон: Концерти: Концерт за виолину е-мол, оп. 64
- Ђ. Верди: Опере: „Аида“; „Отело“.

Трећи разред – Оркестарска сола

- Ј. С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 4 Ге-дур; Бранденбуршки концерт бр. 5 Де-дур Концерт за флауту, виолину и клавир а-мол.
- Ј. Хајдн: Симфоније: Симфонија: бр. 99
- В. А. Моцарт: Увертире: „Кози Фан Туте“, Симфоније: Симфонија бр. 35 Де-дур („Хафнер“)
- Ђ. Росини: Увертира: „Сврака крадљивица“
- Л. ван Бетовен: Симфоније: Симфонија бр.3 Ес-дур, оп. 55 („Ероика“); Симфонија бр. 5 це-мол, оп. 67; Концерти: Концерт за клавир бр. 5, оп. 73
- К. М. Вебер: Увертире: „Прециоза“; „Оберон“.
- Р. Шуман: Симфоније: Симфонија бр. 1 Бе-дур, оп. 38; Симфонија бр. 3 Ес-дур, оп. 97.
- Ф. Менделсон: Симфоније: Симфонија бр. 5 де-мол, оп. 107 („Реформацијска“); Симфонија бр. 4 де-мол, оп. 90 („Италијанска“).
- Г. Мајербер: Увертира: „Хугеноти“
- Ђ.Верди: Опера: „Трубадур“

Четврти разред – Оркестарска сола

- Ј.С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 6 Бе-дур, Концерт за клавир де-мол.
- В.А. Моцарт: Симфоније: Симфонија бр. 36 („Линцер“); Симфонија бр. 40 ге-мол; Симфонија бр. 41 („Јупитер“)
- Л. ван Бетовен: Увертира: „Криолан“ оп. 67; Симфоније: Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 („Пасторална“); Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
- К.М. Вебер: Увертире: „Јубиларна увертира“
- Ф. Шуберт: Симфонија бр. 2 Бе-дур
- Р. Шуман: Увертире: Увертира „Манфред“ оп. 115, Симфоније: Симфонија бр. 4 де-мол, оп. 120
- Ф. Менделсон: Увертире: Увертира „Фингалова пећина“ („Хербиди“) оп. 26
- Ж. Бизе: Опера: „Кармен“
- Ђ. Верди: Опера: „Риголето“

ВИОЛОНЧЕЛО

Релја Ћетковић, Оркестарске студије за виолончело, 1 свеска ("Нота", Књажевац, 1979. први, други, трећи, четврти разред смш)

Први разред – Оркестарска сола

- Ј. Хајдн: Симфонија бр. 88; Симфонија бр. 94 Ге-дур; Симфонија бр. 101 Де-дур - *Часовник*; Симфонија бр. 103 Ес-дур; Симфонија бр. 104 Де-дур – *Лондонска*.
- В. А. Моцарт: *Чаробна фрула* - увертира; *Дон Жуан* - увертира; *Фигарова женидба* – увертира; Симфонија бр. 30 Де-дур - *Хафнерт*; Симфонија бр. 40 ге-мол; Симфонија бр. 41 Це-дур – *Јупитер*.
- Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Це-дур оп. 21; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 36; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 55 – *Ероика*; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 67; Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 – *Пасторална*; Симфонија бр. 7 А-дур оп. 92; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125; Увертира *Леонора* бр. 3 оп. 72а.

Други разред – Оркестарска сола

- Л. ван Бетовен: Увертира „*Кориолан*“ оп. 62.
- Ф. Шуберт: Симфонија бр. 4 це-мол – *Трагична*; Симфонија бр. 2 Бе-дур; Симфонија бр. 7 Це-дур; Симфонија бр. 8 ха-мол – *Недовршена*.
- Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38; Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61; Симфонија бр. 4 де-мол оп. 120.
- Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 е-мол оп. 56 – *Шкотска*; Симфонија бр. 4 А-дур оп. 90 – *Италијанска*; Симфонија бр. 5 де-мол оп. 107 – *Реформацијска*; Увертира *Фингалова пећина* оп. 26.
- К. М. Вебер: *Оберон* – увертира; *Чаробни стрелац* – увертира; *Еуријанте* – увертира.
- Вебер-Берлиоз: *Позив на игру* оп. 65
- Х. Берлиоз: *Фантастична симфонија* оп. 14, Симфонија са виолом облигато *Харолд у Италији* оп. 16; *Римски карневал* оп. 17.

Трећи разред – Оркестарска сола

- А. Понкиели: *Боконда–Игра сатова*.
- Ђ. Росини: *Севилски берберин* - увертира; *Виљем Тел* – увертира
- М. И. Глинка: *Руслан и Лјудмила* – увертира.
- Ж. Бизе: *Арлезијанка* - Свита бр. 1
- Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 4 е-мол оп. 98; Симфонија бр. 2, Де-дур оп. 73; Симфонија бр. 3, Еф-дур оп. 90; Концерт за клавир бр. 2 Бе-дур оп. 83.
- Б. Сметана: *Продана невеста* – увертира.
- П. И. Чајковски: *Словенски марш* оп. 31; *Серенада за гудаче* Це-дур оп. 48; *Лабудово језеро* – Свита из балета - оп. 20; Симфонија бр. 4 Ес-дур оп. 36; Симфонија бр. 5 е-мол оп. 64; Симфонија бр. 6 ха-мол оп. 74 – *Патетична*;
- Концерт за клавир бр. 1 оп. 23; *Ромео и Јулија* - увертира-фантазија.

Четврти разред – Оркестарска сола

- Н. Р. Корсаков: *Шехерезада* оп. 25 – Симфонијска свита; *Шпански капричо* оп. 34. А. Дворжак: Симфонија бр. 8 (4,) Ге-дур оп. 88; Симфонија бр. 9 (5) е-мол, оп. 95 - *Из новог света*
- Е. Елгар: *Енигма варијације* оп. 36.
- Ц. Франк: Симфонија де-мол
- А. Брукнер: Симфонија бр. 4 Ес-дур; Симфонија бр. 7 Е-дур.
- Г. Малер: Симфонија бр. 1, Де-дур; Симфонија бр. 4 Ге-дур
- П. Дика: *Чаробњак ученик* - Симфонијска поема.
- Ј. Сибелијус: Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 43.
- С. Прокофјев: Симфонија бр. 5 оп. 100; *Класична симфонија* оп. 25.
- Д. Шостакович: Симфонија бр. 1 еф-мол оп. 10; Симфонија бр. 5 де-мол оп. 47.

КОНТРАБАС

Војин Драшкоци и Јуриј Почевски: „Оркестарске студије за контрабас" I део

Први разред

- Г. Ф. Хендл: Оркестарска свита *Музика на води*
- Ј. С. Бах: *Пасија по Матеју* - хор и речитатив; Концерт за виолину Е-дур, Концерт за клавир и оркестар еф-мол, Чакона де-мол; Бранденбуршки концерт Бе-дур, Еф-дур, Ге-дур
- К. В. Глук: *Ифигенија на Тауриди* - увертира

Други разред

- Ј. Хајдн: Симфоније бр. 99 Ес-дур; бр. 94 Ге-дур; бр. 101 Де-дур; бр. 104 Де-дур
- В. А. Моцарт: увертире из опра *Дон Жуан*, *Фигарова женидба*, *Чаробна фрула*, *Отмица из Сераја*; Симфоније Ес-дур КУ 543; бр. 40 ге-мол; бр. 41 - *Јупитер*; бр. 35 Де-дур - *Хафнер*; бр. 36 Це-дур - *Линцер*
- Л. ван Бетовен: Симфоније бр I, II, III, IV и V

Трећи разред

- Л. ван Бетовен: Симфонија VI, VII, VIII и IX; Увертире: *Кориолан*; *Леонора* бр. 3; *Освећење дома*
- К. М. ф Вебер: увертире *Оберон*; *Прециоза*; *Еуријанте*; *Чаробни стрелац*
- Ф. Шуберт: Симфоније бр. 7 Це-дур; бр. 8 ха-мол - *Недовршена*
- Ф. Менделсон: Симфоније бр. 3 а-мол; бр. 4 А-дур; Увертира *Фингалова пећина*
- Р. Шуман: Симфоније бр. 1 Бе-дур; бр. 1 Це-дур; бр. 4 де-мол

- Ф. Лист: Мазепа - симфонијска поема
- Ј. Брамс: Симфоније бр. 1 це-мол; бр. 2 Де-дур; бр. 3 Еф-дур; бр. 4 е-мол

Четврти разред

- Р. Штраус: Симфонија бр. 1 еф-мол; *Дон Жуан* - симфонијска поема; *Макбет*; *Смрт и преображење*; *Тил Ојленишпигел*; *Тако је говорио Заратустра*, *Дон Кихот*; *Живот јунака*; *Симфонија доместика*
- П. И. Чајковски: Серенада за гудаче; Свита за оркестар бр. 3; бр. 4; *Крико Орашчић*; Симфонија бр. 1 ге-мол; бр. 2 це-мол; бр. 3; бр. 4; бр. 5; бр. 6; *Манфред*; *Италијански капричо*; *Увертира 1812*; *Ромео и Јулија*; *Франческа Римини*; *Успавана лепотица*; *Евгеније Оњегин*; *Мазепа* - опера; *Пикова Дама*; *Чаробница* - опера
- Ђ. Верди: опере *Риголето*; *Трубадур*; *Травијата*; *Бал под маскама*; *Моћ судбине*; *Макбет*; *Дон Карлос*; *Аида*; *Отело*; *Фалстаф*; Реквијем.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА

ВИОЛИНА/ВИОЛА/ВИОЛОНЧЕЛО/КОНТРАБАС

I. УВОДНИ ДЕО

Предмет Читање слиста је неодвојиво повезан са предметом инструмента и оркестром. Настава је усмерена на остваривање **исхода**, који представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Искуствено учење подразумева примену већ стечених знања и вештина и њихово проширивање у контексту сналажења у новом, непознатом нотном тексту а посебно када он припада оркестарској литератури.

Исходи се надовезују, усложњавају и прожимају кроз четири разреда средње музичке школе, а ниво и сложеност исхода одређени су захтевима из понуђене литературе по разредима.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу.

У односу на трајање часа рад треба ефикасно организовати тако да се успешно испуњавају краткорочни и дугорочни циљеви, квалитетно покривају све планиране наставне и методске јединице.

Припрема за час обухвата читав спектар активности - од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара, преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења евиденције о ученичком раду и напретку.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Часови предмета Читање а листа одвијају се у групама од 2 ученика. На часовима овог предмета треба водити рачуна о томе да се ученици подучавају вештини читања с листа (*prima vista*) уз помоћ за то одабраних примера, који ће у односу на разред и узраст,

обухватати све шири дијапазон захтева у тексту, почев од једноставнијих ритмова, динамичких и артикулационих ознака, па све до комплексних одељака који у себи садрже што више ознака и комплексне мело-ритмичке целине. Свакако треба избећи ситуацију да се примери из литературе изводе примарно *primavista*, и да је то сврха часа.

Оркестарска литература чини изузетно важан део репертоара будућих оркестарских свирача, инструменталиста и треба јој приступити озбиљношћу којом се приступа и инструментално-солистичком репертоару. Изводе из оркестарске литературе треба пажљиво проучити, упутити ученика на слушање дате композиције, проширити знање о композитору, периоду и стилу и коначно, задати да се увежба.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима Читања с листа критеријум у оцењивању је уложен труд, квалитет рада ученика, његово напредовање по питању течног читања и сналажења у нотном тексту и практична примена стечених вештина у оркестру.

Планови и програми за СМШ -камерна музика

Називпредмета	КАМЕРНА МУЗИКА
Циљ	Циљ учења предмета Камерна музика је да код ученика развије способност за постизање звучног склада и заједничку интерпретацију дела у стилу епохе и композитора кроз свирање/певање у различитим ансамблима као и оспособљавање за јавне наступе и наставак професионалног школовања
Разред	ПРВИ/ДРУГИ/
Годишњи фонд часова	35/35

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– усагласи индивидуално свирање или певање са групним свирањем; – усклади интонацију, артикулацију и динамичке ознаке са осталим члановима камерног састава; – дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Специфичности свирања или певања у камерном саставу. Усаглашавање свирања или певања са различитим групама инструмената. Слушање, интонација, агогика, артикулација, темпо, карактер, стил, динамика, квалитет тона.

осталих чланова камерног састава; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – покаже спремност за тимски рад; – користи доступне носиоце звука у истраживању и слушању музике; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.		Развијање заједничке интерпретације. Музичка фраза, стил и уједначеност звука. Припремање ученика за јавне наступе. ЛИТЕРАТУРА Избор композиција за различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава*.
---	--	---

Обавезни минимум програма: три композиције различитих стилских епоха или различитог карактера

Јавни наступи: Јавни наступи у оквиру и ван школе, наступи на такмичењима и фестивалима.

Програм смотре: Минимум једна композиција писана за дуо, трио, квартет или већи ансамбл.

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, групно музицирање, музичка фраза,

ПРЕДЛОГ ЛИТЕРАТУРЕ*:

Први разред

Дуо и трио сонате:

А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели,

Г. Ф. Хендл, Ђ. Самартини, Б. Марчело, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албинони и др.

Дуа:

Ј. Ф. Мазас, И. Плејел, Б. Барток (виолине), Ј. Б. Грос, Д. Попер (виолончела), Ф. Карули, Ф. Сор (гитаре), К. Ф. Е. Бах, Ж. Б. де Боамортје, Л. ван Бетовен (флауте), А. Габучи, Л. Кираљи (кларинети), В. А. Моцарт (хорне), Ф. Шуберт, М. Равел, К. Дебиси (флаута или виолина и харфа), Ђ. Качини, М. Ђулијани, енглеске, француске, шпанске песме (глас и гитара), В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, А. Дијабели, Ј. К. Бах, М. Клементи (клавирски дуо) и др.

Трија без клавира:

Ј. Ј. Кванц, Ж. Б. де Боамортје, М. фон Вебер, П. Хофер, В. А. Моцарт и др.

Клавирска трија:

Ј. Кленгел, А. Роули, К. Бом, Ј. Хајдн, К. Рајнеке и др.

Два гласа и клавир:

Б. Марчело, Л. ван Бетовен, Р. Шуман, М. Глинка, Ф. Менделсон и др.

Гудачки квартети:

И. Плејел, К. Штамиц, В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон, Ф.

Шуберт и др.

Други разред

Дуо и трио сонате:

Ј. С. Бах, Ј. Ј. Кванц, А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели, Г. Ф. Хендл, Ђ. Самартини, Б. Марчело, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албинони и др.

Дуа:

Л. Бокерини, Ш. Данкла, И. Плејел, Б. Барток (виолине), Ј. Ј. Кванц, Г. Ф. Телеман, Г. Ф. Хендл, Ж. Б. де Боамортје (флауте), Ж. Лефевр (два кларинета), Ђ. Росини, В. А. Моцарт (хорне), В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт (виолина и клавир), В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Пуланк, Ј. Брамс, Е. Григ, К. Дебиси (клавирски дуо) и др.

Две виолине и клавир:

Комади Д. Шостаковича, Б. Годара, Ј. Сука и др.

Трија без клавира:

В. Диверноа, К. Кројцер, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Ј. Ј. Кванц, Ж. Б. де Боамортје и др.

Клавирска трија:

Ј. Хајдн, Л. ван Бетовен, В. А. Моцарт, Х. Сит и др.

Два гласа и клавир:

Л. ван Бетовен, Р. Шуман, А. Дворжак, А. Рубинштајн, Ф. Менделсон и др.

Гудачки квартети:

В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон, Ф. Шуберти др.

ЦИЉЕВИ

- Усавршавање способности за заједничким музицирањем
- Неговање и међусобно усклађивање интонације
- Познавање и слушање других гласова у ансамблу
- Развијање способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад.

ЗАДАЦИ

Рад на унапређивању способности усаглашавању индивидуалног са групним музицирањем.
Рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду.
Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања
Рад на развијању способности комуницирања, дијалога и ефикасне сарадње са другим члановима.

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње)

ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС

Сонате за два инструмента из епохе барока, предкласицизма и класицизма или лакше сонате и сонатине романтичара: Вивалди, Корели, Перголези, Дел-Абако, Хендл, Телеман, Марчело, Локатели, Албинони, Глук, К. Ф. Е. Бах, Штамиц, Шпор, Менда, Шуберт, Менделсон

А. Вивалди: Сонате за виолину и басо-континуо; Сонате за чело и басо-континуо Г. Ф.

Телеман: Сонате и Сонатине за виолину и басо-континуо Г. Ф. Хендл: Сонате за виолину и басо-континуо Палестрина: Осам ричеркара за четири инструмента Ф. Купрен: Мала свита за две виолине и чело Верачини: Сонате за две виолине и басо-континуо Самартини: Соната Е-дур оп. I за две виолине и басо-континуо Г. Ф. Телеман: Концерт за четири виолине; Соната за четири виолине

Корели: Камерна музика за две виолине и клавир Калмар: Дивертименте за две виолине и чело Г. Ф. Телеман: Мали комади за две виолине Плејел: Дуети за две виолине Дипор: Дуети за два чела

Доницети: Соната за виолину (или флауту) и харфу - I став Фиби: „С цвећем у руци" за флауту, виолину и клавир Енрико Јосиф: Комад за обоу, виолину, клавир и контрабас Пилни: Менует за виолину, чело и харфу Пилни: Ноктурно за виолину, чело и харфу Фромер: Серенада за виолину, чело и харфу Ј. Хајдн: Соната за две виолине, чело и клавир оп. 8 број 4, 5. и 6. Ј. С. Бах: Трио соната за две виолине, чело и клавир Ј. Брамс: Секстет Бе-дур бр. 8 за две виолине, две виоле и двачела

ГИТАРА

Вјекослав Андре: Гитара у камерној музици - поглавље посвећено концертима за гитару и оркестар

Вивалди: Концерт за гитару и гудачко оркестар Ф. Каруљи: Концерти оп. 140; оп. 127

Ф. Молино: оп. 56 М. Гуиљани: оп. 30; оп. 36; оп. 70

ДВЕ ГИТАРЕ

Ф. Сор: оп. 41; оп. 44 h18; оп. 53; оп. 55 М. Гуиљани: оп. 35; оп. 66; оп. 67; оп. 69; оп. 116 М.

К. Тедеско: оп. 196 Л. Броувер: Микро комади за две гитаре По избору наставника транскрипције Баха, Скарлатија, Де Фаље, Гранадоса, Албениза(сугеришу се радови Е. Пујола, М. Ло- бета, Ф. Тареге....)

ТАМБУРА и МАНДОЛИНА

М. Орешковић: Женидба - квартет; Чуј, дико

А. Моцарт: Мала ноћна музика Ј. Штраус: Пицикато полка

Ј. Хајдн: Квартет бр. 36 Ф. К : Мала свита за две виолине и чело Л. Кал: Лагани трио I, II, III и IV став В. Андре: Композиције за три гитаре И друга дела по избору наставника

ХАРФА

Г. Доницети: Соната - виолина (флаута), харфа Бокса: Ноктурно бр. 2 и бр. 3 - кларинет, харфа Дамас: Соната - кларинет, харфа Турније: Два романтична прелида - виолина, харфа Ибер: Епlг'асle - виолина (флаута), харфа

Тедески: Елегија - виолончело, харфа Друга дела одговарајуће тежине

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

Ф. Шопен: Варијације

Дворжак: Словенске игре - избор Ј. Брамс: Маћарске игре - избор

Ј. Брамс: Валцери К. Дебиси: Балада

Обраде композиција Беџа, Цоплина, Вилијемса З. Димитријевић: Ра8 Је диалге И.
Стравински: Пења и вук - свита
Појединачне композиције Шуберта, Менделсона, Брамса, Сатиа, Пуланка и других аутора Ј.
Кршић: Засвирајмо заједно I и II свеска Кршић - С. Николајевић: Клавирски дуо I, II, III део -
избор

ХАРМОНИКА

ДУО ХАРМОНИКА

А. Шалајев: Валцер - елџија А. Тимошенко: Марш из свите Руске слике З. Ткач: Празник Л.
Вилчик: Валцер табакере
Ј. Јуцевич: Свита у старом стилу - прелудијум и fuga А. Рибалкин: Концертни комад

ТРИО ХАРМОНИКА

Ј. Дербенко: Скомрашина
Н. Чајкин: Украјинска рапсодија
Л. Белман: Готска свита - транскрипција
Н. Худакова Интродукција и корал, Менует, Молитва, Токата
П. И. Чајковски: Минијатурни марш иа свите бр. 1 оп. 43 А. Штогаренко: Гопак из
симфонијске свите - транскрипција В. Стеченка
Г. Шендерјов: Пролећна шетња А. Голубјатњиков: Елџија
Б. Бритн: Сентиментална сарабанда - транскрипција В. Зиновјева

КВАРТЕТ ХАРМОНИКА

Рахмањинов: Хумореска - транскрипција В. Зиновјева
Филипенко: Пролећни валцер Ф. Фугаца: Скерцо
Тројан: Царев славуј - свита за виолину, гитару и хармонику И друга одговарајућа
литература по обиму и захтевима

ФЛАУТА

Ј. Ј. Кванц: Три дуета оп. 2 В. Ф. Бах: Шест дуа В. А. Моцарт: Дуо Де-дур А. Штадлер:
Дивертименто Де-дур

ТРИ ФЛАУТЕ

Ф. Валтер: Четири скице

ЧЕТИРИ ФЛАУТЕ

А. Рејха: Квартет Де-дур оп. 12 А. Черепњин: Квартет оп. 60

ОБОА

Ј. Д. Зеленка: 6 соната за две обое и фагот Ј. Хофмајстер: Терцет за три флауте/обое К.
Лоилет: Трио соната за обоу, флауту и клавир

КЛАРИНЕТ

Вилдган: Мали трио за кларинет, флауту и фагот П. Крејн: Трио за кларинет, фагот и клавир
Л. ван Бетовен: Трио оп. 38 - кларинет, фагот, клавир Глинка: Патетични трио - кларинет,
фагот, клавир Ф. Менделсон: Концерт за два кларинета
А. Моцарт: Дивертименто бр. 8 - флаута, обоа, кларинет, хорна, фагот

ФАГОТ

Ж. Ф. Рамо: Свита за два фагота Ј. Хајдн: Дивертименто за два фагота Л. ван Бетовен: Дуо за
кларинет и фагот

А. Моцарт: Соната за фагот и виолончело (фагот)

САКСОФОН

Дуа, триа, квартети и квинтети - стандардни састави - по избору

Дела Л. ван Бетовена, Р. Шумана, Е. Грига, Ф. Шопен, С. Кртичка II књига, М. Шопрникова и сличне композиције или тран- скрипције одговарајуће тежине.

ТРУБА

Ђ. Тошић: 5 квартета за четири трубе

ТРОМБОН

Ј. С. Бах: Сарабанде - секстет лимених дувача Ј. С. Бах: Фуге - секстет лимених дувача А.

Фаркаш: Песме и Игре - секстет лимених дувача

Борис: Две канцоне - 3 тромбона

Г. Ф. Телеман: Соната каноника - 2 тромбона

ХОРНА

Љ. Марић: Дувачки квинтет

Д. Деспић: Вињете - квинтет

К. Д. Дитерсдорф: Раг(1а т А, 1п Р, 1п Р - квинтет

Ф. Данци: Квинтет бр. I, II

Ј. С. Бах: Сарабанде - секстет лимених дувача

Ј. С. Бах: Фуге - секстет лимених дувача

С. Барбер: Летња музика - квинтет

Н. Р. Корсаков: Ноктурно за 4 хорне

Одговарајућа дела, за остале лимене дувачке инструменте, по избору наставника

УДАРАЉКЕ

Ј. Кент-Вилијемс: Афрички скечеви - за ритмичке ударалјке А. Вивалди: Концерт за две

виолине а-мол - обрада Ј. С. Бах: 15 двогласних инвенција - обрада Г. Приор: Clapp1п§ ћапЉ

- комад за три извођача (тапшача) И. Албениз: Иберија - циклус песама за ансамбл ударалјки

А. Вивалди: Концерт за два виолончела ге-мол - обрада

СОЛО ПЕВАЊЕ

Д. Деспић: Трио за глас, кларинет и клавир

Лакши дуети и терцети старих мајстора и из опера В. А. Моцарта

Ј. Хајдн: Терцети Ј. Брамс: I свеска оп. 66 - дуети Ј. Брамс: I свеска оп. 75 - дуети Л. ван

Бетовен: Терцети, квартети Р. Шуман: Два гласа за клавир

Композиције за два гласа уз пратњу клавира-Чајковски, Глинка, Мусоргски и др

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) два дуета;

б) два циклична дела.

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, У КАМЕРНОМ
САСТАВУ, БАР НА ИНТЕРНОМ ЧАСУ

ЗАХТЕВИ НА ИСПИТУ:

Две композиције различитог карактера

IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС

Неговати што више стандардних типова камерних састава - дуа, трија, квартета, квинтета.

Ф. Купрен: Трио соната за два висока гласа и басо-континуо

Фукс: Концерт за гитару, виолину, виолу и чело

Д. Скарлати: Квартет за флауту, две виолине и басо-континуо Г. Ф. Телеман: „Пољска“ соната за виолину, виолу и басо-континуо

Вивалди: Трио у Це-дур за гитару, виолину и чело Ђ. Тартини: Трио сонате

Локатели: Трио сонате Мича: Гудачки квартети Нардини: Гудачки квартети

Ј. Хајдн: Соната за две виолине и басо-континуо; Сонате за две виолине; Сонате за виолину и виолу; „Лондонска“ триа за две флауте и чело; Квинтет Ес-дур за клавир, виолину, виолончело и две хорне

Ф. Е. Бах: Квинтет за виолину, виолу, клавир и контрабас Шајдлер: Соната Де-дур за гитару и виолину (или две гитаре)

А. Моцарт: Трио Ес-дур за виолину, виолу и клавир Албрехтсбергер: Соната за гудачки трио; Партита за флауту, харфу и бас

Л. ван Бетовен: Трио Бе-дур оп. 18 за кларинет, виолончело и клавир

Вањхал: Трија оп. 20 за кларинет, виолину и чело или фагот

Дворжак: Терцет за две виолине и виолончело З. Кодал: Интермецо за гудачки трио

Г. Доницети: Соната за виолину и харфу

Ф. Шуберт: Квинтет оп. 114 за клавир и гудачки квартет

Л. Бокерини: Квинтет за две виолине, виолу и два виолончела

А. Моцарт: Три квартета Це-дур, Е-дур и А-дур за флауту (виолину), виолину, виолу и чело

Б. Широла: Трио Де-дур за клавир, виолину и чело Гнесин: Трио за клавир, виолину и чело оп. 63 Л. ван Бетовен: Триа оп. 3; оп. 9 бр. 1; оп. 9 бр. 2; оп. 9 бр. 3; оп. 8 - серенада; оп. 25

К. М. в Вебер: Клавирски трио ге-мол оп. 63 за виолину, виолончело и клавир

ГИТАРА

Акценат дати на литературу камерне музике XX века и класике.

Ф. Сор: оп. 41; оп. 54 бис; оп. 63

М. Гуилјани: оп. 130; оп. 137; оп. 116; оп. 65; оп. 101; оп. 102; оп. 103

Ј. К. Мерц: Дуети за две гитаре Ф. Ферандиере: Концерти

И. Крамској: Концерти бр. 1 и бр. 2 М. М. Понце: Јужни концерт

Ј. Родриго: Концерт Агапџије, Фантазија за једног центлмена Х. Вила Лобос: Концерт за гитару и мали оркестар М. К. Тедеско: Концерти оп. 99 и оп. 160

ТАМБУРА

Прокофјев: Сцена из балета Ромео и Јулија

А. Моцарт: Квартет де-мол

А. Вивалди: Трио Це-дур за гитару, виолину и чело - прилагодити тамбури

П. Чекалов: Фуга бр. 5 Грандјани: Соната оп. 2 И друга дела по избору наставника

ХАРФА

Г. Ф. Хендл: Ларго за две харфе

Мануел де Фаља/Шуберт: Шпанска игра бр. 2 за две харфе

Крумхолц: Соната Еф-дур - виолина (флаута), харфа

М. Равел: Павана - виолина, харфа Боалдје: Соло за хорну и харфу

Бокса: Тема с варијацијама - кларинет, харфа

Албрехтсбергер: Цартита ин Це - флаута, харфа, виолончело

Ибер: Трио - флаута, виолина, харфа

Турније: Четири прелида за две харфе

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

ЧЕТВОРОРУЧНО СВИРАЊЕ И СВИРАЊЕ НА ДВА КЛАВИРА

З. Христић: Катерплет

М. Гулд: Павана

Б. Барток: Микрокосмос - избор

Дворжак: Словенске игре

Шуман и Дебиси: Студије за два клавира Ј. Кршић: Засвирајмо заједно I, II - избор Кршић -

С. Николајевић: Клавирски дуо I, II, III део - избор

ХАРМОНИКА

ДУО ХАРМОНИКА

Н. Римски Корсаков: Пољски из опере „Пан војвода” - тран- скрипција П. Гвоздјева 379 Н.

Лисенко: Рапсодија бр. 2 - транскрипција П. Гвоздјева И. Шамо: Летње вече из циклуса

„Сlike руских живописаца” К. Мјасков: Концертна песма Ж. Матис: Концертни комад

Ф. Менделсон: Рондо капричиозо - транскрипција Б. Ларио- нова и В. Савина

И. Албениз: Танго оп. 165 бр. 2 - транскрипција В. Розанова и П. Шашкина

К. Хеист: Фантазија

ТРИО ХАРМОНИКА

А. Глазунов: Концертни валцер - транскрипција А. Толмачова Е. Лекуона: Малагенија - транскрипција Н. Худакова

Тимошенко: Свита за три хармоникр - Марш, Серенада и Финале

Золотарјов: Рондо капричиозо

В. А. Моцарт: Мала ноћна музика - транскрипција И. А. Ја- шкевича

Ј. Дербенко: Ливењски перебори Ј. Дербенко: Орловска мотања Ј. Дербенко: Кадриљ

Пикуљ: Болховске хумореске Ј. Ходоско: Изложба

Прокофјев: Навоћење оп. 4 бр. 4

Репњиков: Два комада

Љутославски: Весела полка

Шелб: Квартет за виолину, хармонику, клавир и виолончело И друга одговарајућа литература по обиму и захтевима

ФЛАУТА

ДВЕ ФЛАУТЕ

Ф. Кулау: Три дуа оп. 10; Три дуа оп. 80; Три дуа оп. 81; Три дуа оп. 87

К. Фирстено: Шест дуета оп. 137

Х. Берлиоз: Трио за две флауте и харфу

П. Кихлер: Три комада за флауту, хармонику и клавир

ЧЕТИРИ ФЛАУТЕ

Ф. Кулау: Квартет е-мол оп. 103 Е. Бока: Три комада

ОБОА

Ј. Хајдн: Дувачки квинтет - обоа, флаута, кларинет, фагот, хорна

В. А. Моцарт: Дивертименто бр. 9 - флаута, обоа, кларинет, фагот, хорна

Л. Ван Бетовен: Квинтет оп. 71 - флаута, обоа, кларинет, хорна, фагот

Ибер: Три брза комада - флаута, обоа, кларинет, хорна, фагот

Ј. К. Бах: Септет - обоа, два кларинета, две хорне, два фагота

В. А. Моцарт: Серенада - две обое, два кларинета, две хорне, два фагота

КЛАРИНЕТ

Л. ван Бетовен: Два дуа за кларинет и фагот

Рене: 6 концертних дуета за два кларинета

М. Д. Левин: Шпанска носталгија за кларинет и флауту

Ј. Хунт: Квартет за четири кларинета

А. Моцарт: 5 дивертимента за дрвене дуваче

ФАГОТ

Ж. Ибер: Трио за обоу, кларинет, фагот

М. Глинка: Трио за кларинет, фагот и клавир

Г. Ф. Телеман: Квартет за флауту, обоу, фагот и клавир

Ј. Хајдн: Квинтет за флауту, обоу, кларинет, фагот и хорну

САКСОФОН

Дела Ј. С. Баха, В. А. Моцарта, Л. ван Бетовена, М. Равела, Ј. Сибелијуса, Б. Бартока, Н.

Римског-Корсакова и друга оригинална дела или транскрипције одговарајуће тежине С.

Кртичка: II свеска Х. Клозе: II свеска М. Шопорникова: Хрестоматија Ривчуни: Школа игре за саксофон

ТРУБА

Ђ. Тошић: Три квартета за дувачке инструменте 380

ТРОМБОН

Д. Ибер: Мојегп Тро18 - 3 тромбона Д. Спер: Два сонате - 3 тромбона Ј. Хоровиц: Ми81с

На11 А. Моцарт: 2 дуа , Г. Ф. Телеман: Сонате за 4 тромбона

ХОРНА

З. Вауда: Пастели - квинтет Е. Јосиф: Дивертименто - квинтет

А. Моцарт: Квинтет - хорна, гудачки квартет Л. ван Бетовен: Квинтет

А. Раих: Квинтет Бе-дур

Ј. Брамс: Трио - виолина, хорна, клавир

О. Николаи: Дуети за две хорне

Б. Мариаси: Ренесансни комади за лимене дувачке инструменте

Дела за лимене дувачке инструменте одговарајуће тежине, по избору наставника

УДАРАЉКЕ

А. Вивалди: Концерт за три мандолине Ге-дур - обрада Ј. С. Бах: Концерт за две виолине демол - обрада

Прокофјев: Египатске ноћи - кратки комад за ансамбл удараљки (обрада)

Д. Мио: Смрт тирана - за ансамбл удараљки (обрада) М. Равел: Шпански сат - кратки комад за ансамбл удараљки (обрада)

СОЛО ПЕВАЊЕ

Композиције старих мајстора за глас, виолину и клавир - М. Чести, Б. Пасквини, Ф. Провернале и др.

Композиције за глас, чело и клавир - Г. Ф. Хендл, Б. Гафи и др. Д. Деспић: Композиција за глас, кларинет и клавир или виолину и клавир

Ф. Шуберт: „Пастир на стени“ за глас, кларинет и клавир Дуети и терцети из опера В. А.

Моцарта Ј. Брамс: II свеска оп. 28 и др.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) два дуета;

б) два циклична дела.

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, У КАМЕРНОМ САСТАВУ, НА ЈАВНОМ ЧАСУ ИЛИ КОНЦЕРТУ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Предмет камерна музика је у тесној вези са предметима корепетиција и читање с листа па све то треба имати у виду приликом планирања програма како би се остварила корелација са наведеним дисциплинама које са овим предметима чине заједништво.

Обука на часовима подразумева упутство за вежбање, указивање на одређену проблематику и њено разрешавање, док пракса треба да пружи могућност провере колико, шта и како је урађено, као и докле се стигло. Како су и могућности свирања и вежбања индивидуална ствар и камерну музику треба посматрати на тај начин, без обзира колико је ученика у групи на часу. Нормално је да се програм за једног ученика - док се ученик води кроз предмет камерна музика - прилагођава његовом инструменталном нивоу, његовој спретности, знању и брзини савладавања задатака.